

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASİ TARİH BİLİM DALI**

**ÇOK KUTUPLU SİSTEMDE RUS DIŞ POLİTİKASI VE
UKRAYNA KRİZİNİN ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neman ARAZLI

KOCAELİ 2020

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ULUSLARARASI
İLİŞKİLER ANABİLİM DALI SİYASİ
TARİH BİLİM DALI**

**ÇOK KUTUPLU SİSTEMDE RUS DIŞ POLİTİKASI VE
UKRAYNA KRİZİNİN ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neman ARAZLI

Dr. Öğr. Üyesi Arda ERCAN

**Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No:
29.07.2020/18**

KOCAELİ 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. XX YÜZYILI SONUNDA XXI YÜZYILI BAŞINDAKİ RUSYA 'NIN DIŞ SİYASETİNİN ANA VEKTÖRLERİDİR.....	5
1.1. RUSYA 'NIN XX YÜZYILI SONUNDA – XXI YÜZYILI BAŞINDAKİ DIŞ SİYASİ ÖNCELİKLERİ.....	5
1.2. ÇAĞDAŞ RUS DIŞ POLİTİKASI: SORUNLAR VE PERSPEKTİFLER (DURUM ANALİZİ).....	13
1.3. RUSYA FEDERASYONU'NA YÖNELİK İÇ VE DIŞ TEHDİTLER	15
1.3.1. İç tehditler.....	15
1.3.2. Dış tehditler	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. UKRAYNA KRİZİ.....	19
2.1. UKRAYNA KRİZİ: NEDENLER VE SONUÇLARI.....	19
2.2. UKRAYNA KRİZİNİN RUSYA-AMERİKAN İLİŞKİLERİNE ETKİSİ ..	30
2.3. ULUSLARARASI GÜVENLİK VE UKRAYNA KRİZİ.....	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	48
3. “RUS BAHARI” VEYA “MOSKOVA MAYDANI”.....	48
3.1. UKRAYNA KOLAPSİNİN RUSYA İÇİ YÖNLERİ.....	48
3.2. UÇAK VE FÜZE YAPIMI ALANINDA RUSYA-UKRAYNA İLİŞKİLERİNİN KISITLANMASI.....	53

3.2.1. Siyasi Nedenler ve Sonuçlar.....	53
3.3. RUS DİYASPORA TOPLUMSAL ÖRGÜTLERİNİN ÇALIŞMASI (UKRAYNA ÖRNEĞİ)	56
SONUÇ.....	59
KAYNAKÇA	74

ÖZET

Geçmişten günümüze Rusya Ukrayna ilişkileri aynı kökenden de geldikleri için farklı mecralarda gelişmeler göstermiştir. İki ülke zaman zaman Slavları kontrol etmek için kıyasıya rekabet içinde olmuşlardır. SSCB döneminde Rusya ve Ukrayna bu birliğin içerisinde olan diğer bütün devletlerden farklı olarak en güçlü sanayi ve teknolojiye sahiptiler. SSCB döneminde ise Rusya diğer devletleri olduğu gibi Ukrayna'yı da kendi kontrolünde tutmuştur.

SSCB nin yıkılması ile birlikte Ukrayna, liberal ekonominin fırsatlarından faydalanmak için Rusya'nın etki alanından çıkmak için politikalar yürütmeye başlamıştır. Bu politikaların en başlıcaları, Bağımsız Devletler Topluluğu'nda Rusya'ya karşı birlik oluşturma çabaları ve Avrupa Birliği'ne yaklaşma politikalarıydı.

Ukrayna'nın kendisinden uzaklaşmak isteği Rusya'yı rahatsız etmiştir. Rusya, Kırım'ın Ukrayna'da olması ve en önemli geçit rolü oynaması nedeniyle Ukrayna'yı kontrolü altında tutmak amacıyla birçok yol denemiştir. Rusya'nın Ukrayna'yı kontrol altında tutmak için denediği en önemli yollar, Kırım'ı elinde tutmak istemesi ve Ukrayna'nın doğalgazını keserek Rusya'ya muhtaç olduğunu göstermesi olarak düşünülebilir. 2014 yılının kış mevsiminde Rusya'nın Ukrayna doğalgazını kesmesi ve devamında aynı yıl içerisinde Rusya'nın Kırım'ı işgal etmesi Ukrayna'nın Rusya'dan uzaklaşarak Avrupa'ya yakınlaşma politikasını benimsemesine neden olmuştur.

ABSTRACT

Since Russia-Ukraine relations from past to present come from the same origins, they have developed in different channels. The two countries have been fiercely competing to control the Slavs from time to time. Unlike all other states, Russia and Ukraine had the most powerful industry and technology during the USSR period. In the period of the USSR, Russia, like other states, kept Ukraine under its control.

With the collapse of the USSR, Ukraine started to carry out policies to get out of the influence of Russia to take advantage of the opportunities of the liberal economy. The main ones of these policies were efforts to establish unity against Russia in the Commonwealth of Independent States and policies to approach the European Union.

Ukraine's desire to move away from itself disturbed Russia. Russia has tried many ways to keep Ukraine under control as Crimea is in Ukraine and plays the most important gateway role. The most important ways that Russia tried to keep Ukraine under control can be thought of as it wants to keep the Crimea and shows that Ukraine is in need of Russia by cutting off its natural gas. Russia's cutting of Ukrainian natural gas in the winter of 2014 and Russia's invasion of Crimea in the same year caused Ukraine to move away from Russia and adopt the policy of rapprochement to Europe

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADK	Askeri Deniz Kuvvetleri
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
APOİ	Asya Pasifik Okyanus İşbirliği
ASEAN	Güney Doğu Asya Ülkeleri İşbirliği
ASEİ	Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	Birleşmiş Milletler
BRİCS	Brazilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika
ÇHC	Çin Halk Cumhuriyeti
DHC	Donetsk Halk Cumhuriyeti
IYÜ	Isı Yayılım Ünitesini
KAAÖ	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
LHC	Lugansk Halk Cumhuriyeti
NATO	North Atlantic Treaty Organization
RF	Rusya Federasyonu
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ŞİÖ	Şangay İşbirliği Örgütü
TMO	Terörle Mücadele Operasyonu

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1. Rusya Federasyonu arazisinde göçmenlerin sayısı.....14

GİRİŞ

İki kutuplu Uluslararası ilişkiler sisteminin yerini tümüyle yeni iki kutuplu sistem oluşturmuştur. Ana katılımcıları, oyunun kural ve yönlerinin değişmesi İki kutuplu düzeninin ana çizgisidir. Uluslararası terörizm ve devlet içi, ayrılıkçı çatışmalar sistemin karşı kaşıya kaldığı ana sorunlardır. Asıl bu çatışmalar hem bölgesel hem de uluslararası durumu dengesizleştirmektedir. Dünya sarsıntılar ve dengesizliğin arttığı koşullarında değişmektedir. İşbirliği süreçlerinin çelişikliği, bölgesel devletlerin ve tek süper ülkenin rekabeti ortamında, SSCB'nin dağılmasından sonra sözleşmenin öngördüğü temelini bulunmaması, küresel terörizminin ortaya çıkması tüm bunlar sistemin kusurudur. Şu aşamada yeni dünya düzeninin biçimlenmesinin bittiğini söyleyemeyiz. Tersine Rusya dünya alanındaki kendi yerini aramaktadır, bu da dış politika kavrayışının değişmesini kanıtlamaktadır. Rusya Federasyonu tarafından 1993 ile 2013 tarihleri arasında kabul ettiği resmi belgelere baktığımız zaman adı geçen belgelerde hem ülkenin dış politika önceliklerini hem de bu zaman içinde devletin hukuki durumunun dönüşmesini görebiliriz. Rusya 1993 yılı konseptinde kendi statüsünü yeniden kurma, dünyada rol ve can atar. Sovyet Birliği dağılırken Rusya'nın durumu ve dış ilişkileri kökten değişmiştir. Ülke Afrika, Latin Amerika, Asya'nın bazı bölgelerindeki dış işlerine etki imkanlarını kaybetmiştir. XX yüzyılın sonu XXI yüzyılın başlangıcında durum köklü bir biçimde değişmiştir. Dış politik çıkarlarına hareket ederek Rusya dünyada durumu istikrara kavuşturması için ABD ile işbirliği yapmayı gerekli bulmuştur. Rus yönetimi Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde Avrupa Birliği ile işbirliği yapmayı planlıyordu. Almanya, İtalya, Fransa ve Büyük Britanya gibi ülkelere ana ortakları gözü ile bakılıyordu. Rusya Federasyonu Asya, Latin Amerika ve Afrika bölgesel örgütlere katılmaya ağırlık veriyordu. BDT en öncelikli yön olmuştur. Sovyet sonrası alanında anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi, ekonomi işbirliği, müşterek güvenlik ve Belarus ile Müttefik devletinin pekiştirmesi gibi görevler veriliyordu. Yakın Doğuda bu bölgeyi istikrara kavuşturması öncelikli görevlerinden biriydi.

İlişkilerin muhasebesini yaparken Rus-Amerikan ilişkilerinin şu anda istikrarsız ve impülsif olduğu sonuca varma olanağı bulunmaktadır. Şimdiye kadar ABD Rusya'yı tehdit olarak algılıyor ve onunla kazanç elde edebileceği alanlarda

işbirliğinde bulunuyorlar. Avrupa Birliği ile ilişkilere gelince adı geçen temaslar Rusya'ya karşı uygulanan ekonomi yaptırımları nedeniyle dondurulmuştur. Rusya ŞOS, ASEAN, ATEŞ gibi örgütlere katılarak kendini sık Asya bölgesinde pekiştirmiştir. En çok ikili ilişkiler Çin ve Hindistan'la gelişmektedirler. Bunun çeşitli nedenleri vardır: ayrılıkçılık (Dağlık Karabağ, Abazya) ABD ordusunun Rusya'nın sınırları boyunca konuşlandırılması, BDT ülkelerinin zayıf ekonomisidir. 2014 Ukrayna krizi Sovyet sonrası alanında durumu iyice sarsmıştır. Yakın Doğu nakliye, enerji endüstrisi, doğalgaz ve petrol gibi alanlarda işbirliğinde bulunduğu alanlardır. KARİKOM ve MERKOSUR gibi örgütler Rusya'ya Latin Amerika'da sabitleştirmeye yardımcı oluyordu. Afrika yönünde Rusya ticaret, ekonomi, sanayi, bilimsel teknik işbirliği konularında Mısır, Libya ve Etiyopya ile işbirliği içinde bulunuyordu. M.A. Hrustalev'in durum analizi aracılığıyla 2015 yılında Ulusal Güvenlik Stratejisinde tespit edilmiş ulusal güvenliğine iç ve dış tehlikeleri, dış politikaya etkileyen etkenleri (göç, ekonomi, arazi, kaynak) tespit etme, Rusya'nın işbirliği içinde bulunduğu ülkeleri üç gruba ortak ülkeleri rakip ülkeleri, arazi iddiaları öne süren ülkelere bölmek fırsat bulmuştur. Ayrıca Rusya Federasyonu dış politikasında olayların gelişmesinin üç senaryosunun bulunduğu tahminler yürüttük: Rusya – bölgesel devlet, Rusya – süper devlet, Rusya, uluslararası alanda yanıtlanan Rusya. Doğu yönü ülkeleri ile yoğun işbirliğinde bulunduğu ortamda ve adı geçen bölgede yazar en olası senaryosu olarak “Rusya – bölgesel devlet” senaryoyu seçmektedir. “Uluslararası alanda yanıtlanan Rusya” senaryosu olasılık derecesi az olan senaryosudur, çünkü bazı Avrupa Birliği ülkeleri Rusya Federasyona karşı ekonomi yaptırımlarının iptali konusunu yoğun bir biçimde müzakere etmektedirler. Ayrıca uluslararası alandan yanıtlanma Rusya'nın dünya ülkelerinin çoğu ile devam eden işbirliği nedeniyle gerçekleştirilemez. Kırım'ın Rusya'ya bağlanması ile ilgili ekonomi yaptırımlar “Rusya – süper devlet” senaryonun gerçekleştirilmesi için engel oluşturmaktadır. Moskova Batı ortakları ile kriz nedeni ile uluslararası topluluğuna tam bir biçimde etkileyemez. Ukrayna'da olup bitenler ayrı ülkenin iç siyasal durumu sınırlarını aşmıştır. Ukrayna bunalımı modern dünya düzeni hassaslığı, modern uluslararası ilişkiler sisteminin sabitliğinin sağlanmasına yönelik uluslararası yapılarının kırılma noktasına işaretleyerek kilit sorunlarına dokunmuştur. Rusya – ABD – Avrupa Birliği üçgenindeki ilişkiler bilançosu bozulmuştur. Batı dünyası tarafından Rusya'ya aşırı baskı, uluslararası itibardan düşme ve tecrit etme çabaları, ekonomik

yaptırımlar modern dünyanın önde gelen oyuncularının Rusya'nın Avrasya Ekonomik Topluluğu olarak geniş kapsamlı entegrasyon birliği kurma planlarının bozma niyetini sergilemiştir. Beyaz Saray'ın resmi tutumu gayet sert kalıp ve ABD Rusya ile partner ilişkileri kurma niyetini sergilememektedir. Aslına bakılırsa ABD Ukrayna krizini kendi "evrensel önderliğinin" sıkılaştırılması, kendi Avrupa ve Asya müttefiklerinin pekiştirmesi için kullanmaktadırlar. Dolayısıyla Ukrayna krizi ile ilgili ABD bilirkişi topluluğu değerlendirmeleri kuşkusuz ilgi çekmektedirler (V. Çmireva). XXI yüzyılın ortalarına kadar Ukrayna ve NATO işbirliği perspektiflerinin geleceği A. Bakovski yazısında anlatılmıştır. Ukrayna olayları bağlamında uluslararası güvenlik sorunları K. Kurelev'un yazısında ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Askeri Bilirkişilerinin kanaatine dayanarak yakın perspektifte Rusya ile NATO direkt askeri çatışmanın kaçınılmazlığı Rusya'nın jeopolitik konumuna olası hücum senaryolarından biridir. Bu ABD'nin beğenmediği ülkelerde toplu propagandadan başlayarak ve ekonomi etki yöntemleri ile devam ederek ve istenmeyen rejimlerinin kuvvet kullanarak iktidardan uzaklaşarak yön ve iktidar değişikliği yaparak ABD'nin diğer ülke ve bölgelerde eylemlerinin mantığına sığmaktadır. A. Vladimirov Rusya'nın bu sırada istisna olmayacağı ve NATO ile Rusya arasında savaşın yakın gelecekte olacağı düşüncesindedir.

Bölgesel bağlamda Ukrayna olaylarının direkt sonucu Ukrayna-Moldova-Romanya üçgeninde strateji işbirliğinin oluşmasıdır. Bu ülkeleri egemen sınıfı tarafından kökeninde Avrupa Atlas kurallarının koşulsuz olarak izlenmesi olduğu homojen uzlaşma alanı Transnistria, Donetsk Halk Cumhuriyeti ve Lugansk Halk Cumhuriyeti gibi Rusya yanlısı anklavlarının tasfiyesi amaçlanmaktadır. Bununla araçlar deposunda direkt askeri baskı kullanılmaktan direk askeri baskı özellikle Transnistria çatışması ve Ukrayna'nın güneydoğusunda askeri hareketlerinin yeniden başlatılması ihtimali yok değildir. Üçgen ülkelerinin ilişkilerinde iki taraflı sorunlar bölgede Rusya rolünün tarafsızlaştırılması için geçmişte kalmış (veya geçici olarak unutulmuştur). Bu konular T.Bitkova ve İ. Selivanova'nın yazılarında gösterilmiştir.

Ukrayna krizi Rusya içi yönleri, "Moskova meydanı" ortaya çıkma olasılığı Batıda başlatılmış geçmişte emsali olmayan Rusya'ya karşı propaganda nitelikli kampanya koşullarında modern Rusya için son derece günceldir. Slav Birliği, "Rus dünyası" düşüncesinin yıkılması bu savaş yönlerinden biridir. (Speranski vd t.y).

Ukrayna'daki iç siyasal durumu, devlet düzeni perspektifleri, parlamento seçim sonuçlarının N. Rabotyajev tarafından bilirkişi incelenmesi yapılmıştır. Yazar 28 Ekim tarihinde seçilmiş Ukrayna parlamentosunda Rus ve Rus kültür nüfusunda ülke nüfusundaki payından az olduğunu kanıtlamaktadır. Ukrayna Parlamentosunda Batı yanlısı ve milliyetçi partilerinin tahakkümü Rusya-Ukrayna diyalogu ciddi bir biçimde zorlaşmaktadır. Uzlaşma araması Ukrayna tarafından başlıca olarak enerji kaynakları alanında Rusya ile ekonomi ilişkilerinin korunma gerekliliği ile gerekçelendirmektedir. Diğer iki taraflı ilişkiler yönlerinin durumu V. Kalita ve V. Yevseyev'in yazılarında gösterilmiştir. Tezimde yer verdiğim yazılar Rusya ve Ukrayna için Ukrayna krizi dış ve dış siyasal sonuçlarına ilişkin yetkili izlenimi verip dünya topluluğunun bu süreçlere katılma derecesini yansıtmaktadır. Fakat bu durumu Ukrayna'da meydana gelen olayların genel bir değerlendirmesine etkilememektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. XX YÜZYILI SONUNDA XXI YÜZYILI BAŞINDAKİ RUSYA'NIN DIŞ SİYASETİNİN ANA VEKTÖRLERİDİR

1.1. RUSYA'NIN XX YÜZYILI SONUNDA – XXI YÜZYILI BAŞINDAKİ DIŞ SİYASİ ÖNCELİKLERİ

21. yüzyılın başlarında Rusya Federasyonu dünya sahnesindeki ulusal menfaatlerinin ve rolünün bilincine vardı. Bu zaman ülkenin kısa vadeli ve uzun vadeli dış siyasi hedefleri bulunuyordu. Uluslararası sahnesindeki ortak hemfikirler çevresi ülkenin uluslararası statüsünün sıkılaştırılması ile genişlenmiştir. Rusya dış işlerinde bağımsız, pragmatik çizgisini izleyen ülke gibi ün kazanmıştır. Nitekim Rusya Federasyonu dış siyasetinin ana vektörleri aşağıdaki gibi incelenmektedir.

Rusya – ABD. Rus-Amerikan işbirliği uluslararası güvenliğinin iyileşmesinin garantisi olup prensip ve ciddi anlaşmazlıkların varlığına rağmen dünyada strateji sabitliğini sağlıyordu. Rus tarafı ABD ile ilişkilerinin korunması ve son dönem önemli sıkıntılarının üstesinden gelmesine hazırlıklı olmuştur.

2000 yılında kabul edilmiş doktrine esasen Rusyanın önünde aşağıdaki görevleri bulunuyordu: birincisi silahsızlandırma sorunlarının çözülmesi, silahların ve kitle imha silahlarının kontrol altında alınmasıdır. İkincisi en vahim bölgesel çatışmaların karşısının alınması veya çözülmesidir. Nitekim stratejik nükleer silahlarının sınırlandırılması ve kısıtlanması konularının çözümü ancak ABD ile aktif diyalogun kurulması yolu ile mümkündür. Üçüncüsü karşılıklı menfaatleri uğruna tüm seviyede düzenli ikili temasları desteklemek, ilişkiler, ana siyasi, askeri ve ekonomi konularda müzakere süreçlerinde duraklamaya izin vermemektir (Rusya Federasyonu 28 Haziran 2000 tarihli Dış politika doktrini).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde ilişkileri küresel şiddetli bir rekabetle nitelendirme olanağı bulunurken 21. yüzyılın başında ilişkiler sınırlı rekabet ve ölçekli işbirliği aşamasına geçmiştir.

Şmelev B.A.'nin belirttiği gibi: “Kolektif Batı dünya süreçlerinin akışına

büyük etki göstererek dünya işlerinde politik ve ekonomi güç olarak çıkıyordu. ABD kendi menfaatlerine ve düşüncelerine uygun olarak dünyanın yeniden örgütlenmesi ile uğraşmak olanağı tanıyan dev mali kaynakları, teknoloji olanakları, askeri potansiyeline sahip olan tek dev ülkesi konumundaydı. Kurulan yeni dünya düzeninde Rusya'ya Vaşington'nun isteklerini itirazsız yerine getiren bir rol biçilmiştir. Ancak Rusya için böyle rol kabul edilemez olmuştur. Nitekim Rusya ABD'ni kendi menfaatlerine uygun yeni dünya düzeni çizgilerini tek başına belirleme peşinde olan, yeniden örgütlenme sürecinin başına geçen modern uluslararası ilişkilerde öncü olarak görmeye hazırdır. Bu nedenle Rusya ile ABD arasındaki düşünce aykırılığı öfkeye neden olup onunla kuvvet pozisyonunda konuşma isteğini doğuruyordu. Ve bu durum Rus-Amerikan ilişkilerinin niteliğini belirliyordu. Fakat bu olay Rusya'nın siyaseti izleme yoluna girme anlamına gelmiyordu” (Şmelev, 2013).

Rusya'nın Batı ile etkileşiminin olduğunu vurgulamak gerekmektedir, çünkü bu ülkenin en önemli siyasi ve sosyo-ekonomik gelişim etkenlerinden biridir. Rusyanın dünya'daki konumu Batı ile ilişkileri bakımından değerlendiriyordu.

Demokratik veya cumhuriyet partisinin iktidara gelmesinden bağımsız olarak ABD'de cumhurbaşkanlığı seçimleri nedeniyle Rusya yönetimi iki ülkenin aktif dış siyasi diyalog ve yapıcı etkileşimden yana olmuştur. Nitekim birçok alanlar bu verimli işbirliğinin dayanağını oluşturuyordu. Taraflar stratejik istikrarlılığı ve nükleer yaygınlaştırılmamasının desteklenmesinden müşterek sorumluluk taşıyorlardı. Batı'nın menfaatleri Amerika ile her zaman birbirine uygun düşmeyen ABD ve Avrupa ile ilişkilerinin ana özelliği olmuştur. ABD ile Rusya ilişkilerinde işbirliğinin hakim olurken Avrupa ile işbirliğini başarılı diyebiliriz.

Rusya – Avrupa Birliği. Avrupa daima Rusya Federasyonu dış siyasetinde öncelikliydi. Çünkü 2000 yılında yayınlanan Doktrinde bu yönde bir dizi görevler belirtilmiştir. İlk olarak, tüm Avrupa güvenlik ve işbirliğine ilişkin sabit ve demokratik sisteminin oluşturması Rus dış siyasetinin ana amacıdır. Rusya Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) çok fonksiyonlu niteliği taşıyan gelecek dengeli bütünleşme gelişiminde çıkarları olmuştur. İkinci olarak, Batı Avrupa devletleri,

Büyük Britanya, Almanya, İtalya ve Fransa gibi böyle nüfuzlu devletleri ile işbirliği Rusya'nın Avrupa'da kendi ulusal çıkarları savunmasının ana etkeni olarak belirtilmiştir. Üçüncü olarak, Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleri ile ilişkilerinde kazanılmış insan, ekonomi ve kültür ilişkilerinin korunması, mevcut olan kriz olgularının üstesinden gelmesi ve yeni şartları ve Rusya'nın çıkarlarına uygun olarak işbirliğine ek itkinin vermesi güncel konusu olarak kalmıştır. Rusya Rusça konuşan nüfusun haklarının korunması şartıyla Letonya, Litvanya ve Estonya ile iyi ilişkilerinin gelişme perspektifini öngörüyordu. Dördüncü olarak, Rusya dünya topluluğunun üzerinde mutabık kılınmış kararlara esasen Balkanlar'daki durumunun kalıcı ve adaletli olarak çözülmesinin sağlanmasına var gücüyle yardımcı oluyordu. Önceden kestirilemeyecek sonuçlarla tüm Balkan çatışmasının ortaya çıkma tehlikesine neden olabilecek Yugoslavya Müttefik Cumhuriyetinin toprak bütünlüğünün korunması, bu devletin parçalanmasına karşı koymak çok önemlidir. (Rusya Federasyonu 28 Haziran 2000 tarihli Dış politika doktrini).

İvanov'un belirttiği gibi "Avrupa Birliği dünyada Rusyanın politika ve ekonomide ana ortaklarından biridir. Karşılıklı ilişkilerinin öneminin her iki taraf için artacağını düşünmesinin dayanağı bulunmaktadır. Amacımız konjonktür dalgalanmalardan serbest AB ile istikrarlı, uzun vadeli işbirliğidir. Gelecek perspektifte ilişkilerin doldurulmasına yönelik karşılıklı stratejilerinin gerçekleştirilme konusu üzerinde toplanmasından konuşulmalıdır" (İvanov, 2002).

"Avrupa savunma özdeşliğinin" oluşturması dünya sahnesinde yeni önemli işbirliğine perspektifler açıyordu. Bu sürecin biçimlendirmesi tüm Avrupa yapısının esaslı değişikliklere neden olabileceğinden özel bir dikkat gerektiriyordu. Rusya adı geçen dönüşümüne katılmak istiyordu. Üstelik buna katılmamız güvenlik ve işbirliği ufuklarını açan kıtadaki önemli istikrar sağlayıcı bir etken olabilirdi. Rusya ile sık etkileşimi bulunmaksızın Avrupa'nın uluslararası konumunun sonraki gelişimi ve pekiştirmesini düşünmek zordur. Öte yandan Rusya Federasyonu Avrupa Birliğinin her yönden yardımı bulunmaksızın reformlar yapamazdır. Bu karşılıklı zorunluluğu her iki tarafın aralarında ortaya çıkan birçok çelişkiler arasında uzlaşmacı çözüm bulma hevesini koşullandırıyor. *Rusya – Asya*. Rusya'nın Asya gibi bölgeden olmayı bu yönün dış siyasetinde artan önemini koşullandırıyor. Bu dönemde Asya dinamik biçimde gelişen bölgeye ait ediliyordu, bunun yanında Rusya Sibirya ve Uzak

Doğunun ekonomi kalkınma gerekliliğini hissediyordu.

Rusya'nın önünde bu bölgede bir dizi sorunlar bulunuyordu: birincisi Rusya Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (ASEİ), Güneydoğu Asya ülkeleri Birliği (ASEAN) gibi bölgesel uluslararası örgütlere aktif olarak bütünleşmeyi gerekiyordu ve Rusya'nın girişimi üzerine kurulan güvenlik örgütü olan Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ). İkincisi, Çin ve Hindistan başta olmak üzere önde gelen Asya ülkeleri ile dostluk ilişkilerinin gelişimi Rusya dış siyasetinin önemli konularından biriydi. Rusya ve Çin Halk Cumhuriyetinin dış siyaseti anahtar sorunlarına prensip yaklaşımının birbirine uygun düşmesi bölgesel ve küresel istikrarlılığının temel dayanaklarından biriydi. Rusya Çin ile tüm yönlerde karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin geliştirme peşindeydi. Üçüncüsü Rusya Güney Asya'daki çatışmalarının üstesinden gelmesine yardımcı olmak niyetindeydi. Rusya Asya'da nükleer potansiyelden muaf bölgelerin oluşturulması fikrini destekliyordu. 2000 yılı doktrinine uygun olarak Hindistan ve Pakistan tarafından Nükleer Denemelerin kapsamlı yasaklanması Antlaşmasının imzalanması ve Nükleer Silahın Yayılmasını Önleme Antlaşmasına katılması Asya Pasifik Okyanus bölgesinde istikrarlığın sağlanmasına yönelik önemli etkeni olmuştur. Dördüncüsü Japonya ile ilişkilerin kurulması gerekliliği güncel sorunlarından biriydi. Rusya gerçek komşuluğuna ulaşması ve devletler arasında uluslararası düzeyde tanınmış sınırların tespit etmenin peşindeydi. Beşinci Kore yarımadasındaki durumu büyük kaygı uyandırıyor. Çabalar Rusya'nın Kore sorunun çözümüne eşit katılımının sağlanması, her iki Kore devletleri ile dengeli ilişkilerin sürdürülmesi üzerinde yoğunlaşıyordu. (Rusya Federasyonu 28 Haziran 2000 tarihli Dış politika doktrini)

Rusya'nın ulusal önceliklerinden yola çıkarak sonuç yapma olanağı bulunmaktadır, bu bölgede dış siyasi faaliyeti Rus sınır güvenliğinin sağlanması ve ülkenin sosyal-ekonomi gelişimi için elverişli koşulların gelişmesinden ibarettir. Bu amaca ulaşmak için ülke yönetimi Rusya'nın bölgesel örgütlerle entegrasyon birliğine yönelik gittikçe ciddi adımlar atıyordu. Böylece siyasi eylemler Rusya'yı bölgesel süreçlerine aktif katılımcısı olarak algılayan ortaklarımız tarafından anlayışla karşılanıyordu.

Rusya'nın üçüncü dışişleri bakanı İvanov'un açıklamasına dayanarak "Asya

Siyasetinde Çin, Hindistan, Japonya gibi dev Asya ülkeleri ile ilişkilerin derinleşmesine ağırlık veriliyordu. Daha o zaman Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti Dostluk ve İşbirliği Sözleşmesinde belirtilen siyasi ilişkileri gelişiminin yeni düzeyine çıkıyordu. Bu sözleşme ile uzun süreli perspektife dayalı ana strateji işbirliği yönlerini belirleme çağırısında bulunuyordu. Bu işbirliği küresel istikrarın önemli etkeni olmuştur. Fakat siyasi ilişkilerinin yüksek düzeyini ticaret-ekonomi ilişkilerle doldurmak için yapılacak çok şey vardı. Müşterek projeler böyle işbirliğinin dayanağı olabilirdi. Nükleer, inşaat, akaryakıt ve nakliye altyapısı, makine yapımı, bilimsel araştırmalar ve yeni teknolojilerinin uygulanması dahil olmak üzere enerji alanında büyük karşılıklı işbirliği potansiyeli bulunuyordu. Bölgesel düzeyde direkt ticari-ekonomi ilişkilerinin önemi artıyordu.” (İvanov, 2000: 78).

Hindistan ile iki yönlü işbirliğinin ekonomi sorunu bulunuyordu. Onun çözümü bu zaman her iki ülkenin temel çıkarlarının birbirine uygun düşmesi ve dünya siyaseti ana sorunlarına yaklaşımına dayanan dünya alanında geleneksel Rus-Hint etkileşimi öneminin düzeyini daha da yükseltmeye olanak tanıyacaktı.

“İvanov’a göre Japonya ile karşılıklı ilişkilerinde de kaliteli değişiklikler gerçekleşiyordu. Uluslararası hukuk üstünlüğünün yerleşmesi ve Birleşmiş Milletler Örgütü rolünün pekiştirmesi, Asya ve tüm dünyada istikrarın güçlendirmesi, bu arada uluslararası terörizm tehlikesi gibi anahtar uluslararası sorunları gibi küresel uluslararası sorunları konusunda ülkemizin tutumlarının birbirine yaklaşması bu sürecin temelini oluşturuyordu” (İvanov, 2000: 79).

Rusya – BDT. Sovyet sonrası alanı ülkeleri ve Bağımsız Devletler Topluluğuna katılanları ile çok yanlı ve iki yönlü etkileşimi Rusya’nın dış siyasetinin önemli vektörüdür. Doktrine göre: Birincisi Belarus – Rusya ve Belarus Birlik Devleti gibi iki egemen devletin yüksek bütünleşme biçiminin pekiştirmesi. İkincisi BDT’ üye ülkelerinde iç – dış çatışmalarının çözülmesi ve uluslararası aşırıcılıkla mücadele. Üçüncüsü serbest ticaret bölgesinin kuruluşu, doğal kaynakların müşterek rasyonel kullanılması dahil ekonomi işbirliğine ciddi ağırlık verilmiştir. İlk önce Rusya birbirinin kanuni menfaatlerini göz önünde bulundurarak kıyı devletlerine bölge kaynaklarının işletilmesi konusunda karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin başlatılmasına olanak tanıyan Hazar denizi statüsünün belirlenmesinin peşinde olmuştur.

Dördüncüsü, BDT'ye üye devletlerinin ortak kültür servetini korunmak ve daha da artırılmak Rusya Federasyonun epey önemli göreviydi. (28 Haziran 2000 tarihli Rusya Federasyonu Dış politika doktrini).

Bağımsız Devlet Topluluğu üye ülkeleri ile ilişkiler bizim için ana öncelikli olması pek doğaldır. Son on yıllık döneminin deneyimi BDT çerçevesinde hızlı ve problemsiz bütünleşme sürecine ilişkin hayallerini dağıtmıştır. Fakat Topluluk rolünün eski SSCB cumhuriyetleri arasında uygar boşanmaya kadar indirmesine ilişkin varsayımları çürütmüştür. Rusya BDT'nin tüm Sovyet sonrası alanında refah işbirliği ve iyi komşuluk ilişkilerini teşvik eden nüfuzlu bölgesel örgütüne dönüştürebileceği kanaatinden hareket ediyordu. Fakat burada da menfaatlerini göz önünde bulundurarak BDT ortaklarının karşılıklı açıklığı ve hazırlık derecesini dikkate alarak gerçekçilik tutumundan hareket etmek gerekiyordu.

Rusya için bütünleşme kendi başına amaç değildi. Bunun Rusya ve diğer katılan ülkelere olumlu sonuçları vereceği önemliydi. Ekonomi alanda etkili işbirliğinin kurulması öncelikli göreviydi. Rusya değişken hızına sahip ve çeşitli biçimli işbirliği destekleyerek BDT çerçevesinde daha yüksek bütünleşme biçimlerinin geliştirmesine hazırlıklıydı. Bunun örneği Kolektif Güvenlik Antlaşması ve Rusya, Belarusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan Gümrük Birliğidir. BDT ülkelerinde Rus etkisinin güçlendirilmesi, Rusya yanlısı politik güçler ve hareketlerinin kurulması ve Batı ülkeleri – ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinin direkt etki alanına girme eğilimlerine direnç göstermesidir. Bunun için sadece bu ülkelere siyasi, diplomatik ve ekonomi baskı değil hatta Rusya'ya yöneltilmiş veya en azından kendi ülkelerinin strateji tarafsızlık statüsüne yana oluyordular.

Dobrenkov ve Dugin'in yazdığı gibi: Bu konuda küreselleşmenin mimarilerinin kendi amaçları doğrultusunda kullandığı şebeke örgütlerinin çalışma deneyimini yapısal olarak kavramak ve bu silahı onu ilk icat etmiş onlara karşı çevirmek gerekiyordu. Rusya Ukrayna, Gürcistan, Moldova, Azerbaycan ve Ermenistan'ın KAAÖ'ye girmesine izin vermemelidir. Bu BDT ülkelerinden herhangi bir siyasi yönetimi tarafından KAAÖ'ye girmesi yönünde geri dönülmez bir adım atması durumunda Rusya bu ülkelerin toprak bütünlüğünün garantöründen feragat etmeliydi. (şu anda fiilen nasıldır). Rusya'nın bu ülkelerin vatandaşlarının önemli bir bölümüne etki

düzeyi kaçınılmaz olarak bu ülkelerin parçalanması ve dağılmasına neden olabilirdi. Bu dan KAAÖ'ye girmesini önleyip ve Rusya ile sonraki yakınlaşmasına ve hatta Rusya Federasyonu ile tam bütünleşmesine olanak tanıyacaktı". (Dobrenkov ve Dugin, 2015).

Rusya – Yakın Doğu. Yakın Doğu coğrafi planda değil hatta tarihi planda “yakındır”. 2000 yılı Doktrinine dayanarak bu bölge dış politikanın öncelikli yönlerinden biri olarak kalıp ve orada bulunan tüm devletlerle işbirliğinin gelişmesini öngörüyordu. Asıl bunun için burada sabit ve istikrarlı barış getirmek, Irak çevresinde durumu normalleştirmek, eski Arap-İsrail çatışmasını çözmeye yardımcı olmak ve Basra körfezi bölgesinde güvenliğini sağlamak Rusya'nın dış politikasının göreviydi.

Birincisi bölgedeki durumunun tüm dünyadaki durumuna etkisini göz önünde bulundurarak Basra körfezi ve Kuzey Afrika bölgesi dahil olmak üzere Yakın Doğu'daki durumun istikrara kavuşturulması gibi bu bölgede Rusya istediği amaçlara ulaşmıştır. Rusya barış sürecinin sponsoru olarak kendi statüsü kullanarak krizden sonra bölgede durumun normale dönmesine aktif katılım çizgisini izlemek niyetindeydi. Bu anlamda menfaatlerini için dünyanın bu zengin ve önemli bölgesinde özellikle ekonomi dahil pozisyonun yeniden kurulması ve sıkılaştırılması Rusya'nın öncelikli göreviydi. İkincisi Rusya Büyük Akdeniz bölgesini Yakın Doğu, Karadeniz bölgesi, Kafkas, Hazar denizi havzası gibi bölgelerinin bağlayıcı düğümü gözü ile bakıyordu. Rusya kasıtlı olarak önemli enerji kaynaklarının geçtiği rotanın seçilmesi konusunda dahil olmak üzere Rus ekonomi çıkarlarının ilerlemesine yardımcı olan bölgenin barış, istikrar ve iyi komşuluk bölgesine dönüştürmesi için amaca yönelik bir rotayı izliyordu. Üçüncüsü Kudüs sorunu dahil olmak üzere İsraililer ve Filistinliler için kabul edilebilir çözümlerin bulunması için ciddi çabalar harcanmıştır. Bununla Rusya kendi çıkarlarına göre hareket ediyordu: toplumumuzda yeniden doğan kutsal toprağa ruhsal eğilimi Kudüs'teki kutsal yerlerinin kaderine kayıtsız kalmaya izin vermiyordu. (Rusya Federasyonu 28 Haziran 2000 tarihli Dış politika doktrini) İgor Segeyeviç İvanov doğrulamaktadır: “Rusya tarafından Suriye İsrail ve Lübnan –İsrail çatışmasının çözülmesi amacıyla çok şey yapılmıştır.” (İvanov, 2000: 80). Dördüncüsü, Basra Körfezi olaylarına Rus etki potansiyeli defalarca Irak çevresinde gerginliğin tırmanmasının önlenmesine yardımcı olmuştur. Rusya tutarlı bir biçimde durumun normale dönmesi, Irak yönetimi tarafından BM'nin Güvenlik Konseyinin

kararına uygun olarak kitle imha silahları yok etmek için çaba gösteriyordu. Fakat bunun yanı sıra Irak arazilerinin bombardımanının durdurulmasından ve Bağdat tarafından üstlendiği yükümlülüklerini yerine yetirdikçe Irak halkının sırtına ağır yük olarak yüklenmiş ve insanlık felaketi tehlikesini yaratan yaptırımların kaldırılmasından yana oluyordu. (Rusya Federasyonu 28 Haziran 2000 tarihli Dış politika doktrini).

Rusya'nın ulusal çıkarlarına dayanarak Rus tarafı Yakın Doğu ve Basra körfezini istikrarsızlık ve karşı konumu kaynağından ne karşılıklı yabancılaşma ne de kitle imha silahlarına yer olmadığı barış, işbirliği ve refah bölgesine çevirmenin zaman geldiğini sonuca varma olanağı bulunmaktadır.

Öncelikli yönlerden hariç Rusya Afrika, Latin Amerika Entegrasyon Birlikleri ile karşılıklı yarar sağlayan ilişkilerin kurulmasına açık idi.

Rusya – Afrika. Birincisi, bu bölgede Rusya Afrika devletleri ile işbirliği genişleyip Afrika'da bölgesel askeri çatışmasının olabildiğince çabuk bir biçimde çözülmesine yardımcı oluyordu. İkincisi, Rusya'nın kıtada çok yönlü ekonomi projelere katılım olanakları kullanmak üzere Afrika Birliği Örgütü ve Alt Bölge Örgütleri ile acil siyasi diyalogu gelişim zorunluluğu ortaya çıkmıştır. (Rusya Federasyonu 28 Haziran 2000 tarihli Dış politika doktrini).

Rusya – Latin Amerika. Birincisi, 90'lı yıllarda Rusya'nın bu bölge ile ilişkilerinde kaydedilmiş ciddi ilerlemeye dayanarak siyasi diyalogu ve ekonomi işbirliği düzeyinin yükseltme peşindeydi. İkincisi, Rusya Federasyonu Rus ileri teknoloji sanayi ürünlerinin Latin Amerika ülkelerine ihracat, onlarla birlikte askeri-teknik işbirliğinin gelişme ve operasyon peşindeydi.

Son iki bölgede ekonomi iş birliğinin genişlemesine ciddi karşılıklı ilgi ve dünyada adaletli demokratik düzeninin kurulmasında işbirliği için geniş alan bulunmaktaydı.

Rusya'nın dış siyasi çıkarlarının analizinden hareket ederek Rusya dünyada istikrarlı durumunun sağlanması amacıyla ABD ile işbirliği zorunlu sayıyordu. Rusya ABD ile birlikte silahsızlanma, bölgesel çatışmalar sorunlarını çözmeye planlayıp ve

ana konularına ilişkin görüşme süreçlerinde aralıklara vermemeye çalışıyordu. Avrupa Birliği ile ilişkilerinde AGİT çerçevesinde sık işbirliğini öngörüyordu. Büyük Britanya, Almanya, İtalya ve Fransa ile iyi ilişkilerinin kurulması. Avrupa Birliği dünya siyaseti ve ekonomide ana ortak olarak gözü ile bakıyordu. Asya'da Rusya'nın bölgesel örgütlere katılımını aktifleştirmesine, ilk önce Hindistan ve Çin ile dostluk ilişkiler, Japonya ile ilişkilerin gelişimi ve Kore yarımadasındaki çatışmanın çözümüne ağırlık verilmiştir. BDT ülkeleri ile ilişkilerinde öncelikli yön olarak Rusya Belarus ile ittifakını perçinleme, BDT ülkelerinde iç çatışmaları çözme, ekonomi işbirliği ve güvenlik alanında işbirliğini geliştirmeyi amaçlıyordu. Yakın Doğuda İsrail-Filistin çatışmasının çözülmesi ve bu bölgenin istikrarlı bir bölgeye çevrilmesi Rusya'nın dış siyaseti için öncelikli konudur. Afrika ve Latin Amerika yönünde bölgesel ve alt bölgesel örgütleri ile siyasi diyalogunun başlanması planlaştırılmıştır.

1.2. ÇAĞDAŞ RUS DIŞ POLİTİKASI: SORUNLAR VE PERSPEKTİFLER (DURUM ANALİZİ)

Devletin dış siyaseti temel ve dinamik değişiklikleri yaşayan küreselleşen modern dünyada çok önemlidir. 21. yüzyılın başındaki uluslararası ilişkilerin evrimi ve Rusya'nın rolünün pekiştirmesi Rus dış politika çizgisinin önceliklerine başka türlü bakmayı zorunlu kılmıştır. Ülke statüsünün yükseltilmesi dünyada olan bitenlerden sorumluluğunu artırmış ve uluslararası gündeminin oluşturmasına olanak tanımıştır.

Rusya Federasyonu'nun çağdaş dış politikasının başlıca sorun ve perspektifleri bu tahlilin amacıdır.

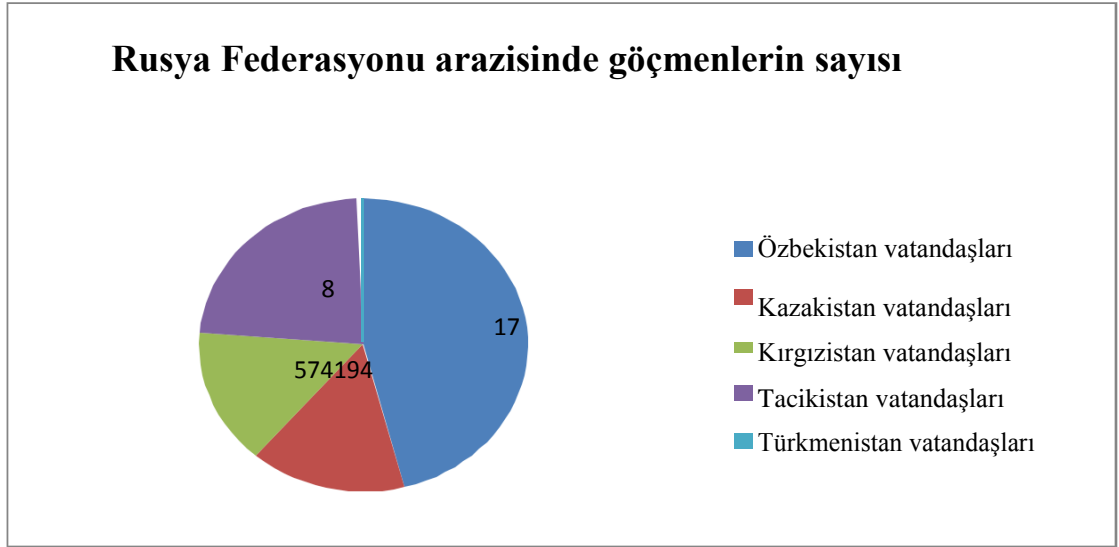
Rusya'nın dış siyaseti kavramsal dayanaklarının daima araması tahlilin güncelliğini vurgulamaktadır.

Birincisi Rusya Federasyonu'nun dış siyasetine etkileyen etkenleri gözden geçirelim:

Ekonomi etkeni: 2014 yılı itibarıyla Rus ekonomisi ekonomik yaptırımlarının etkisi altındadır. Bundan dolayı teknolojik ve ticaret işbirliğinin önde gelen ortakları ile etkileşimi kökünden kötüleşmiştir. Öncelikle enerji kaynakları ve tüm kalmış ham mallarının dünya fiyatlarının sürekli olarak düşmesi bütçe ve ihracat gelirlerinin

azalmasına neden olmuştur. Ekonomik yaptırımlar Rus ekonomisinin gelişimi için dış finansman kaynaklarının çekmesine olumsuz yönde etkilemiştir.

Göç faktörü. Dünya'daki gergin durumu ile ilgili olarak Rusya'ya gittikçe daha çok diğer ülke vatandaşlığına sahip insanlar geliyorlar. 5 Nisan 2016 tarihi itibarıyla Rusya Federal Gömen Dairesi ülkede bulunan yabancı vatandaşlarının sayısı hakkında bilgi vermektedir. (<http://migrant.ferghana.ru/tag/fms>).

ŞEKİL 1. Rusya Federasyonu arazisinde göçmenlerin sayısı

Göç etkeni ülkenin dış politikasında önem taşımaktadır. Rusya Federasyonu kuşkusuz göçmenlerin geldiği ülkeleri ile işbirliğinde bulunması gerekmektedir.

Arazi etkeni. Dış politikasının karakteri ilk önce arazinin boyutları ile belirlenmektedir. Rusya dünyada saha birinciliğine sahiptir. Rusya Federasyonu yüzölçümü 17 125 19 km² (Kırım Cumhuriyeti ve federal öneme sahip Sivastopol şehri).

Kaynak faktörü: Kaynak potansiyeli dış politika çizgisinin oluşturulması sırasında aynı derecede önemlidir. Rusya Federasyonu dünyada büyük ihracatçı olmaya olanak tanıyan zengin kaynak çeşitliliğine sahiptir.

1.3. RUSYA FEDERASYONU'NA YÖNELİK İÇ VE DIŞ TEHDİTLER

1.3.1. İç tehditler

1. Ulusal çıkarlarına zarar veren yabancı devlet özel istihbarat servis ve örgütleri, ayrı kişilerinin istihbarat ve diğer faaliyeti;
2. Rusya Federasyonu anayasa düzeninin zorla değiştirmesi, devlet iktidarı organları işinin istikrarsızlaştırılmasına yönelik terör ve aşırı örgütlerinin faaliyeti
3. Nükleer terör eylemlerinin işlenmesi, Rusya Federasyonu kritik bilgi altyapısı güvenliği ve dayanıklılığının bozulması;
4. “Renkli devrimlerin” kışkırtması, geleneksel Rus ruhsal-manevi değerlerinin tahrip etmesi;
5. Yasadışı uyuşturucu ve psikotrop maddeleri, silahlar, mühimmatlar, paylayıcı maddelerinin devri, yasadışı insan göç ve ticareti organizasyonu;
6. Faşizm ideolojisi, aşırılık, terörizm ve ayrılıkçılığın yayılması ve propagandası, toplumda iç barış, siyasi ve sosyal istikrara zarar vermesi;
7. Kişilik, mülkiyet, devlet mülkiyeti, kamu ve ekonomi güvenliğine yönelik cinayet ve tecavüzler;
8. Küresel iklim değişiklikleri, altyapı tesisleri teknik durumunun kötüleşmesi ve yangının meydana gelmesi ile ilgili dahil olmak üzere Tabii afetler; kazalar ve facialar

1.3.2. Dış tehditler

1. ABD ve müttefikler tarafından siyasi, ekonomi, askeri ve enformasyon baskı uygulanması
2. Dünya gelişmesindeki eşitsizliği, ülkelerin refah seviyeleri arasında aralığın derinleşmesi, kaynaklar uğruna mücadele, sürüm pazarlarına ulaşım, nakliye arterleri denetimi ile ilgili çelişkilerin keskinleşmesi

3. Dünya okyanusu ve Arktik bölgesindeki kaynakların değerlendirmesinde liderlik mücadelesi
4. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü güç potansiyelinin artırılması ve askeri altyapısının Rusya sınırlarına yaklaşması
5. ABD ve Avrupa Birliği tarafından Ukrayna'daki anayasaya aykırı hükümet darbesinin desteklenmesi ve Ukrayna nüfusunda Rusya şahsında amaca yönelik düşman imajının oluşturulması
6. Kendini "İslam devleti" ilan etmiş terör örgütünün ortaya çıkması ve pekiştirilmesi
7. Nükleer silahlarına sahip devlet sayısının artma, kimyasal silahlarının yayılma ve kullanma riski ayrıca yabancı devlet tarafından biyolojik silahlara sahip olguları konusunda belirsizlik
8. Kontrolsüz ve yasadışı göç, insan ticareti, uyuşturucu ticareti ve diğer uluslar ötesi suçluluk belirtileri ile ilgili tehditler.

Dış politikasını etkileyen etkenleri, ülkenin ulusal çıkarına yönelik tehditler ve çeşitli ülkelerle işbirliği konuları ayrıntılı ele alarak Rusya Federasyonu'nun dış politikasında olayların gelişmesinde üç senaryonun olası olduğu hakkında tahminler yürütmek mümkündür.

Birinci senaryosu: "Rusya bölgesel süper devlettir". Ukrayna'daki krizi ve dünya topluluğu tarafından meşruluğu tanımamış Kırım'ın bağlanması dolayısıyla ekonomi yaptırımlarının baskısı Rusya'ya süper devlet olmayı engellemektedir, fakat bölge çapında egemen olmaya engellenmemektedir. Böyle perspektifin gelişimi için Rusya'nın Asya Pasifik Okyanus işbirliği (APOİ), Güney Doğu Asya ülkeleri İşbirliği (ASEAN), Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) gibi örgütlere bütünleşmesi ve Doğuya dış politika vektörünün güçlendirmesi söz konusudur. Ayrıca Çin Halk Cumhuriyeti konumunun uluslararası alanda aktif olarak bu senaryonun ana koşulu olarak kaydetmesi gerekmektedir. Bölge ülkelerine siyasal ve ekonomi baskı olanağı olumlu sonuç olarak kabul edilebilir. Eksiklikler arasında uluslararası etkisinin bulunmaması ve daha güçlü devletlere tabi olmasıdır.

İkinci senaryosu: “Rusya – süper devlettir” baktığımız zaman dünya topluluğu ve Rusya arasında bu Rusya Federasyonu dış politikasının gelişimi ihtimali az olan senaryosudur. Fakat devlet böyle perspektifi için iki koşul bulunmaktadır – BM’nin daimi üyelik statüsü ve nükleer potansiyelinin bulundurmasıdır. Mahalli ve bölgesel çatışmalar ve savaşlarda hakim olma ve Rusya’ya karşı ekonomi yaptırımları hususunda Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği arasında karşılıklı anlayışının bulunmamasıdır. Kırım yarımadası bağlanması en güncel şartlarından biridir. Dünya’da olan bitenlerden yüksek sorumluluğu süper devlet statüsünün ana kusurudur. Olumlu sonuçlar olarak dünya alanında öncülüğü, yeni sürüm pazarları, büyük siyasi, ekonomi ve askeri potansiyeli olumlu sonuçlar olarak meydana çıkmaktadır.

Üçüncü senaryosu: “Rusya tecrit edilmiş durumdadır”. Bizim ülkemiz kısmen ekonomi açıdan yalıtılmış durumdadır. Ukrayna’nın güneydoğusunda çatışmanın sonraki tırmanması durumunda yeni ekonomi yaptırımlar paketinde gelişebileceği kanaatindedir. Ayrıca Batı ve Rusya arasında enformasyon savaşı epey önemli şartlarından biridir. Adı geçen senaryoda olumlu yönlerden eksiklikler çoktur, olumlu yönlerden – V.V. Putin’in saygınlığının ülke içinde pekiştirmesi ve yüksek teknoloji ekonomisi, üretim, sanayi ve bilim alanının olası gelişimi. Teknoloji geriliği, ekonomi stagnasyonu, güçlü nüfus tabakalaşması, toplumun kriminal biçim alınması bu perspektifinin olumsuz sonuçlarıdır.

Rusya Federasyonu dış politikasının üç gelişim senaryo koşulları ve sonuçları ayrıntılı ele alındığında “Rusya – bölgesel devlet” senaryosu en olası senaryo gibi durmaktadır.

Batılı ortaklarla işbirliği ulusal çıkarlarının birbirini tuttuğu veya kesiştiği sözleşmelerin akdedilmesi Rusya ve Batı arasında ilişkilerinin gerginleşmesi Rusya Federasyonu süper devlet olmaya engel olacaktır seviyesine düşecektir. “Uluslararası yalıtımdaki Rusya” gerçekleştirilemez, çünkü Moskova BRİKS, 27 grubu, ŞİÖ, ASEAN gibi uluslararası alanda dünya ülkelerinin çoğu ile işbirliğini devam ettirmektedir. Dış siyasetine etkileyen etkenleri, ülkenin ulusal çıkarlarına tehdit eden etkenler ve çeşitli ülkelerle işbirliğini inceleyerek perspektifte dış politikası hakkında kanaatine varma olanağı bulunmaktadır. Rusya ile Batı arasında perspektifte daha iyi olmayacaktır. ABD Rusya ile yarar sağlayabileceği yönlerde işbirliğinde bulunacaktır,

bu ilk önce Suriye, İran, Afganistan, uyuşturucu trafiği ve terörizmle mücadele ve bundan fazla değildir. Bu nedenle Batı'dan ekonomi yaptırımlarının iptal etmesini beklemek etmez. Avrupa'ya gelince burada bir az iyidir, Brüksel'in Moskova'ya ilişkilerini düzeltmeye hazır oluşu bulunmamaktadır. Avrupa Birliği'nin politikasında ton vermemektedirler. Şu aşamada Çin ile ilişkiler dış politikasının önemli maddelerinden biridir. Çin-Rusya ilişkileri hem siyasi hem de ekonomi düzeyde yakınlaşmıştır. Çin perspektifte Rusya'nın jeopolitik müttefikidir. Ayrıca Rusya Federasyonu Ukrayna başta olmak üzere Sovyet sonrası alanından unutmaması gerekmektedir. Ukrayna krizinin çözümü perspektifte çabalarının birleştirilmesi mümkündür. Kafkasya'da da ilginç olaylar beklenmektedir. Rus-Gürcü temaslarının kurulması Kafkas eğilimi olabilir. Rusya için Gürcistan'la ilişkilerin normale dönmesi çok önemlidir çünkü dünya topluluğu Kremlin'in batı gelişim taktiği izleyen ülkelerle ilişkileri kurmak hazır olduğu görülmelidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. UKRAYNA KRİZİ

2.1. UKRAYNA KRİZİ: NEDENLER VE SONUÇLARI

Yeni dünya düzeni modern siyasal ve ekonomi ilişkileri, modern uluslararası ilişkiler görünüşünün biçimlendirmesinde artan rolünü oynayan çeşitli devletlerin çıkarlarının çatışması uygarlıklar arası etkileşimi ve sistem oluşturan etkeni olan küreselleşme, bir süper devleti ABD'nin hakim olduğu şartlarda oluşmaktadır. Soğuk savaşın bitmesi barış ve istikrarlılık getirmedir. Tersine uluslararası güvenlik temellerini baltalayan çatışma ve krizlerin sayısı artmıştır. İnsanlık küreselleşme gereksinimi ve ABD başta olmak üzere batı devletlerinin potansiyelinden yararlanan dünya siyasal alanının potansiyeli kullanan dünya siyasal alanının yeniden biçimlendirmesi gerçekleştirilen “yeni eksenle zaman” denilen döneme girmiştir. Kendine soğuk savaşta galibiyet kazanan olarak bakarak Batı tüm dünyaya kendine uygun oyun kurallarını belirleme hakkından yararlanmaya başlamıştır. Bu kurallara uymayanları cezalandırıp ve toplumdan dışlamaktadır. Küresel yönetim sorumluluğu üstlenip kendisi güç kullanarak tüm dünya siyaseti nesnelere kendisinin ireli sürdüğü taleplere uygun davranmaya zorlamaktadır. Güç ana dünya dönüştürme aracı olmuştur.

Devletler arasında üniversal ilişkiler regülatörü olan uluslararası hukuk ikinci plana geriletmiştir. Hukuk gücü güç hukukuna çevrilmektedir. Son iki on yıllar boyunca meydana gelen tüm uluslararası krizler bunu kanıtlanmaktadır.

Ukrayna krizi bu sıraya mantıklı bir biçimde sığmaktadır. Bu kriz birikim etkisi altında Ukrayna devlet sistemini yıkmış birkaç sosyal-ekonomi ve siyasal etkenlerinin birbirine koyması sonucunda oluşmuştur. Bugün bu krizden çıkışı ülkede tutuşan iç savaş başlatarak bulunacağı apaçıktır. Ukrayna Cumhurbaşkanı V. Yanukoviç'in 21 Kasım 2013 tarihinde Vilnius'taki AB devlet ve hükümet başkanlarının toplantısında Ukrayna ve AB ile bütünleşme sözleşmesinin imzalanmasından feragat etmesi krizin meydana gelmesine sebep olmuştur. Böyle anlaşmanın Ukrayna'nın ekonomisini Ukrayna ile AB arasında ticaret resminin azaltması yüzünden zor duruma soktuğu apaçıktır. Bu da Ukrayna ürünü kendi iç piyasasında rekabet gücü olmaya çalışıyordu.

Aynı zamanda Ukrayna Birleşik Ekonomi alanının oluşturması hakkında Sözleşme Ekinin 18 bendi uyarınca Gümrük Birliği ülkeleri ile ticarete referanslardan mahrum ediliyordu. Bu şartlarda resmi Kiev keskin manevra yaparak Ukrayna siyasi elitinin bağımsızlığını elde ettiği andan tüm yıllar boyunca ana kaynağı gibi sattığı kendi jeopolitik durumu Brüksel’de daha avantajlı şartlarda sağlamlaştırmak amacı ile sözleşmenin imzalanmasını ertelemiştir. Cumhurbaşkanı seçim zaferi kazandığı andan itibaren tüm önceki yıllar boyunca AB ile bu sözleşmesinin imzalaması gerekliliği ve avantajları hakkında Ukrayna nüfusunun ikna edilmesine yönelik geniş kapsamlı kampanya başlatılmıştır. Kitle İletişim araçları sabahdan akşama kadar Ukrayna vatandaşlarını AB ile bütünleşme sözleşmesinin imzalanması Avrupa’ya giriş yolunun önemli adım olduğu ikna etmeye çalışıyorlardı, bu da tüm Ukrayna hükümet ve Cumhurbaşkanı tarafından ülkenin strateji dış siyaset amacı olarak bakılıyordu. Ülke nüfusu bu fikri beğenip Ukrayna’nın AB girmesini ülkede demokratik dönüşümleri, yolsuzluğun üstesinden gelmesi, hukuk devletinin kurulması, iş geliştirme için elverişli koşulların oluşturması garantisini olarak bakıyordu. Kendileri kendi güçleri ile rahatça yaşamak ve çalışmacayı demokratik, başarılarıyla gelişen, demokratik devleti kurabileceğine inanmıyordu. AB ile bütünleşmesinin lehine beklentiler tüm nüfus kesimlerinde özellikle gençler ve aydınlar arasında mevcuttur. Bu nedenle V. Yanukoviç’in Vilnius’ta AB ile bütünleşmesi hakkında sözleşmenin imzalanmasından feragat etmesi Ukrayna toplumunda öfke patlamasına neden olmuştur, özellikle bu karar Kiev’in merkezinde “meydan” denilen top alan ve iktidardan kendi kararını yeniden gözden geçirmesi ve iptal edilmesini talep eden Kiev yüksek okul öğrencilerinin sert tepkisine neden olmuştur. On binlerce insan kendi hayalinde aldatılmış olarak hissedip ve bunun uğrunda artan saldırganlıkla dövüşmeye hazır idiler.

Toplumun büyük bir bölümünün tepkisi iktidar ve muhalefet için beklenmedik olmuştur. Fakat iktidarın AB’ye yönelik siyaseti ile ülke vatandaşlarının öfkesinin boyut ve siyasi sonuçları değerlendire bilmediği halde “Baktivşina”, “UDAR” ve “SVOBODA” partisi şahsında muhalefet şaşkınlığı çabuk aşarak bu protestoyu “Bölgeler Partisi” ve onun tarafından aday gösterdiği V. Yanukoviç’in galip çıktığı önceki Cumhurbaşkanı ve parlamento seçimlerinde uğradığı yenilginin intikamını almak için iyi bir neden gibi kullanmaya başlamıştır. İktidardaki “Bölgeler Partisi” ve muhalefet partilerinin mücadelesi ilk önce her siyasi partisinin arkasında duran çeşitli

güçler Ukrayna büyük işletmeler grubunun iş çıkarlarının çatışmasını yansıtıyordu. “Bölgeler Partisi” ve V. Yanukoviç’in iktidara gelmesi elinde yönetsel kaynaklarını kendisi için kazanç elde ederek kullanan “Donetsk grubu” Ukrayna’nın ekonomi ve siyasi yaşamındaki konumu önemli derecede güçlendirmiştir. “Aile” denilen oligarşi grubu V. Yanukoviç’in çevresinde gruplaşarak öfke uyandıran diğer oligarşi gruplarının sırtından kendi rekabet konumunu güçlendirmiştir. Aslında Ukrayna oligarşininin bir kısmı devletin potansiyelinden yararlanarak kendi iş projelerini gerçekleştirmek için devleti kendi kontrolü altına almıştır. “Aile” içinde de V. Yanukoviç üyelerinin çıkarlarını hiçe sayıp ilk önce onun çevresinde öfke uyandırmış ilk önce kendi oğlunun başkanlık ettiği iş aleminin çıkarlarını ilerletiyordu. Kiev’de başlamış kendiliğinden gelme protestolar muhalefetin eylemleri sayesinde hızla V. Yanukoviç rejimine karşı eylemlerine dönüştürmüştür. Ve burada kendisinin sosyal dayanağına sahip olmadığı, Ukrayna’nın Batısı, Güneydoğu ve Merkezinde kimsenin umurunda olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu tek bir şey anlamına geliyordu: kendisi siyasal olarak müflis olup kendi rejimini ayakta tutmak için gereken kaynaklara sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Kendisinin konumunun sağlamlaştırmasına yönelik Aralık 2013 tarihinde 15 milyar dolarlık kredi verilmesi ayrıca Rusya’dan Ukrayna’ya teslim edilen doğalgaza ıskontolarının sağlanması yolu ile Rusya’nın çabaları Moskova’nın şaşkınlığına rağmen durumu düzeltmeyerek tersine meydan yoluyla muhalefetin daha da aktif saldırısına neden olmuştur, muhalefet hükümetin istifası, başkanlık seçimlerinin yapılması ve Cumhurbaşkanı iktidarını esaslı düzeyde sınırlayan 2004 yıl Anayasasına geri dönmesinde ısrar etmeye başlamıştır. V. Yanukoviç’in muhalefet temsilcileri ile 21 Şubat 2014 tarihinde Fransa, Almanya ve Polonya Dışişleri Bakanları ayrıca V. Putin’in özel temsilcisi olan V. Lukin’in katılımıyla yapılan görüşmelerde Kiev’de varılan anlaşmalar V. Yanukoviç’in tam teslimiyeti ve Batı ve Moskova’nın desteğinden fiilen feragat etmesi anlamına geliyordu. Maydan’ın demir yumruğu olan “Pravıy sektör” tarafından Sabah 22 Şubat tarihinde düzenlenen eylemler varılan anlaşmaları hiçe saymıştır. Muhalefet iktidara gelmiş ve “Batkişına” partisi temsilcileri devlette kilit görevlere atandı. Ve Batı çok çabuk devrim sonucun da ortaya çıkmış bu yeni siyasal gerçeği tanımış, bir an önce varılan anlaşmalardan feragat etmiş ve yeni iktidarı tanıyarak V. Yanukoviç’ten feragat etmiş ve kendisinden farklı olarak tek anlamlı olarak Batı yanlıları olan ülkenin yeni politik liderleri üzerine koymuştur.

Batı Ukrayna krizinin ortaya çıkması ve evrimleşirmesinde kilit değilse de önemli rol oynamıştır. V.Yanukoviç'in AB ile bütünleşme sözleşmesinin imzalanmasından feragati RF yararına ciddi jeopolitik yenilgi gibi kabul ederek ABD ve Avrupa liderleri Rusya'nın Kafkas ve Balkanlarda da "Halk öfkesi" yoluyla V. Yanukoviç rejimini görevden uzaklaştırmak ve kendilerine uygun dış siyasetini yürütecek ve ilk önce Rusya ile herhangi bir müttefik ilişkilerinden feragat edecek, Rusya'yı Kırım ve dolayısıyla tüm Karadeniz'den dışlayacak insanları iktidara getirmek için ellerinden geleni için her şey yapmışlardır. ABD ve NATO'nun jeopolitik çıkarları çoktan formüle edilmiş ve büyük gizlilik oluşturmamaktadırlar. Bu nedenle "Pravıy sektör" militanları tarafından 22 Şubat 2014 tarihinde yapılan darbe bazı Rus siyasetçileri tarafından "Rusya'nın jeopolitik facia" olarak değerlendirilmiştir. Devrim sonucunda Kiev'de iktidara gelmiş milliyetçi yönetimi eşdeğer cevap vermeyi gerektirecek Rusya'nın güvenliğine meydan okuması oluşturuyordu. Kendilerinin siyasal programının temelinde olan ulusal Ukrayna devletinin kurulmasına rota Rusya'ya karşı olup Rusya'ya karşı yönlü olmuştur. Kendilerinin anladığı gibi kaçınılmaz bir biçimde Rusya'nın gayet alımsız biçimde tanıttığı kendi tarihçe ve mitlerinin kurulmasını öngören bağımsız Ukrayna Rusya'dan bağımsızlığı, onları karşı karşıya koyma anlamına geliyordu. Milliyetçe yönlü siyasal Siyasi eliti bağımsızlığının sağlamlaştırmasını AB üyeliği ve en iyi durumda KAAÖ'de üyeliğine uyumlaşıyordu. Bu dan Ukrayna'yı Rusya'nın rakibi değil Rusya'ya karşıtı yapıyordu. Bu V. Yuşenko'nun başkanlık ettiği yıllarda apaçıktı. Bu nedenle Batı ülkeleri Rusya'nın durdurma siyaseti kavrayışına uygun bu elite siyasal ve mali desteğini sağlayarak elinden geldiğince Kiev'de iktidara getirmeye çalışıyordu.

Aynı zamanda Ukrayna milli devletinin kuruluşu Baltık ülkelerinde meydana geldiği gibi Rusların dışlaması veya özümlemesini öngören güçlü Rusya karşıtı yükü taşıyordu. Batı Avrupa ülkelerindeki tipine göre milleti olan Ukrayna devletinin kuruluşu Rus özdeşliğinin korunmasına olanak tanımıyordu. Fakat kalabalık Ukrayna Rus nüfusu ve özellikle ülkenin güneydoğusunda sıkışık yaşayan kısmının asimilasyonu Kiev'deki yeni iktidarının görmezden gelmeye karar verdiği veya güç kullanarak bastırmak istediği protesto ve direnişle karşılaşmıştır. Ve yeni Kiev iktidarının bu siyaseti krizi daha da derinleştirip Ukrayna devlet sisteminin temellerini tehlikeye düşürmüştür. Donetsk ve Lugansk vilayetleri sakinleri devletin federatif

düzeni yoluyla Rusya ile ayarlanmış müşterek işbirliği sayesinde kendi özdeşliğini korunabilecekleri umundaydılar.

Neden Harkovşına Dnepropetrovşına değil ancak Donbass federatif düzeni uğruna mücadelede en büyük inatçılığı sergilemiştir. Anlaşıldığı gibi bu Donbass bölgesinde işçilerin sosyal durumu ülkenin diğer bölgelerine nazaran çok daha ağır olması ile ilişkilidir, bu devlet desteğine ihtiyaç duyan bölgedir ve gelişme perspektifleri görülmektedir. Ve Kiev'den uzaklaşarak, bağımsızlığından faydalanıp Rusya ile ekonomi ilişkileri geliştirerek bölge sakinleri sosyal çıkmazdan kurtulma ve Donetsk ve Lugansk bölgelerinde sosyal-ekonomi durumunun iyileştirme şansını görmektedirler. Aynı zamanda Rusya ile kültürel ve düşünce yapısı açısından sık ilişkili Rusların sıkışık yaşadıkları bölgedir. Bu nedenle Ukrayna milliyetçilerinin sloganları bizim için kabul edilmezdir. Fakat federatif düzeni biçimde uzaklaşma siyasi ve iş elitesi ve nüfusun çoğunluğunun istemediği ülkenin parçalanma tehlikesi saklıdır. Kendileri federatif düzeni üstelik parçalanmasını değil ülkenin demokratlaşması, etkili ve meşru otorite, onun desentralizasyonu istemektedirler. Bu nedenle Avrupa girme siyasetinin izlemesi sırasında sürdürdüğü Avrupalılaşmayı halk modernizasyon biçimi yani modern Ukrayna devletinin kuruluşu olarak algılamaktadır. Aslında Ukrayna'da uygar parçalanma meydana gelmiştir – nüfusun büyük bir kısmı AB ve Avrupa'ya dönük olup fakat nüfusun büyük bir kısmı bunu yapmak istemiyor ve kendi özdeşliğinin koruma olanağı olarak Rusya'ya dönüktürler. Ukrayna'nın AB ile bütünleşmesi nüfusun bir kısmı tarafından karşı koyduğu diğer Ortodoks uygarlığının bulunduğu arazisinde Batı Avrupa uygarlığının etki alanının genişlendirmesi anlamına gelmektedir.

V. Yanukoviç'in kaçıışı ülkenin iktidar başındakilerinin sorumluluk düzeyini sergilemiştir. Aslına bakılırsa devlet makamlarının faaliyetini sağlayan şahısları tehlikeye atarak ülkeyi savaştan siyasi muhaliflerinin eline teslim edip. İktidardaki "Bölgeler Partisi" nin eylemleri şaşkınlık uyandırmaktadır. Kendisi derhal teslim olup kendi mevkilerini teslim ederek kendi dünkü muhalifleri şimdi zaferi kazananların yanına geçmiştir. "Bölgeler Partisi" morali bozulmuş milletvekilleri özellikle Ukrayna'nın güneydoğusunda bulunan kendi seçmenlerin menfaatlerinin korunmasından özen göstermesinden değil kendine iş bulmadan ve oluşan yeni siyasal gerçeklerinde kendine yer bulmasından özen görmektedirler. Kendileri için milletvekilliği halka hizmet değil ana amacı kendi faaliyetinden kendisi için kar elde

etmesidir. Ukrayna'nın güneydoğusunda başlayan iç savaş koşullarında "Bölgeler Partisi" milletvekilleri Kiev'in böyle siyasetine karşı hiçbir itiraz sesini yükseltmediler, halkın tarafını tutmadılar, ülkeyi krizden çıkartmak için herhangi bir programı önermediler. Çok çabuk bölgeler partisi hiçbir siyasal perspektifi bulunmayan siyasi marjinaliteye dönüşmüştür. Kendisinin sonucu doğaldır. Bu parti ilk önce kendi seçmenler ve ülkenin çıkarlarını değil onu kurmuş, finanse eden ve kendi menfaatleri doğrultusunda kullanan dev sermaye oligarhların menfaatlerini koruyordu. Aslında birbiri ile rekabete rağmen oligarhların menfaatleri birbirine uygun düşmektedirler. Kendileri uluslar ötesi tekeller, dünya mali sermayeye bütünleşme istemektedirler ve bu nedenle Ukrayna'da kendi işinin korunmasına ilişkin belirli garanti alınması şartıyla AB ile bütünleşmeye yöneliktirler. Kendilerine federatif düzeni ve desentralizasyonu gerekmiyor çünkü bu durumda Ukrayna piyasasının çeşitli fonksiyon şartları, onların ufalanması ortaya çıkacaktı, dev sermayesi ise bir biçimliliği tercih etmektedir.

Rusya Batı tarafından Ukrayna'da meydan okumasına karşılık vermiş ve kendi menfaatlerinin sağlanmasına yönelik bir çeşit kararlı ve etkili adımlar atmıştır. Kırım'da iradesinin özgürce tecelli etmesi sırasında katılmış Kırım sakinlerinin %96 Rusya'ya girmesi lehine oy vermiş ve yarımadası Rusya'ya eklenmiştir. Bu RF'in Karadeniz'deki jeopolitik durumu köklü bir biçimde değişmiştir. Kırım'da referandumun yapılması yasadışıydı ve Ukrayna Anayasasına aykırıydı. Fakat Ukrayna'da tüm siyasal işlemler hukuk alanı dışında yapılmaktadır. Kuşkusuz Rusya uluslararası hukuk ilkeleri ve Ukrayna'nın toprak Bütünlüğüne saygı gösterilmesine ilişkin 08 Aralık 1991 tarihinde Belovej Sözleşmeleri, 22 Aralık 1991 tarihli Almatı Beyannamesi, 1994 tarihli Budapeşte Tutanağı, 1998 yılındaki Dostluk, İşbirliği Sözleşmesini siyasi amaca uygunluğu uğrunda ihlal etmiş ve böylelikle büyük ulusal varlığı konularının uluslararası hukuku yolu ile değil Bismarck'ın dediği gibi demir ve kanla çözüldüğü kanıtlanmıştır. Maalesef böyle gelmiş, böyle de gider. RF Cumhurbaşkanı V. Putin'in böyle eylemleri doğma Rus arazisi olan Kırım'ın Rusya anasına geri verilmesini tarihi adalet olarak değerlendirilen Kırım'ın nüfusunun çoğunluğu tarafından desteklenmiştir. Bu Rusya'nın yeni modern tarihinde iktidar ve halkın beraberliğin göstermesinin nadir örneklerinden biriydi.

Kırım'daki referandum ve daha sonra onun Rusya ile birleştirmesi Ukrayna'daki durumu radikalleştirilmiştir. Bir tarafta nüfusun halk yığınları

yaratıcılığının sonucu ve dolaysız demokrasinin gösterisi olan ve birleşik Ukrayna milletinin Meydan ruh hali daha doğrusu fikirleri etrafında birleştirmesine neden olmuş, Ukrayna güneydoğusu nüfusunun bir kısmı bağımsızlık sloganı ileri sürerek daha sonra Donetsk ve Lugansk vilayetlerinin bağımsızlığının ilan edilmesine dönüştürmüş kendi özdeşliğinin muhafaza edilmesi uğruna kararlı mücadele yoluna girmiştir. Kendileri kendi taleplerini ülkede iç savaşın başlatmasına neden olan güç kullanarak savunmaya hazırdırlar. İç savaş – bu kan ve hasardır, Büyük Britanya, İspanya arkadaşlarından farklı olarak Ukrayna siyasi eliti siyasi yoluyla uzlaşmaya hazır değildir. Siyasi kültürü, düşünce tarzı Ukrayna krizi barışçı siyasi yollarla çözme şans tanımıyor. Anlaşılan Batı ve öncelikle ABD Kiev’i Donbassla ilişkilerinde krizi güç kullanarak çözmeye teşvik ediyordu.

Ukrayna krizinin gelişimi Rusya’yı zor duruma sokmuştur. Yeni Kiev iktidarı ve arkasında duran Batı ile çatışmalara neden olan Rusya gelişen olaylara tepki göstermek zorunda bırakılır. Batı ile anlaşmaları doğrultusunda Cenevre Anlaşmasında saptanmış durumu sabitleştirmesine yönelik Rusya’nın çabaları başarıya ulaşamadı. BM, AGİT mekanizmaları kullanarak Ukrayna’daki durumu normalleştirmek için RF çabaları başarıya ulaşamadı. Görüldüğü gibi Batı ve ilk önce ABD bunda ilgisizdir. Küstahça ve laubalice davranarak Rusya ve Ukrayna arasında sabit ilişkilerinin kurulma olasılığını istisna etmektedir. Batı kendi strateji amacına ulaşmıştır. Herhangi bir bütünleşme birliklerinde birleşmesini istisna eden iki ülke arasındaki oluşmuş düşmanca karşı konumu anlaşılan uzun yıllar boyunca saklı kalacaktır. ABD için Ukrayna krizinin çözülmesi hayati önem taşımaktadır.

Aslına bakılırsa burada yeni dünya düzeni kurmasına başkanlık etmek ABD’nin yeteneğini şüphe altına alınmıştır. Rusya’yı Ukrayna’da kendi siyasetini değiştirmeye zorlamak, Ukrayna krizinin çözülmesine yönelik kendi görünüşü kabul ettirmek Washington için prensip meselesidir. Kendisi Ukrayna krizinin çözülmesine aktif katılarak çok şeye ulaşmıştır. Ukrayna’da ve Rusya’ya yönelik Amerikan eylemlerini kuşkusuz olarak destekleyen Avrupa müttefikleri ile ilişkiler sıkılaştırılmış, Ukrayna krizinin çözülmesinde ana rol oynayan Avrupa kıtasında Amerika’nın yönetimi tarafından ana siyasi etkeni olarak gözü ile bakan Vaşington ve Berlin arasında ilişkiler kuşkusuz sıkılaştırılmıştır. Rus-Alman ilişkilerine ciddi darbe indirilmiş, iki ülke liderleri arasındaki ilişkilere güveni sarsılmıştır. Rusya Batı’nın karşıtı olarak KAAÖ’ye yeni soluk verme ve onun varlığının gerekliliğinin

gerekçesini bulma olanağı tanımaktadır.

Rusya Ukrayna'daki kendi siyaseti sonucunda ne kazanıp ve ne kaybetmiştir? Rusya Kırım alarak dünya ve Avrupa'da ve Karadeniz önünde jeopolitik konumu esaslı düzeyde iyileştirmiştir. Fakat kendisi ebedi değil uzun bir süre için Ukrayna'yı kaybetmiştir. Teorik bakımından Kiev'de Rusya dostu hükümeti koyma olanağı bulunmaktadır, fakat Ukrayna halkı çevresinde Rus yönelimi sağlamak çok zor olacaktır. Sayısı çok anket düzenlemesinin sonuçlarına dayanarak Kırımdan sonra Ukrayna'da Avrupa yönlü eğilimleri artmıştır. Fakat diğer tarafta Rusya tarafından durumun gelişiminin pasif seyri iyi bir şey vaat etmedi. Devrim sonucu Kiev'de iktidara gelmiş siyasal güçler Rusya karşıtı tutum sergileniyordu ve ikili sabit ve dostluk ilişkilerinin kurulmasına umut vermiyordu. Aslına bakılırsa Rusya Ukrayna çevresinde durumun gelişmesinin kötü seçeneği ve çok kötü seçeneği arasında seçim yapmak zorundaydı. Kırım'ın Rusya'ya katılması uluslararası hukuk ilkeleri ve Rusya tarafından Ukrayna karşısında üstlendiği yükümlerinin ihlali anlamına gelip ve kuşkusuz kötü adım idi. Fakat Ukrayna'da gelişen olayların pasif seyri daha da kötüsü olacaktı. Rusya karşıtı yönetimine sahip Ukrayna Rusya'nın jeopolitik ve jeostratejik konumu sarsarak ve aslına onu jeopolitik çıkmaza sokuyordu.

Ukrayna krizi Rusya ve Batı ve öncelikle RF ve ABD arasında çelişkilerin derinliğini su yüzüne çıkartmış ve denge siyasetinin iflası göstermiştir. Zaten bu daha önce de apaçıktı ve Ukrayna krizi her şeyi yerli yerine koymuştur. Üstesinden gelmesi ilişkilerin değişmesine sistemli yaklaşımı gerektiren derin ve ciddi çatışma söz konusudur. Bu RF ve KAAÖ arasında ilkesel bakımında yeni ilişkilerin kurulması, Rusya'nın belirleyici oyla onun askeri-politik politik örgütüne dönüştürmesi, Sovyet sonrası alanında onun üzerinde jeopolitik menfaatlerinin tanınması, Avrupa Güvenliği Sözleşmesinin Rusya taslağında formüle edilmiş hükümlerine dayanarak Avrupa Güvenlik Mimarisi hakkında görüşmeleri öngörmektedir. Fakat Batı'nın buna onay verme ihtimali azdır, bu da Rusya ve Batı arasındaki ilişkilerindeki kriz düşük yoğunluklu biçimde daha sonra Soğuk Savaş durumuna geçmesi yani küresel karşı durma ile açık ve keskin çatışma uzun sürecektir. Fakat Rusya böyle soğuk savaşı sürdürmek için gereken kaynaklara sahip değildir ve Rusya için bunun sonuçları feci olabilir. Tüm bunlar Rusya'dan Ukrayna'ya karşı sürdürdüğü siyasette son derecede ihtiyatlılığı ve kendini tutabilmesini gerektirmektedir. Ukrayna halkı kendi kaderini kendisi belirleme, devlet düzeni konuları ve Avrupa'daki kendi yerini belirlemekle

yükümlüdür. Kendisi onun için AB veya Gümrük Birliği üyeliği dahil olmak üzere ne tercihli olduğu, Rusya ilişkilerini hangi prensipler üzerinde kurmak gerektiğini kendisi belirlemekle yükümlüdür. Rusya Ukrayna halkı tarafından istikrarlı, demokratik devletin kurulmasına yardımcı olup fakat bu yolda oluşan sorunları onun yerine çözmemelidir. Ukrayna halkı kendi tarihsel kaderini kendi elleriyle çözmelidir.

Küreselleşme şartlarında dilediği ülkelerde meydana gelen olaylar hem bölgesel hem de küresel düzeyindeki duruma yansıtılmaktadır. Herhangi bir iç krizi kendi uluslararası ölçülere sahiptir. Bu bakımda Ukrayna krizi istisna değildir. Bu nedenle uluslararası faktör Ukrayna krizinin çözülmesinde büyük rol oynamaktadır. Tam boyutlu iç savaşa dönüşmüş çabuk şiddetlenen çatışma uzlaşmanın aranması, aşırı milliyetçi partiler ve hareketlerinin sınırlandırılması için yardımda bulunarak Rusya, ABD ve AB'den Ukrayna'da durumun istikrarlaşma yönünde ortak eylemleri gerektirmektedir. Ne Rusya ne de Batı bu problemin üstesinden gele bilmeyecektir. Cenevre'deki görüşmeleri, Minsk anlaşmaları karşılıklı olarak kabul edilen anlaşmalara varma olanağı bulunmaktadır. Pratikte başarıya ulaşmaması kendilerinin önemini iptal etmemektedir.

Ukrayna krizi ve Rusya-Ukrayna ilişkilerinin gerginleşmesi Birleşmiş Milletler Topluluğunu sarsmıştır. Sovyet sonrası alanı iki önde gelen devlet savaşa dönüşebilen amansız dövüşte çarpışmışlar. BDT Ukrayna-Rusya çatışması ve Ukrayna krizinin çözülmesine yönelik herhangi bir etkili girişimde bulunamaz hale gelmiştir. Bununla etkili bir biçimde bölge dışı faktörler uğraşmaktadırlar. Ukrayna-Rusya çatışmasına ilişkin BDT'ye üye ülkelerinin görüşü bölünmüştür: bir kısmı bu veya diğer biçimde Rusya'ya biçimsel olarak desteklenmiş, diğeri ise kendisini kınamıştır. Fakat 2008 yılı Rus-Gürcü savaşı ve Rusya tarafından Güney Osetya ve Abhazya bağımsız devletlerinin tanınması ve Kırım'ın Rusya'ya katılması toprakların toplanması siyaseti yürütülme, Rus İmparatorluğunun yeniden yapılandırma niyeti gibi algılanmıştır. Tüm bunlar iflah edemediği BDT'ye darbe indirmektedir. Bu nedenle Rusya siyasetine Sovyet sonrası alanının yeni yapılanma biçiminin bulunmasına yönelik karmaşık görev düşüyor. Moskova'da çok konuşulan Avrasya Birliği kavramsal olarak hazırlanmamış, siyasal açıdan gerekçelendirilmemiş, henüz sağlam ekonomik dayanağına sahip değildir. Rusya kendi şu andaki durumda onun lider rolünü oynayamaz, çünkü ekonomi durumu ilk önce Rus-Ukrayna, Rus-

Gürcü, Ermeni ilişkiler tecrübesi AB'ye kıyasla kendini çekici ortak 27

yapmamaktadır.

Çıkışı henüz görünmeyen Ukrayna krizi kendi düşüşte dibe varmamıştır. Durum en kötü senaryoya göre gelişmektedir. Evrimi kendi dinamik ve mantık edinmiştir. Siyasi güçlerinin kutuplaşması, devlet yapısının yıkılması, Ukrayna içi çatışmasına katılanların ruh halinin radikalleşmesi meydana gelmektedir ve Ukrayna devlet ve toplumun gelişim sorunlarını görüşmeler ve uzlaşmaya varılması yolu ile değil güç kullanarak çözüme çabası kendini göstermektedir. Tüm bunlar Ukrayna'da geniş kapsamlı iç savaşa neden olmuştur. Bugün Minsk anlaşmalarının çatışan taraflar arasında uzlaştırıcı anlaşmaların sağlanmasına yardımcı olacağı konusunda konuşmak zordur. İç savaşlar genellikle uzlaşmaya varmakla bitmeyip fakat taraftan birinin zaferi ile ve diğer tarafın yenilgiye uğraması ve ortadan kaldırılması ve mağlup tarafa kendi oyun kurallarının kabul ettirmesi ile sonuçlanmaktadır. İç savaş – sıfır toplamı oyunudur.

Rusya'nın XIX ve XX yüzyılları siyasal düşünürleri Rusya İmparatorluğu, daha sonra SSCB şeklide oluşturulmuş Avrasya alanının bağımsız devletlere parçalanması halinde yeni oluşmuş devletler arasında istikrarsızlık, çok sayıdaki çatışmaların kaynağı, çeşitli güç merkezi olacağı hakkında yazıyordular. Ve bu kehanetler gerçekleşmektedir. Bu nedenle Sovyet sonrası alanındaki tüm devletleri bütünleşme sisteminin oluşturmasına yönelik jeopolitik projesi çerçevesinde birleşmeden burada durumu dengelemek ve sabitlik kazandırmak olanaksızdır.

Aksi takdirde çok ve çok uzun süre devletlerin parçalanması ve sınırların yeniden paylaşımı ile geçecektir. Bu bağlamda barış ve refah meyvelerinin tadını çıkarabilmeden uzun ve kanlı bir yol katetmiş Avrupa'nın inandırıcı tecrübesi mevcuttur.

Ukrayna krizi eski sosyalist ülkelere kıyasla yeni bağımsız ve tüm Sovyetler sonrası alandaki devletlerde dönüşüm döneminin bitmediği kanıtlanmaktadır. Ukrayna istikrarlı devlet düzeni, fiil ehliyetine sahip politik sistemi kurulamadı. Bu ülke 10 yıldan fazla kalıcı kriz koşulları içinde bulunmaktadır 2004 yılı Turuncu Devrimi genç Ukrayna devleti ve toplumunun tüm ağırlık noktaları meydana çıkarmıştır. Fakat adı geçen devrim bunların giderilmesi, Ukrayna'yı krizden çıkartmayıp yalnız ona gizli biçimi vermiştir. Ana çelişkiler eskisi gibi Ukrayna devlet ve toplumun oluşumuna etkileyip ve er geç 2013 yılı sonunda olup bitmiş açık biçimde kendini

göstermeliydi. Siyasi bunalım yansira artan sosyal ekonomi bunalım yürür. Ukrayna'da yayılan liberal-oligarşi modeli etkisiz olduğu göstermiş ve yerine daha çok sosyal ve ekonomi etkinliği sağlayan diğer modeli geçmelidir.

Milli devletlerin kurulması Egemen milletler ve milli azınlıklar ve ilk önce Rus milli azınlığı arasında çatışmalara neden olmaktadır. Rus milli azınlığının asimilasyonu yolunu seçmiş Baltık ülkelerinin deneyimi Ukrayna'da çalışmıyor. Tüm yaşayan halkların ulusal-kültürel özerklik hakkına sahip oldukları demokrasi devlet modeli gerekmektedir. Yoksa siyasi ve kültürel kendi kaderini tayin hakkı uğruna mücadele dilediği devleti içten patlatacak, bunu istikrarsız yaparak sabit ve etkili demokrasi enstitüleri kurma olanağı tanımayacaktır.

Ukrayna krizi Moskova'nın Ukrayna siyasetinin kusurlarını açığa çıkartmıştır. Onun ana eksikliği yumuşak güç elemanlarının zayıf kullanımı, toplumla, Ukrayna toplumunun çeşitli tabakaları ile çalışmak istemesi ve bilmemesi, Rusya imajının Ukraynalıların bilincinde biçimlendirmesinde Ukrayna kitle iletişim araçlarının rolünü önemsememesi, Ukrayna gençleri ile temas kaybı, Rusya'daki Ukraynalı misafir işçilerinin Rusya-Ukrayna işbirliğinin sıkılaştırılması için büyük potansiyelinin önemsememesidir. Rusya kendi yumuşak güç siyasetinde Ukrayna toplumunun dar tabakalarına yoğunlaşarak bugün siyasi amaçlara ulaşmak için gereken kütleli tabanı, kütleli kapsama ulaşamadı. Rossotrudniçestvo'nun faaliyeti, Birleşik Rusya Partisinin "Bölgeler Partisi" ile temasları kendi etkisizliğini sergilemiştir. Ukrayna krizi bizim Ukrayna'yı iyi bilmiyoruz, ülkenin derin öğrenmesi gereklidir. Bunun için devlet tarafından finanse edilen özel Ukrayna Enstitüsünün açılması amaca uygundur. Bu Enstitü ülkenin öğrenmesine odaklanmalıdır, Rus ve Ukrayna toplumu temsilcileri, bilim adamları, kültür adamlarının görüşmeler merkezi, her iki ülkenin temsilcilerinin politik, ekonomi, tarihsel sorunlara ilişkin açık ve açık yürekli tartışmalar için alan olmalıdır. Bu çoktan yapması gerekirdi. Geç olsun da güç olmasın. Ukrayna ile ilişkiler Rusya devletinin güvenliğinin sağlanması için son derece önem taşımaktadır ve bu nedenle Ukrayna'nın öğrenmesi, Ukrayna siyasal, entelektüel ve iş elit tabakası temsilcileri ile ilişkilerin gelişmesinden tasarruf etmemesi gerekmektedir. Kendi halkı olduğu gibi Ukrayna halkının sesini dinlemeyi ve anlamayı öğrenmesi gerekmektedir.

Ukrayna krizi Sovyet sonrası alanında Rusya'nın artan derecede ilk önce ABD, AB, ayrıca ÇHC dahil olmak üzere diğer güç merkezlerinin rekabeti ile karşı karşıya

geleceği göstermiştir. Sovyet sonrası alanında başında Rusya'nın bulunduğu etkili biçimde faaliyette bulunan bütünleşme birliğinin ortaya çıkmasını önlemek için her şey yapılır ve yapılacaktır. Bu amaca ulaşmak için Batı kendi kaynakları kullanmaya hazırdır. Aslında Rusya sıfır toplamı oyun oynamaya mecbur edilmiştir. Ukrayna krizinin Rusya ve ABD ayrıca AB arasında anlaşma temelinde çözüleceği apaçıktır, fakat bu koşullarda karşılıklı olarak kabul edilen anlaşmaya varması ve en önemlisi yerine getirmesi olanaksız anlamına gelmeyen son derece zor konudur. Rusya ve ABD kendi azami tutumları formüle etmişler ve üzerinde mutabık kalınması ve karşılıklı uyumlaştırması güç ve zamana gerektirir. Burada başlıca rolü Rusya'nın aleyhine oluşmuş güç dengesi oynayacaktır. Tüm bunlar Ukrayna krizinin aşmasına büyük belirsizliği ve önceden kestiremeyecekleri sonuçları getirmektedir. Bu kriz yıllar boyu sürecektir ve bu krizde Rusya ve Batı çıkarlarının çatışmasını göz önünde bulundurarak tüm dünyada barış ve güvenliği tehlikeye sokacak uluslararası krizin detonatörü olmuştur.

2.2. UKRAYNA KRİZİNİN RUSYA-AMERİKAN İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

V. Putin'in cumhurbaşkanı koltuğuna geri dönmesi andan itibaren ABD'de resmi düzeyde ve basında Rus-Amerikan ilişkilerinin perspektifleri için oldukça istikrarlı ve tehlikeli eğilim biçimlenmiştir. Rusya oligarşi kleptokrasi, ilerleyen otoritarizm imgesinin dışına çıkmayan negatif manevi ve siyasi konotasyonlarla çağrıştırmaktadır. Demokrasi ve liberalizme ahlak pusulası ve kayıtsız şartsız pozitif rolü biçilen koordinat sisteminde Rus siyasi gerçeği gitgide kapkara görünmektedir. Rus siyasal seçkinlerinin en çok Suriye, Latin Amerika ve Sovyet sonrası alanındaki demokratik devletlerinin tekerlerine taş koyan kötü çocuklar imgesinde karşısında çıkmaktadır Amerikan propaganda makinesi gayet eylemsizdir ve bir kez bu veya diğer ülkeleri ve siyasi liderleri damgalayarak bu imgelerinin ne kadar gerçeğe uygun olup olmamasından bağımsız olarak otoriter devler ve kanlı diktatörler imgelerinden son derece gönülsüz ayrılmaktadır.

Soğuk savaşın bitmesinden sonra geçmiş yıllar içinde ABD ve tümüyle Batı ülkeleri Rusya ile eşit koşullarda diyalog kurma isteği ve yeteneği belirtmediler. Karşılıklı yarara dayalı ve eşit haklı işbirliğinin geliştirmesine yönelik (örneğin Lizbon'dan Vladivastok'tan birleşik ekonomi alanı) Rusya Yönetiminin tartışma kabul etmeyen, biçimsiz ve yeteri kadar gerekçelendirmemiş (Batı ülkelerinin bakış

açısını göz önünde bulundurarak) önerileri tutarlı bir biçimde görmezlikten gelmektedirler. Daha kötüsü, ne Avrupalılar, ne de Amerikalılar Rusya'ya ilişkin dahili stratejisinin bulunmamasını gözler önüne sererek karşılığında hiçbir şey teklif etmediler. Aynı zamanda Rusya'ya komşu ülkeleri daha da aktif olarak Batı ülkeleri ile farklı işbirliği biçimleri içine çekiliyordu. KAAÖ Rusya sınırlarına doğru ilerliyordu. Bu bir türlü güvenini kazandırmıyordu. Son yıllarda karşılıklı yarara dayalı ekonomi işbirliği kendine yol açıyordu, siyasal anlamda Ukrayna ve Sovyet sonrası alanı diğer ülkeleri Rusya ve Batı arasında tampon bölge olarak değil köprü olarak bakmaya olanak tanıyan hiçbir genel proje veya hatta taslaklar bulunmuyordu. Üstelik, Washington'da hiç kimse (burada adı geçen tutum konusunda ikili parti fikir birliği bulunmaktadır.) 1990 yılı ortalarında ortaya atılmış Sovyet sonrası alanda jeopolitik çoğulculuğu sürdürme kavrayışından feragat etmeyi düşünmüyor. Ve bu maalesef (her halde şu anda) Ukrayna çevresinde sıfır toplamı oyununun daha yapıcı bir şeye dönüştürmesi RF ve Batı arasında menfaat dengesinin aramasını son derece zorlaştırmaktadır.

Ukrayna krizinin bağlamında Birleşik Devletler için konu Ukrayna'da jeopolitik çelişkilerden daha geniştir. Sert biçimde konuyu Ukrayna hakkında değil büyük siyasal stratejisi açısından değerlendirmesi gerekmektedir. Kırım'da kendi sistemli olmayan davranışları ile Moskova Washington'un dünya öncüsü olarak amaca varma ve 1991 yılından sonra oluşmuş dünya düzeninin norm ve prensiplerini destekleme yeteneğini fiilen şüphe altına almıştır. Bu diğer büyüyen güç merkezleri için çok kötü örnektir. Bu tür durum algılaması çerçevesinde Rusya'nın durdurmasına dönüş kaçınılmaz ve uzun vadeli niteliğindedir.

Beyaz Saray'ın resmi tutumu gayet sert kalıyor ve görünür bir gelecekte değişikliğe uğraşacağına şüphelidir. (B. Obama Cumhurbaşkanlığı döneminin bitmesine kadar kesindir). Amerikan nüfuzlu çevreleri seçkin adamların yetersiz konsolidasyonu yanında küresel finansal piyasalarından yüksek bağımlılık derecesi olan modern Rusya'nın hassas yerinin arayıp bulduğundan emindir. Amerika'da kendileri için Rusya'nın dış siyasetinde tatsız çizgilerini iç siyasal durumla açıklamaya eğilimlidir. Kırım ve Donbas'taki eylemler rejimin sıkça kendi zayıflığını saldırgan dış siyasetle tazmin etme ve hatta "özgürlük düşüncelerinin" Ukrayna'dan Rusya'ya sıçramasına engelleme girişimi değerlendirilmektedir. Rusya'nın büyük şehirdeki 2011-12 yılları içinde kitlesel protestolar, dünya enerji kaynaklarının fiyatlarına

ekonominin bağımlılığı ve 2013-2014 yıllarında başlamış ekonomi stagnasyon Washington'daki birçoklarını Putin rejiminin gerçekte zayıf olduğu, ahalinin birçoğu tarafından desteklenmesinin “refah karşılığında özgürlük” formülü gibi gizli toplumsal sözleşmeye dayandığına kanaat getirmiştir. Bu durumda hedeflenen daha sonra sektörel yaptırımlar Rusya'daki durumu istikrarsızlaştırmaya olanak tanıyan ulaşılabilir ve varsayımsal silah olarak de bakılabilir. Sonuçta “Putin Rusya'sı tarafından Batıya meydan okuması nedeniyle Rejim değişikliği” bir sıra Amerikan araştırmacı tarafından durumun çözümü için iyi bir seçenek olduğu sayılmaktadır (Gates, 2014).

Hem de eksperlerin çoğu olayların böyle gelişmesinin riskleri olan Cumhurbaşkanı V. Putin'den başka daha da milliyetçi otokratının iktidara gelme olasılığına dikkatini çekmektedirler.

Rus-Amerikan ilişkileri için Ukrayna çevresinde olayların gelişmesinin ara bilançosu Rusya ve ABD'nin partnerlik yansılmasını korumak çabaları bırakmasıdır. Rusya ve ABD 2014 yılında defalarca anlaşmazlıkların çözülmesi için zor kullanılmasının kabul edilmez olduğu beyan edip. Fakat güç kullanmadan edemediler.

Mart sonundan Ukrayna'nın güney ve doğusunda milliyetçiler tarafından Kiev'de iktidarın yasadışı ele geçirmesine karşı protesto dalgası patlak vermiştir. (Devrimselleşmiş Verhovnaya Rada'nın ilk kararlarından biri Ukrayna'nın güneydoğu bölgelerinde Rus dilinin rolünü pekiştiren bölgesel dilleri hakkında 2012 yılı kanunun iptal etmesidir) Güneydoğu'nun bir sıra şehirlerinde kendiliğinden meydana gelmiş halk hareketleri kötü örgütlenmiş fakat yeterince kitlesel olmuştur. Bundan başka Nisan ayında Donbasta Lugansk ve Donetsk Halk Cumhuriyetlerinin (LHC ve DHC) kurulmasını ilan etmiş silahlı gruplar ortaya çıkmıştır. Rusya devlet düzeni problemleri ve ülkenin yeni anayasasının parametreleri hususunda kapsamlı Ukrayna içi siyasi diyalogunun başlanması için ek Ukrayna'nın güneydoğusunda ek impülsüne hizmet edeceği düşünerek halk hareketlerine manevi ve siyasi açıdan destek vermiştir. Fakat Doğudaki geniş halk eylemlerine karşılık olarak yeni Ukrayna yönetimi Donbasta terörle mücadele operasyonunun yapıldığı ilan ettiler (TMO). Yeni Ukrayna iktidarı tarafından Harkov ve Odessa'daki halk eylemlerinin çabuk ve beklenmedik etkili bir biçimde (yer yer son derece kanlı) bastırmasından sonra Donetsk ve Lugansk bölgelerinde yerli silahlı direniş ve Rusya ve diğer ülkelerden

gelen asıl savaş başlamıştır (BM'n ihtiyatlı değerlendirmelere Terörle Mücadele Operasyonu sonucunda hayatını kaybetmiş insanların sayısı Kasım 2004 ortalarında 4500 kişi aşmıştır).

ABD Cumhurbaşkanı B. Obama defalarca ilk önce Batı ülkelerinin Rusya ile direkt çarpışma tehlikesini kastederek Ukrayna krizinin askeri çözümünün bulunmadığı vurgulamıştır. Fakat bu Washington'un Ukrayna hükümeti tarafından ülkenin doğusundaki isyancıların bastırmasına yönelik çabaları desteklenmediği anlamına gelmiyordu. Tersine Rusya ancak yazın DHC ve LHC gönüllü milis kuvvetleri ve nüfusuna insani yardımda bulunmaya başlamıştır. Bu eylem sorunun askeri çözümünün bulunmadığı ve böylece çatışan tarafları görüşmelere itelemeyi amaçlanıyordu.

Ukrayna'daki şimdiki krizinin ortaya çıktığı andan itibaren Moskova art arda sorunun siyasal çözümünden yana çıkıyordu. Cumhurbaşkanı V. Putin ısrarla ateşin kesilmesi ve Kiev iktidarının Ukrayna güneydoğusu temsilcileri ile görüşmelerde bulunmasının gerekliliğine ilişkin fikir yürütüyordu. Bu şartla Rusya Rusça' ya devlet dili statüsünün verilmesi ve kendi yaşama tarzının korunması uğrunda mücadeleyi destekleyerek hiçbir zaman güneydoğu bölgesinin Ukrayna'dan çıkma fikrini desteklemiyordu. Aslına bakılırsa bu bölgelerin Ukrayna'dan çıkışı Rusya'nın menfaatlerine aykırıydı, çünkü Kiev'de iktidara önceden kestiremeyecek milliyetçilerin gelmesi veya Ukrayna'nın KAAÖ yönüne kayması halinde Moskova ülke içinde bloke etme paketi edinmek istiyordu.

Ukrayna'nın doğusunda direnişin silahlı evresinin başladığı andan itibaren Rusya yönetimi iki kez apaçık olarak Batı ortaklarına siyasal uzlaşma ve hatta Ukrayna ile ilgili belirli ödün vermeye hazır olduğu sergilemiştir.

İlk kez bu mayıs ayında olmuştur. Batı ve Ukrayna ortakları sakinleştirmek ve krizden siyasal çıkışı için uygun ortam yaratmak amacıyla V. Putin Rusya ordusunu Ukrayna sınırından çekilmesi konusunda talimat vermiş ve Rusya'nın komşu ülkesi ile ilgili saldırgan planlarının bulunmadığı kanıtlamak için Federasyon Şurasına Ukrayna arazisinde güç kullanma yetkisinin iptal edilmesi ricasında bulunmuştur. Bundan sonra Rusya yönetimi son derece özgü siyasi şartlarda terörle mücadele operasyonu boyutlarının genişlenmesi, aktif enformasyon baskısı ve hatta muhalefet

siyasal güçlerine karşı zor kullanmadığı ortamda Mayıs ayı sonunda yapılmış Ukrayna Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin geçerliliğini tanımıştır. Ukrayna'da siyasi durumunun dengesizleştirilmesine yönelik planlarının bulunmadığını apaçık olarak gözler önüne seren Yeni Ukrayna Cumhurbaşkanı ile görüşmelere hazır olduğunu beyan edilmiştir. Yeni Cumhurbaşkanı P. Poroşenko'nun barış cumhurbaşkanı olacağı, ülkenin doğusunda askeri hareketlere son vermek ve isyan bölgeleri temsilcileri ile temasa geçmek iktidarında olduğu düşünülmüştür. Bu olmamıştır.

Batıda birçok kimseler Batı ve Rusya arasında başlatılmış chicken gamede ilk önce Putin'in bir göz kırptığını düşünülmüştür. Ve Rusya sonraki yaptırımlardan kaçınmak amacıyla Ukrayna'ya etkileme çabalarından vazgeçmeye hazır olacaktır. Bu durumda yeni Ukrayna Cumhurbaşkanı açıkça uzlaşmaz tutumu ve hatta mahvedici kendine aşırı güveni sergilemiştir. Cumhurbaşkanı P. Poroşenko göreve başlama törenindeki demeçte krizin keskin evresinin çözülmesine yönelik kendi planının ana bentlerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir: eline silah götürmüş herkesin silahsız aştırılması, af, Rus paralı askerlerinin gitmesi için koridorun sağlanması ve geniş barış diyalogu, ayrıca Donbass'ta erken yerli seçimler (Kiev iktidarı ile münasip ortaklarının oluşturması için). Kendisi Kırımı Avrupa seçimi ve devlet düzeni konularında kimse ile uzlaşmaya varması olanaksız olduğu belirtmiştir. Bunun ardından Ukrayna ordusu ağır silahları, topçu ve hava kuvvetleri kullanarak Donbass'ta askeri hareketleri yoğunlaştırmıştır. Aker'i operasyonlardaki zorluklar Cumhurbaşkanı P. Poroşenko'yu haziran ayı sonunda gönüllü askerlerden ultimatoma niteliğinde silahsız aştırılmasını talep eden ve affı garanti eden kendi barış planı ile çıkmak zorunda bırakıldı. Fakat plan çerçevesinde Ukrayna devlet yapısının keskin krizine neden olan ve Ukrayna'nın güneydoğusunda krizin çözülmesi ile ilgili ana görüşme konusu olacak siyasi sorunları görmezden gelinmiştir. İsyancıların silahlarını bırakmaktan feragat etmesinden sonra Ukrayna ordusu taarruz hareketlerini devam ettirmiştir.

Ukrayna ordusunun kendini ilan etmiş Donetsk ve Lugansk halk cumhuriyetlerinin arazisi üzerinde ilerleyişi ve gönüllü milis kuvvetlerinin özellikle Ukrayna' iktidarına ana silahlı direniş merkezlerinden biri olan Slavyansk-Kramatorski-Konstantinovka aglomerasyon'dan geri çekilmesi Kiev ve Batı'da hızlı askeri zafer beklentileri ve Ukrayna iktidarının teröristlerle asli görüşmeler yapmak için herhangi bir isteğini sarsmıştır. Bu askeri hareketleri daha da yoğunlaştırmıştır.

DHC birliklerinin kontrolü altında olan arazisi üzerinde 17 Temmuz 2014 tarihinde düşürülen Malezya Boingi faciası dünya kamuoyunda ciddi bir izlenimi bıraktı ve büyük siyasi sonuçlara neden olmuştur (Rusya'ya yöneltilen yeni tamamen kanıtız suçlamalar). Rusya yönetimine enformasyon, siyasi ve yaptırım baskısı ayrıca Ukrayna kuvvet yapılarının Donbass'taki savaş alanındaki askeri başarıları Ukrayna iktidarı için terörle mücadele operasyonun çabuk ve başarılı bitmesini tahminlemek için esas vermiyor. Fakat Ağustos sonu – Eylül başında Ukrayna ordusu ciddi bir yenilgiye uğramış ve hem Donetsk vilayeti hem de Lugansk vilayeti arazisinde bir dizi önemli mevkilerini kaybetmiştir. Bu arada Donetsk ve Lugansk vilayetlerinin bulunduğu bölgede Ukrayna Rusya ile sınır kontrolünü kaybetmiştir.

Bu anda Rusya yönetimi ikinci kez siyasi uzlaşmaya hazır olduğunu belirtmiştir. Rusya LHC ve DHC gönüllü milis kuvvetlerinin taarruzu durdurmak ve Ukrayna'da görüşme sürecinin başlatılmasına ortam yaratmak için büyük çaba göstermiş ve Cumhurbaşkanı V. Putin'in siyasi saygınlığından yararlanmıştır. Birçok bakımdan Rusya yönetiminin uzlaşmacı bir tavır sayesinde Eylül 2014 tarihinde ateşin kesilmesi ve ihtilaflı bölgede tarafların ayrılması hakkında Minsk anlaşmaları akdedilmiştir. Anlaşmalar tümüyle yürürlüğe konulmamıştır – taraflar arasında sınırlandırma çizgisinin saptanması ve tümüyle ateşin kesilmesi ve ağır silahın her taraftan çatışma hattından 15 km mesafeye geri çekilmesi müzakereler sırasında en problemlili konular olmuştur.

Ukrayna ile ilgili muhtemel uzlaşma taslağı Rus ve yabancı bilirkişilere daha da apaçıktı. Anlaşmazlığın çözümü Kırım'da yeni siyasi gerçekliliğin tanınması, yönetimde görev dağıtılmasını garanti ederek Ukrayna'nın toprak bütünlüğünün sağlanması ve Donetsk ve Lugansk bölgeleri için gerçek özerkliliğin sağlanması, yetkili uluslararası merci, örneğin BM Güvenlik Konseyi kararıyla Ukrayna'ya bloklar dışı statüsünün verilmesi ve daha sonra Rusya'ya uygulanan yaptırımların kaldırılmasını kapsayabilirdi. Fakat sorun şu ki birçok kimseler Batıda Rusya'nın mağlup taraf ve Putin'in saldırı denilen bu siyasetten hiçbir şey kazanmadığı net bir şey gösteren tümceyi için uğraşıyorlar (Sayms, 2020).

Bununla Ukrayna'daki kontrollü çatışma durumu Washington'un işine geliyor ve bu nedenle B. Obama yönetiminden uzlaşma arama özlemi ve ödün vermeye hazır olacağı beklemeye değmez.

ABD Ukrayna krizinin geliştiği anda direk hem Ukrayna hem de Rusya ile doğrudan doğruya hiçbir şekilde ilgili olmayan problemleri çözüyorlar. Örneğin KAAÖ'nün birleştirme ve disiplin sağlanması, Avrupa müttefikleri ile Atlantik Okyanusu'nun ötesindeki ilişkilerin sıklaştırılması, kendi ve küresel güvenliğinin sağlanmasında Avrupa ülkelerinin daha etkin bir biçimde ve önemli katılımı. Washington kendi küresel liderliğini sağlamlaştırarak uluslararası arenada oyun kurallarının revizyonu beğenmediğini bahane ederek Kırım'ın ihlak etmesi ve Ukrayna'nın içişlerine açıkça karışması yüzünden, üstelik böyle siyaset nedeniyle diğer ülkeler ödemekle yükümlü olduğu göz önünde bulundurarak Rusya'ya (esas revizyonist olarak) ekonomik ceza kesme yeteneğini gösteriyorlar. Ve bu hızla uzlaşma aramasını kolaylaştırmamaktadır.

Ukrayna'daki iç siyasal durumu çatışmanın dondurulması veya silahlı bir karşı durma Amerikan yönetiminin işine geliyor. ABD oldukça açıkça Rus-Ukrayna ilişkilerinin kötüleşmesine çok önem verip ve bu bağlamda Ukrayna'daki keskin siyasi çelişkilerinin savaşa çevirmesini kendi lehine döndürmeyi başarmışlar. Fakat bu savaşı tüm dünyaya aslına bakılırsa iç savaş değil geçmiş metropol ülkesinden bağımsızlık kuruluş savaşı gibi (P. Poroşenko'nun değişiyiyle 2014 yıl Ukrayna Anayurt Savaşı sürdürmektedir) gözler önüne sermeyi başarmışlar. Bu savaş Ukrayna Anayurt Savaşı). Bu savaş Ukrayna özdeşliğinin yeniden başlatılmasında, "Rusya olmayandan" (Sovyet veya Kuçma'nın iktidarda olduğu dönemdeki gibi) "Rusya karşıtı" dönüşümünde (Yuşenko'nun döneminde başlatılmıştır) önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda belirtilen nedenler gereği krizin çözülmesi konusunda ABD'nin tutumu katı olarak kalmaktadır. KAAÖ bloğunun doğruya kesintisiz genişleme çabaları ile Batı ülkeleri ve diğer Batı Enstüsü ve diğer yapılarının ihtilaf durumunun oluşmasında sorumluluğu kaydederek böyle katı tutumunu birçok bilirkışı kabul etmemektedir. Fakat bu Washington yönetiminin tutumuna bir türlü etkilememektedir. Rusya'nın Ukrayna'nın içişleri karışması konusuna gelince B. Obama dünya kamuoyu ve dünya enstitülerinin seferber edilmesi Rus propagandası, sınırdaki Rus ordusu ve silahlı gönüllü milis erlerine direnişin simgesi olmuş, Amerika'nın liderliği sayesinde dünya Rusya'nın eylemlerini kınamış, Avrupa ve G7 yaptırımların uygulanması konusunda bize katılmıştır. BM'nin kürsüsünden son

konusmasında ABD Cumhurbaşkanı küresel güvenliğine tehlikeler arasında Rusya'yı ikinciliğe (Ebola nöbeti ile "İslam devleti" arasında) koymuştur.

Obama Rusya'nın siyasi ve ekonomi alanda yanıtlanması amacıyla Avrupa ülkeleri ve Japonya'dan oluşan güçlü koalisyonu oluşturmayı başardığı kabul etmek gerekmektedir. Üstelik Batı önceki kazanımları pekiştirerek ve nüfuz alanı doğuya genişleterek – Ukrayna, Gürcistan ve Moldova AB ile Bütünleşme Sözleşmeyi akdetmişlerdir çabaları kurumsal yönden genişleme cephesindeki çabaları iki katına çıkarmıştır. Rusya bu çabalarının Ukrayna krizinde onun fiillerine tepki gibi değil soğuk savaştan sonra başlatılan ve kendi güvenliğine tehlike gibi kınayan önceki siyasetinin konjonktürel devamı olarak değerlendirmektedir. Yürütülen strateji meydana gelen olaylara etkili ve manevi haklı görünmektedir, fakat bu stratejisi kaçınılmaz bir biçimde cepheleşmeyi daha da derinleştirecektir (Çapan ve Şapiro, t.y).

Ukrayna'nın derinleşen ekonomik durumu ve jeopolitik faktörler bu karamsar tabloya iyimserliği katmaktadır.

Batı ülkeyi iflastan kurtarmak için Ukrayna'ya cömert yardımı vadederek öne sürülen şartlarından biri olarak hele başlamadığı ıslahatların gerçekleştirilmesi talebinde bulunmaktadır. Tabii ki şu anda Batı Ukrayna'nın ekonomisi krizden kurtarmak ve hem de vatandaşların refah düzeyinin ani düşüşü yüzünden sosyal istikrarsızlaştırma tehlikesinin üstesinden gelmekte yardımda bulunmak için serbest kaynaklara sahip değildir. Bugün Rusya Ukrayna için hem ana dış piyasalarından biri hem de mali donörü olarak kalmaktadır. Ve bu durum Batı ülkeleri uzlaşmayı araması ve Ukrayna'nın geleceği için sorumluluğunu Rusya ile bu veya diğer şekilde paylaşmaya objektif olarak itmelidir. Bir yıl önce uzun vadeli partnerliği çerçevesinde Rusya'nın Avrupa ihtiyaçlarının önemi bir kısmını sağladığı oluşan durum mükemmel görünüyordu. Bu böyle giderse Ukrayna ekonomisinin Rusya'ya bağlı ve siyasi gururla Batıya yakınlaşmak istediği ekonomi gerçekler arasında kritik uygunsuzluğu ortadadır (Gvosdev, t.y).

Diğer yön jeopolitik etkenlerle ilişkilidir. Şu anda ABD dış siyasette günaha girmek için çok yaklaşmıştır: iki önde gelen revizyonist ülkeyi kendilerine karşı kışkırtıyorlar. ABD ile Pekin ve Moskova arasındaki ikili ilişkilerinde gerilim hissedilmektedir ve son zaman gerilim seviyesi azami düzeyi aşmıştır (Karpenter, t.y). Üstelik Moskova'yı tecrit etme girişimleri ve kendisine karşı baskı eylemlerinin uygulaması Rusya'yı Çin'le yakınlaşmaya teşvik edebilir (Simes, 2020).

Şu anda Ukrayna ile ilgili cepheleşme kendi eylemsizliği ve son derece kırmızı çizgileri edinmektedir. Birçok araştırmacı şimdi oluşan durumu "soğuk savaş" dönemi ile kıyaslayanmaktadır ve hatta "soğuk savaşının" başladığını iddia etmektedirler (George, 2014). Sorun şudur ki, XX yüzyılları 70-80 yıllarında önceki soğuk savaşının sonunda belirli oyun kuralları mevcut idi ve taraflardan her biri uluslararası alandaki davranışta müsaade edilen sınırlarını kavrayarak bunları kabul etmek zorundaydı (iki kutuplu karşı durma ve karşılıklı yok etme olasılığı). Şimdi tek kutuplu dünyanın aşınmaya maruz kaldığı ve çok merkezli dünya düzeni çevre çizgilerinin dünya siyasi ufukta görülmeye başladığı dönemde ana aktörler diğer tarafın neden ve amaçlarına ilişkin kendi anlayışına dayanarak (her zaman eşdeğer olmayan) deneme yanılma yöntemi ile hareket etmek zorundadırlar. ABD ve Rusya yeni soğuk savaş başladıkları halde 1985 yılına değil 1946 yılına geri dönüşü meydana gelecektir. Bu yeni kuralların belirlenmesi süresince sınıma ve yanılmaya neden olacaktır (Saunders, 2014). Durum dengesiz ve tehlikeli görünmektedir. Görünüşe göre Ukrayna çevresinde krizin gelişim hikayesi uzundur. Buna katılmış tüm uluslararası oyuncular tünelin sonundaki ışığı görmeden önce büyük yol katetmek ve sorumluluk gerektiren pek çok karar almak zorundadırlar.

2.3. ULUSLARARASI GÜVENLİK VE UKRAYNA KRİZİ

Gözlerimizin önünde gelişen ve iç savaşın belirtileri görülen Ukrayna krizi Avrupa güvenlik sistemindeki Ukrayna'nın rolü ve üstelik küresel güvenlik sistemindeki yeri hakkında konuyu ortaya atmıştır.

Ukrayna'da gelişen olaylar Avrupa için son on yıllar dönemi içinde belki de en ciddi sarsıntı olmuştur. Bu kriz bizim açımızdan ülkenin önceki yönetim yöntemlerinin etkisizliği ve olanaksızlığı hem de Ukrayna'nın sovyet sonrası dönemi boyunca vektörünün neden olduğu gelişim yönünün çıkmaza soktuğu ve hatta önceki Avrupa güvenlik modelinin etkisizliği ve geçiciliğini gözler önüne sermiştir.

SSCB ve iki kutuplu dünyanın dağılmasından sonra Avrupa'da yeni uluslararası sistemi ve yeni bölgesel kolektif güvenliğinin oluşması için ortam hazırlanmıştır. Küresel cepheleşmenin sona ermesi ve dünyanın ideolojik bölünmesinin bitmesinden sonra uluslararası toplumda "tarihin sonu" koşullar altında uluslararası ilişkileri ve dünya siyasetinin gelişiminde ihtilafsız döneminin başlayacağına umutlar var idi.

Fakat tek kalmış süper devlet olan ABD'nin SSCB'nin dağılması sonucunda elde edilen avantajları sağlamlaştırmak yeni dünya düzenini kendi düşüncelerine göre ve himayesi altında biçimlendirmeye isteği büyüktür. ABD KAAÖ'yu kendi siyasetini yürütme aletine dönüştürerek ve kendi ulusal çıkarlarına uyarak tek kutuplu bir dünyanın oluşturması yoluna girmiştir. Bu bağlamda ABD ülkeleri KAAÖ'nun üyeliğine alarak, bloğun sorumluluk alanı genişleyerek ve yeni görevleri vererek Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütünü dönüştürmeyi başlamaktadırlar. Benzeri siyasetin yürütülmesi sonucunda KAAÖ merkezli Avrupa Güvenlik Sistemi oluşmaya başlamıştır. Sonuçta AGİT güvenliğinin sağlanması alanında görevlerinden yoksun bırakılmıştır. İkincisi Rusya Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olarak Avrupa güvenliği konusunda karar alma sürecinden dışlanmış ve merkezden uzak bölgesinin dışına atılmıştır. Üçüncüsü KAAÖ Avrupa güvenliğinin sağlanmasından baş sorumlu oyuncuya çevrilmiştir. Üstelik Rusya'yı KAAÖ'ye almak istememe ve olanaksız olduğu durumda Doğuya genişlenmesi Avrupa'da yeni ara hatlarının oluşmasına neden olmuştur.

Böylece oluşmuş Avrupa Güvenliği modeli en büyük Avrupa devletinin menfaatlerini göz önünde bulundurmamakla yanı sıra aslına bakılırsa tutmak ve Avrupa siyasetinden dışlama ve tecrit etme amacına yöneliktir.

Ukrayna sorununun bu bağlamda değerlendirmesi gerekmektedir. Ukrayna'nın bağımsızlığına kavuşması için kilit dış siyasi yönü olarak Avrupa ailesine dönmesi belirtilmiş bu da ülkenin AB ve KAAÖ gibi Batı örgütlerine bütünleşmeyi öngörmektedir. Bu L. Kravçuk'tan başlayarak V. Yanukoviç için öncelikli olmuştur.

Tüm Sovyet sonrası dönemi boyunca Ukrayna Rusya konusunda ılımlı siyaseti yürüterek etkin bir biçimde BDT bölgesinde gelişen dilediği bütünleşme süreçleri dışında bulunuyordu. Ukrayna devlet yapısının dayandığı Ukrayna Rusya değil olan slogan Ukrayna Avrupa'dır olan diğer yayılan sloganı ile çelişiyordu.

F. Lukyanov'nun belirttiği gibi ulusal kalkınma ile uğraşmak yerine Ukrayna yönetimi büyük komşularının çelişkilerinden yararlanma yolunu seçmiştir. Uzun ve çetin çalışmayı gerektiren Ukrayna'nın gerçek sorunlarının çözülmesi zorunluluğunu yerine AB veya Rusya gibi sığınmak ikilimle değiştirmişler. Diğer deyişle kendi geleceğinden sorumluluğunu başkasına yüklemek istemekteydiler. Bu iç çelişkilerini keskinleştirip ve milletin bu veya diğer yöne seçim yapmak iktidarında değildi. (Lukyanov, 2014).

Ukrayna yönetiminin kendi ülkesi için Avrupa seçimini gerçekleştirmek hevesini koşullandıran nedenleri incelerken temelinde Ukrayna'da ve Ukrayna çevresinde oluşan durumu anlamayı fırsat veren objektif ve sübjektif faktörler takımı yatmaktadır.

Ukrayna'nın Avrupa seçimi fikri aşağıdaki gerekçe ile ilişkilidir. Birincisi iç kullanım için: Avrupa bu yüksek yaşam, demokrasi ve istikrarlılık standardıdır. Ukrayna vatandaşlarının çoğu böyle fikrine karşı değildir. Ukrayna toplumunda Avrupa bütünleşmesi fikrinde ihtiyaç var idi. Bu anlamda Ukrayna'da Avrupa iyimserleri adı verilen bazı kimseler kendilerinin düşüncesine göre, diğer ülkeleri, örneğin Polonya'nın oldukça başarılı AB ile bütünleşme deneyimine atıfta bulunmaktadırlar. Bundan dolayı Ukrayna'nın Avrupa seçimi yanlılarının büyük kısmı bu ülkelere AB üyeliği çerçevesinde yapılan mali yardım boyutları ile coşmaktadırlar. Ukrayna nüfusunun kendi devletinin Avrupa bütünleşme sürecine katılmasından doğan yüksek ilgi uyandıran nedenlerinden biri ülkenin çeşitli bölgelerinde mevcut olan derin Avrupa özdeşlik hissidir. Bu Ukrayna'nın coğrafi ve uygar açısından Avrupa devleti olduğu kanıtlamaktadır. Bu hisseler 2004 yılında Ukrayna'nın yakın komşuları olan Çekya, Macaristan, Polonya, Slovakya 2007 yılında ise Bulgaristan ve Romanya'nın Avrupa Birliği'nin üyesi olduğu Avrupa Birliği'nin geniş genişleme dalgasından güçlenmiştir.

İç kullanım için arasında başka bir gerçek bulunmaktadır. Ukrayna ticari kuruluşları Ukrayna'da mülkiyete sahiptirler. Hem de Ukrayna doğu bölgelerinden gelme olan Ukrayna oligarşi tabakası Ukrayna'nın Rusya ile sık ilişkilerin geliştirmesinin yandaşı olmadıkları kanıtlamışlar. Tersine kökten milliyetçi görüşlerinin taşıyıcılarıdır. Kendileri Ukrayna'nın Avrupa ile bütünleşme yanlısıdır (Kurylev ve Stanis, 2014: 122).

Rus işinin daha güçlü ve rekabet edemeyeceği düşüncesi ile Ukrayna'nın Rusya ile yakınlaşma taraftarı değiller. Tersine Ukrayna mali-ekonomi seçkinleri AB ile bütünleşmeyi hayırlı iş olduğu düşüncesindedirler, çünkü onun kaynaklarına dayanarak enerji kaynaklarına fiyat indirimi konusunda Rusya ile mutabakata varma olanağı bulunmaktadır. Yerli girişimcilere gelir getirmiş mülkiyet elektrikle beslenme açısından gayet masraflıdır, elektrik kaynaklarının yüksek fiyatları kendilerinin mali menfaatlerine dolaysız zarar vermektedir.

Bundan başka Ukrayna mali ve siyasal seçkinlerinin Avrupa iyimserliği "Avrupa'ya yol bu kendi mülkiyet, iş ve sermayenin meşrulaştırması ve garantisidir" (Kurylev, 2012). İkinci gerekçeye gelince Ukrayna'nın AB girmesi Rusya tarafından ona etki olasılığı asgariye indirecektir. Ukrayna'nın AB ile bütünleşmenin Ukrayna'nın Rusya ile bütünleşme projelerine katılması pratik olarak olanaksız veya çok sınırlı yapacaktır. Rusya tarafınca hangi biçim olursa olsun.

Göründüğü gibi Ukrayna'yı sevk eden gerekçeler ziddiyle prensibi temelinde biçimlenmektedir, yani Rusya etkeni Ukrayna'nın davranışı belirlemektedir. BDT ile bölgesel bütünleşmesi ortamında Rusya'nın dilediği egemenliğinden kaçınmak isteği böyle süreçlere olası katılmaktan üstündür. Ukrayna dahil olmak üzere Topluluk ülkeleri için bağımsızlık ve egemenliğinin korunması öncelikle Rusya'dan korunması anlamına gelmektedir.

AB'nin Ukrayna konusunda hangi gerekçelere göre hareket etmektedir, ona etkileme mücadelesine girmeye ne teşvik etmektedir.

Ukrayna'nın iktisat ve toprak boyutu açısından AB için önemli ülke olduğu apaçıktır. Sovyet sonrası alanında Ukrayna Rusya'ya nazaran nüfus sayısına (44,2 mln kişi) göre ve iktisadi bakımından (175,5 milyar dolar) yer tutmaktadır. Ukrayna BDT ülkeleri arasında Rusya ve Kazakistan sonra üçüncü yer tutmaktadır. Bu da ülkeyi yabancı devletler için çekici piyasa ve çekici aktife çevirmektedir. Bu yön şu andaki aşamada AB'nin pek iyi olmadığı dönemde Avrupa Birliği için büyük önem taşımakta ve Avrupa bütünleşme sürecinin başarılılığı son derece güncellemiştir. Dünya mali bunalımının etkisi altında olan Avrupa ekonomisine yeni pazarlar gerekmektedir – bu pazarların genişlenme ve öğrenmesi kurtarma yollarından biridir. Ukrayna'nın AB ile bütünleşme ve Avrupa Birliği ile serbest ticaret bölgesine katılmasına ilişkin sözleşmesinin imzalaması konusunda aktif taraftarından biri ve Avrupa ile bütünleşme lokomotifi olan Almanya olduğu tesadüf değildir. Ukrayna'daki jeo-ekonomi menfaatlerle yanısıra Almanya jeopolitik çıkarlarını gütmektedir. Ukrayna'nın Almanya'nın etkisi altında bulunması durumunda Batı Avrupa bölgesinde yürütücüsü Romanya, Bulgaristan, Polonya, Litvanya, Letonya ve Estonya gibi ülkeleri olan Amerikan menfaatlerine mukabil ağırlığı oluşmaktadır.

enerji kaynaklarının transit ülke olarak önemlidir. Avrupa Rusya'da tüketilen doğalgazın neredeyse üçte bir kısmını almaktadır ve yaklaşık bu boyutun yarısı kadar Ukrayna üzerinden transit olarak geçmektedir. Rusya'nın doğalgaz ihracatındaki Ukrayna transisinin toplam payı 2013 Ocak ayının bir on günlük süresi için %42 düzeyinde oluşmaktadır (<http://vz.ru/экономика>).

Değer sorunu jeopolitik amaca uygunluğu ile sık ilişkili Ukrayna uğruna mücadelesinde AB'nin motivasyonunda büyük önem taşımaktadır. Ukrayna'nın AB ile yakınlaşmasındaki başarı savaş sonra Avrupa değer ve Kurumlarının etki alanını doğu yönüne yüzlerce kilometre mesafeye genişleyecektir. Ukrayna Rusya ve Belarus Cumhuriyeti ile sık ilişkileri sürdürmektedir ayrıca Çarlar ve Sovyet İmparatorluğu döneminde Güney Kafkas ve Orta Asya ülkeleri umumi tarihi dönemlere sahiptir. Böylece yavaş yavaş Avrupalılaşıma yani Ukrayna'da AB'nin siyasi, hukuk, ekonomi ve diğer standartlarının uygulanması bu ülkenin doğu sınırlarının ötesinde de yankı uyandıracaktır. Ukrayna'nın AB'ye daha da katılması sonucunda Rusya kendi imparatorlu niyetlerinden vazgeçmek zorunda kalacaktır. Demokratikleştirme, hukuk devletinin kurulması, liberalleştirme, toplumsal modernleştirme vs alanında Ukrayna'nın başarılarının ilk önce Rusya, Belarus, ayrıca Güney Kafkasya ve Orta Asya'da farkına varacaklar. Böylece Ukrayna'daki Avrupalılaşıma diğer Sovyet sonrası devletleri için model görevini üstlenebilir. Böylece Ukrayna AB için tek ayrı devlet gibi önem taşımamaktadır. Dünya politikası kategorilerinde Ukrayna Batı için vaktiyle Avrasya'nın Sovyet arazisinin aşama-aşama demokratikleştirmesinde birinci kırlangıç rolünü yerine getirebilir (Umland, t.y).

Bununla birlikte Rusya'nın Ukrayna'daki çıkarları ekonomi alanının sınırları dışına çıkmaktadır. Ayrıca Ukrayna askeri açıdan önem taşımaktadır. Rusya ve kalan Avrupa arasında bulunduğu için stratejik açıdan elverişli konuma sahiptir. Rusya'nın ana tahıl bölgeleri ve Volga önü ekonomik merkezine Ukrayna'nın yakınlığı bu ülkeyi Rusya'nın jeopolitik gücünün kilit etkeni, sonuç itibariyle onun hayatta sağ kalması için önemli etkene çevirmektedir. Ukrayna ile birlikte güçlü Rusya özellikle Batı ile ilişkilerinde Moskova'ya güven ve güç kazandırmaktadır. Ukraynasız Rusya zayıf oluyor. AB ve ABD Ukrayna'nın Rusya için ne kadar önemli olduğu anlıyorlar. Kendileri SSCB'nin dağılmasından sonra Ukrayna'yı Batı kampına sürüklemek niyetindedirler. Ukrayna'yı Rusya'nın etki alanından çekmesi ve Rusya'nın yumuşak

tecridine yönelik yapı elemanlarından biri olarak kullanmasından AB'nin yararı apaçıktır.

Görüldüğü gibi bölgede Rusya'nın çıkarlarını sistemli olarak sıkıştırarak BDT alanında kendi nüfuzunun güçlendirmesi Ukrayna ile ilgili AB davranışının anahtar imperatifidir. AB'nin böyle siyaseti ülkelere daha çok dikkat göstererek ve kaynaklar sarfederek ülkeleri AB ile bütünleşmesi ve Avrupa bütünleşmesi sürecine katılması uğruna bu ülkelerinin objektif olarak henüz hazır olmadıkları Avrupa standartları ve değerlerine uyumu konusunda yükümlülükleri üstlenmeye zorlayarak kendi norm ve kurallarını yaygınlaştırmayı sağlamak amaçlanmaktadır (Şapovalova, 2010: 142).

Bu bağlamda Rusya'nın tutumu aşağıdakilerle belirlenmektedir. Rusya ülke içinde istikrarlılığı sağlamak için Sovyet sonrası alanının strateji önemini göz önünde bulundurarak istikrara kavuşması görevini kendi sorumluluk alanı gibi değerlendirmektedir. Diğer unsur da büyük önem taşımaktadır. Uzun süre içinde Rusya Sovyet sonrası alanında güvenliği sağlayan bölgesel lideri olarak çıkma yeteneğini güçlendirmesi sayesinde AB ve KAAÖ ile ilişkilerinde asimetrikliğini eşitleştirmeyi denemiştir. BDT bölgesinde (özellikle Ukrayna'da) AB siyasetinin aktifleştirmesi sayesinde Avrupa Birliği gelişim niteliği ve yönünün belirlenmesinde ana rolünü üstlenmek hazır olduğu belirtmiştir. Rusya AB'nin Sovyet sonrası alanının dönüşmesinin tek itici kuvvete çevirmesi ve bölgede etkinin siyasal açıdan tekelleştirmesine müsaade edemez (Şapovalova, 2010: 142).

Ülkeyi KAAÖ'ye getirmek çabasında Ukrayna iktidarı aşağıdakilere göre hareket etmektedir. Kendilerinin düşüncesine göre KAAÖ kolektif güvenlik birliği olup Avrupa ve dünyada ana istikrar sağlayıcı etkenidir. KAAÖ üyeliği Ukrayna'nın uluslararası otoritesini önemli ölçüde güçlendirecek, toprak bütünlüğü ve milli güvenliğini garanti edecek, ülke'nin Rusya'nın etki alanından nihai çıkması anlamına gelecektir. Ukrayna'nın KAAÖ'ye girmesi Ukrayna ordusunu güçlendirecek ve modernize edecektir. KAAÖ ortak değerlere sahip demokratik ülkeler birliğidir, bu da bu değerlerin Ukrayna'da pekiştirmesine yardımcı olacaktır; Ukrayna'nın KAAÖ'ye girmesinden sonra yatırım akışı artacaktır. AB'ye girmesi aday ülkesinin KAAÖ'nün üyesi olduğu halde mümkündür.

Ukrayna nüfusunun büyük çoğunluğunun KAAÖ'ye girmesine karşı çıkması

Rus propagandasının etkisi altında Ukrayna nüfusunun çoğunlukta biçimlenmiş stereotipleri etkisi altında KAAÖ'nün negatif imajı ile izah eden yerli siyasetçileri durdurmamaktadır.

Ukrayna ve KAAÖ işbirliğinde çıkarı mevcuttur. Birliğe girmeden fakat KAAÖ ile temas ve ilişkileri geliştirerek Ukrayna kendine Rusya ile ilişkilerinde belirli el özgürlüğü sağlar, KAAÖ'nun sağlamaştırır durumu sayesinde Rusya'nın etkisini tazmin etmektedir. Ukrayna ile Örgüt arasındaki ilişkilerinin belirli dönemlerinde Ukrayna adı geçen askeri bloğu ile bütünleşmesi aracılığı ile Rus etkisini tümüyle etkisiz duruma getirmek isteğine dönüşüyordu.

Ve burada biz KAAÖ'nun Ukrayna'ya ilgi çekmesinden konuşulabilir. Rusya ilişkilerin dayanaklılığını sınamak istememeye ve Avrupa'daki basit olmayan durumu gerginleşmemeye hevesi olmadığı halde, Birli ve özellikle onun ayrı temsilcileri (ABD ve Doğu Avrupa ülkeleri – genç Birlik üyeleri) Ukrayna'ya uğruna mücadelesi bitmemiş önemli jeopolitik etkeni gözü ile bakmaktadır. Bu açıdan ABD şahsında Batı için Ukrayna aracılığıyla bizim ülkemizi etkilemek yeteneğidir. Yani Ukrayna – kendi başına bir amaç değildir. Ukrayna Batı için elverişli yöne dönüştürmesini sağlayarak bizim ülkemizde gelişen süreçlere bu veya diğer derecede etkilemeye olanak tanıyan bir tür aracıdır. Ukrayna'nın KAAÖ'ye girmesi Rusya'yı Avrupa'nın merkezden uzak bölgelere dışlayarak onun jeopolitik yanıtlamasını bitirecektir. Bu açıdan Rusya ile AB arasında ilişkilere darbe indirmektedir.

KAAÖ üyesi olan ülkeler aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi oldukları için Ukrayna'nın Örgüte girmesine Rusya'nın cevabı Rusya ile AB çıkarlarına dokunacaktır. Güçlü bağımsız Avrupa yeni oluşan uluslararası ilişkiler sisteminde ABD'nin potansiyel rakibidir. Buradan da Washington'un var olan gücü ile Rusya ile AB ilişkilerini zayıflatmak ve hatta dengesizleştirme çabalarıdır. Birlik bu konuda çalışmaktadır. ABD ve Doğu Avrupa'daki (Polonya ve Baltık ülkeleri) müttefikleri Ukrayna'nın KAAÖ'ye girmesinden tek ve baş fayda çıkarırlardır. Yine de bu sürece direk veya dolaylı katılanlar Ukrayna dahil olmak üzere Ukrayna'nın Birliğe bütünleşmesinden gözle görülür ve tek anlamlı fayda elde etmemektedirler.

Ukrayna'da 2014 yılında yaşanan devlet darbesi sırasında gelişen olaylar böyle

sonucun doğruluğu kanıtlanmıştır.

Ukrayna olayları sonucunda Rusya ile Batı arasında ilişkilerde Soğuk savaş bittiği dönemden en ciddi kriz başlamıştır. Rusya ile Batı arasında karşılıklı ilişkilerinde birikmiş tüm sorunlar Rusya'nın anlaşılır nedenlerle hayati önem taşıyan gibi algıladığı sorununa yansıtırdı. Yıllar boyu süren ulus Devletin kuruluşu ile ciddi olarak uğraşma yeteneğinin bulunmaması sonucunda ve V. Yanukoviç'in istidatsız siyaseti ile kışkırtılan Ukrayna devlet modelinin çökmesi Rusya ve Batı ülkeleri kriz hunisine sokmuştur" (Lukyonov, 2014).

Propaganda 1968 ve 1979 yıllarında meydana gelen olayların seviyesine ulaşmıştır. Batı'da Rusya'nın eylemlerinin Hitler Almanya'nın hareketleri ile kıyasladıkları söylemek yeterlidir. Bu tür açıklamaları 2016 yılı Başkanlık seçimlerinde önde gelen Başkanlık iddiasında olan eski Devlet kâtibi H. Clinton yapmıştır. Doğal olarak iki devletlerinin küresel savaşı olarak soğuk savaşının tekrarlanması olanaksızdır. Fakat Moskova'yı durdurma stratejisine Washington'un geri dönme olanağı bulunmaktadır. B. Obama yönetimi tereddüt etmektedir. Fakat Ukrayna kriz geliştikçe ve Rus Amerikan ilişkileri gerginleştikçe ABD yönetimi Rusya'nın soğuk savaşının sonuçlarının kendi lehine döndürme çabalarının bulunduğu sonuca varmaktadır. Yeni durdurma stratejisi biçimsel olarak 2016 yılı Başkanlık seçimlerinden sonra ilan edilebilir.

F. Lukyanov'un belirttiği gibi "Ukrayna'da 1980 yıllarından uzanan iki kuyruk keşiştir". Birinci kuyruk biçimsel noktayı edinmemiş "soğuk savaş" durumudur. Önceki sistemli çatışmaları gibi soğuk savaş sonraki uluslararası siyaset düzeninin dayanakları güçlendirildiği barış kongresi bitemez. XXI yüzyılında nüfuz alanlarının bölünmesi anakronizm sayılıyordu. Fakat Avrupa Atlantik Kurumlarının çizdiği "Rus dünyası" çizgisini aşmak çabası Moskova'nın inatçı direnişle karşılaşmıştır. Zaten bununla 2008 yılında silahlı kuvvetlerinin kullanılması ve 2014 yılında kullanmak tehlikesi. Kremlin'in fikrinde Meydan dalgası ile kalkan Ukrayna'da başındakilerin eylemlerinin mantığı Kuzey Atlantik Birliği ve Avrupa Birliğine dönüşmesine neden olacaktır. Buna karşı koyma konusunda gelince derhal ve çok sert bir biçimde karşı koyması gerekmektedir. İkincisi – tek Rusya ile değil ilgili olduğu Batı'nın duygusu, soğuk savaşın sonuçları gözler önünde gözden geçirmektedir, haklı olarak kazanılmış zafer elinden kaymaktadır. Bu ilk önce sembolik hareketler gerektirir. Büyük Avrupa ülkesinde çürük sovyet sonrası rejiminin alkışlar arasında çökmesi ve 1990 yılların

başında Doğu Avrupa ilkelerine uygun olarak demokratik değişikliklerin başlatılması dünya tarihinin iyimser sonuca yaklaştığı dönemde yirmi yıl önce gelişen olayların hakkında güzel ihtarıdır (Lukyonov, 2014).

Görünüşe göre AB, KAAÖ ve Rusya'nın siyasi çevreleri Ukrayna krizi ile ilgili yaralardan iflah olacaklar. Çünkü ülkemiz için "Ukrayna sorunu" bu basit bir kırmızı çizgi değil, hatta iki kat kesiksiz çizgidir. Bu gerçek sertleşmesine itmeye sevk etmelidir. "Rus yayılmacılığı" imajı soğuk savaşımdan sonra çelişkiye düşmüş Batı'nın konsolidasyonu için kullanılacaktır. Üstelik şimdi Transatlantik Ticaret ve Yatırım Partnerliğinin kurulması hakkında ağır görüşmeler yapılmaktadır (Lukyanov, 2014).

Yukarıda belirtilenler bir çeşit sonuçlara varmaya yardımcı olacaktır.

Ukrayna önemli Avrupa güvenliği elemanlarından biridir. Ukrayna etkeni Rusya ve Batı'nın menfaatlerinin dengelemesi yoluyla kendi iç istikrarsızlığı ile baltalayarak, dış oyuncularının rekabetini teşvik ederek, Ukrayna'ya etkilenmesi uğruna mücadele etmeye sevk ederek Avrupa'da istikrarı sağlamak olanağına sahiptir.

Şimdiki KAAÖ yönlü Avrupa güvenliğinin bunalımı gözlemlenmektedir. Asıl bu bugün Avrupa'da barış, istikrar ve güvenliği oluşturmayı amaçlanmaktadır. Ukrayna'yı bu sisteme çekmek çabaları seçiciliği, önyargı, Rusya'nın menfaatlerine karşı yönelimi doğrulamaktadır.

Ukrayna'yı mevcut Avrupa güvenlik modeline dahil etmek çabası Rusya'nın direnişi ile karşı karşıya kalacaktır.

Etnik gruplarının ayrılması gibi toplumun medeni bölünmesini teşvik eden Ukrayna devletinin niteliği ve özellikleri Ukrayna'dan jeopolitik seçiminin belirlenmesi, sırf bir jeopolitik merkeze katılmanın sağlanmasına yönelik dilediği çabalar bu devletin dekompozisyonu perspektifi taşıyarak jeopolitik ulusal güvenliğine tehlikelerin artmasına neden olacaktır. Ukrayna'nın tek gelişme yolu ileriye doğru itinalı ilerleyişi ve arasında Ukrayna'nın sıkışık kaldığı büyük etki merkezleri arasında manevra yapmasıdır.

Dilediği Ukrayna devletinin göz önünde bulundurması gereken hem Batı hem de Rusya'nın iktidar ve mali-sanayi gruplarına derin ve her yönlü açıdan etkileyerek Ukrayna'daki durumu baltalama olanağına sahiptirler.

Bununla birlikte Rusya Federasyonu SSCB'nin dağılmasından sonra 25 yıl içinde Ukrayna'nın toprak bütünlüğü ve sınırlarının dokunulmazlığını garanti eden tek aktördür.

“Rus oyuncak bebek” prensibine dayanan sistemi oluşturması Rusya ve Ukrayna için en uygun Avrupa güvenlik modelidir. Dış “Rus oyuncak bebek” içine Rusya ayrıca tarafsız ülkeleri (Ukrayna dahil olmak üzere) kapsayacak genel güvenlik çevresidir. İç “Rus oyuncak bebek” – içine KAAÖ, AB, AGİT, KGAÖ kapsayacak Avrupa güvelüğünün sağlanmasını amaçlayan kurumudur. Böylece eski ve yeni kurumlar birbirilerini tamamlayarak birbirine karşı dayanmadan, belirli ülke veya devletin tarafını tutmayan ülkelerden kendi jeopolitik seçim yapmasını talep etmeyen yanyana yaşayabildiler. Önümüzdeki fikir Ukrayna menfaatleri açısından ve siyasi irade ve Avrupa'da siyasi istikrar ve güvenliğini korumaktan ibarettir. AB'nin katılımıyla Rusya ve ABD görüşmeler Rusya, ABD ve AB tarafından garanti edilecek ve şimdi mevcut olan sınırları içinde olan tarafsız ve bağımsız Ukrayna olabilecek makul ve dayanıklı menfaatler bilançosunun aranmasıdır (Graham, 2014).

Böylece Ukrayna'nın hem Rusya hem Batı etki alanından izafi eşit aralıklı uzaklığı sağlama olanağı olabilirdi.

Fakat böyle bir şey Rusya, ABD ve AB gibi ana aktörlerinin Ukrayna'nın “Avrasya” veya “Avrupa” seçimi hakkında retoriğinden vazgeçmeye hazır olması durumunda mümkündür. Ukrayna'nın menfaatleri açısından böyle senaryo optimal görünmektedir. Ukrayna uğruna bölgede jeopolitik rekabet doğal olarak devam edecek ve uzun süre içinde ve daha az tehlikeli yörüngesi üzerinde meydana gelecektir ve Ukraynalılar kendi geleceği hakkında karar alma merkezinde olacaklar.

Böyle senaryonun gerçekleşmesi sırasında oluşacak durum birikmiş karşılıklı güvensizlik ve kırgınlığın olması şartlarında ödüne gitmeye hazır olmayan Rusya ve Batı'nın işine gelmeyecektir ve bu senaryosunun görülebilir bir gelecekte gerçek dışı yapmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.“RUS BAHARI” VEYA “MOSKOVA MAYDANI”

3.1. URAYNA KOLAPSİNİN RUSYA İÇİ YÖNLERİ

2014 yılbaşında olaylar gayri resmi olarak “Rus baharı” olarak adlandırılmaya başlamıştır. “Rus baharı” – Rus halkının Rus uyanışı, Rus milli duygusu dirilişi, Russuluk. İşte bununla ilgili Rus sorununa ilişkin birkaç kelime söylemek isterim. Bu konu Rusya’da birçokları tarafından çok tartışılan ve sakıncalı sorun olarak algılanmaktadır. Özel sorun nedenlerinin açıklanmasının parantez dışında bırakması gerekmektedir. Rus sorununa Ukrayna’da olup bitenler açısından, daha doğrusu, 2014 Şubat sonuna kadar Ukrayna olmuş arazilere bakıldığında.

Son yarım yıl içinde orada olup bitenler üzerinde durmak gerekmez – tüm olup bitenler gayet iyi biliniyor. İlginç olan başka bir şeydir: son birkaç ay şunu göstermiştir.

Birincisi, ulusal etkeni, liberal, çok kültürlülük yanlısı ve kozmopolitlerin sırnaşık öğütlerine aykırı toplumun güçlü sosyal mobilizasyon etkeni ve insanların politik aktifliği için önemli ilgi çekici motivasyonudur. Üstelik Rusya Ukrayna sınırının her iki yöndeki topluma özgüdür. Öte tarafa gelince, Ukrayna taraftarı (“Ukrayna” ve “Ukrayna ulusunun” menfaatlerine sığınan Ukrayna milliyetçiler ve iş adamları) ve kendilerinin Güneydoğu muhalifleri için olmuştur.

İkincisi, Rus milli faktörü (ve Rus/umumrus özdeşliği) Ukrayna yanlılarının tekrarladığı gibi geçmişin kalıntısı ve insanların çıkarlarından uzak değildir.

Üçüncüsü milli planda Rusya ve Ukrayna alanı bir bütünü ve milli özdeşliği ve dünya görüşlerinin “Rus özdeşliği – Ukrayna özdeşliği” hattı boyunca karşı konumu hareketli sınırlara sahiptir.

Dördüncü Ukrayna’daki olaylar önceki Ukrayna’nın bir dizi vilayetlerinin ulusal ve dünya görüşü seçimi değil Rusya siyaseti güçlü aracıdır. Ukrayna ve eski arazilere yönelik dış siyaseti ve Rus halkının (İktidar tarafından kullanılan) seferberliğine yardımcı olacak iç siyaseti aracıdır. (bu an iktidar tarafından kendine mal etmemiş ve hatta reddetmektedir).

Kırım’ın iadesi Rus milliyetçilik ve kanıtlar sisteminin Rusya iktidarı tarafından fiilen yeniden birleşmesinin ideoloji gerekçelerinin bulunması ve bu adımın hem

Kırım hem de Rusya’da bu adımın kitlesel desteğinin organize etmesi için kullanılmaktadır. Ve bu problem hem Kırım hem de Rusya’da başarıyla çözülmüştür.

Rus yönetimi Rus milliyetçiliğine mecburen başvurmuştur. Daha Aralık 2013 yılında Federal Meclisine kendi mesajında V. Putin onu İslami Köktendinciliğinden daha tehlikeli tehdit olarak gören 1 numaralı düşman olarak nitelendirmiştir (daha tehlikeli olmasına rağmen). Etnik gruplar arasında dayanağına sahip iktidar ve liberal toplumunun karışıklıkları ve çarpışmalarına tutumu (yeni) gelen/göçmenler hattı üzerinde karşı konumu) ve böyle olaylardan kim sorumlu olduğu iyi apaçıktır.

Ve bu anlamda Şubat sonunda Rus halkı, trajik Sovyet sonrası kaderi, milli duygularının ifade, savunma ve birlik hakkını hatırlattılar. Rusya kendisi Mart’ın ilk yarısında vatandaş önünde Rusların milli devlet olarak karşısına çıkmıştır (polietnik).

Asıl böyle zorunlu dış şartlarla şartlandırılmış dönüş Rus milli etkeni ulusta ülke için yaratıcı ve güçlendiren güç olarak Rus ulusal duygusunun köklendiğini kanıtlamaktadır.

“Rus baharı” Rus birliği fikrinin tek Rusya ve Kırım’da yaşadığı değil Novorosya ve Donbas’ta Kırım senaryosunun gerçekleşmemesine neden olmuştur. Aslında bu mümkündür ve (hiç değilse iki kere Bahar ve Mayıs başında) ve ahali tarafından coşku ile karşılanmıştır.

Bunun dışında bu topraklarda yaşayan halkı ısrarla “Ukraynalılar” adlandırarak gerçek tam Rus saymamaktadırlar.

Donetsk ve Lugansk Halk Cumhuriyetlerine açıkça destek verilmemektedir, iktidar tarafından bu toprakların Rusya ile kan ve tarih akrabalığı (Kırım’daki olduğu gibi) teşvik edilmemektedir.

Ukrayna Güneydoğusunun siyasi geleceği sorunu muhalifler tarafından kullandığı ve milli silah olarak adlandırılan silah kullanarak çözmek mümkündür. Genel Rusya projesini uyandırarak genel Rus özdeşliğini öne sürerek ulusal, halk duygusunu uygun olması gereken kültür ve eğitim siyasetinin kurulması gereken net bilinçli eylem planına çevirerek Ukrayna projesini dışlamak, Ukrayna milliyetçiliği bastırmak olur.

Ukrayna özdeşliği ile mücadele ve ulusal özdeşliğinin Ukrayna’dan genel Rusya’ya biçimlendirmesi asıl Rusya’nın ulaşması gereken amaçtır.

İç Rusya durumu biraz karmaşıktır. Rus ulusal etkeninin Ukrayna kısımları ve Ukraynalılaştırması uğruna mücadele için kullanması gerekmektedir. Fakat Ukrayna etkeninin Rusya içi durumuna etkisi ve devlet tarafından genel Rusya ideolojisinin

kullanmak zorunluluğu önemli yönüne sahiptir.

Rusya için kuvvet kullanarak iktidar değişikliği ve ülkenin rota değişikliği gibi Meydan tehlikesi atlatıldı mı? Bir bakışta atlatıldı: iktidar güçlüdür, yayınlanan sosyoloji anket düzenlemesi sonuçlarına dayanarak Cumhurbaşkanı reytingi yüksek, ordu otoriteye sahiptir. Fakat bu ilk bakışta. Böyle senaryonun vahametini önemsememek olmaz.

İlk önce Rusya'nın dünya politikasının önemli dış siyasal, manevi ve diğer konularda son zamanlarda sergilemeye başladığı bağımsız tutumu ile barışmayacaklar. Ve Rusya için Ukrayna senaryosu hazırlayarak aynı yönde hareket edecekler. Böylece dış Siparişçi mevcuttur.

Bunun dışında iktidarda bulunanlar dahil olmak üzere Rus liberaller yok olmamıştır (ortada ise kendileri geniş bir biçimde temsil edilmiştir). Kendileri dış siyaset yönlerini kabul etmeyerek intikam almak niyetindedirler. Hele kendilerinin iktidara ve yürütülen siyasete ideolojik ve kadro etkisi inkâr edilemez. Bunu iç mayalanma olarak nitelendirilebilir. Üstelik gerçekte devletçilik ve yurtseverlik yönüne belirli kaymasına rağmen şimdiki Rusya sosyal-ekonomi düzeni aynı kapitalist-oligarşi kalmıştır: hakim olan ideoloji aynı daha önce biliniyordu. İmparatorluk, Sovyet ve devlet yurtseverlik unsurları bulunan liberaldir. Bu düzene dayanan politik sistemi ve devlet düzeni değişmez olarak kalmıştır. Bunu tüm sosyal, ekonomi, eğitim, göç, ulusal ve diğer iç siyaseti doğrulamaktadır. Tabii ki, her halde dış etkeni (Siparişçi) ve liberaller (Mayalanma) işbirliği içinde hareket edecekler. Fakat Rus iktidarı içinde liberal kanadı kenarda kalmaktadır. Fakat tüm bunlar gereken etki yapacaktır. Cemaat gerekmektedir.

Milletin ruh hali ve politik konumu olası protestolar için dayanağıdır. Rusya'da Rusların (%85 ve daha fazla) ezici çoğunluğunun oluşturduğundan Rus milli etkeni, hassas Rus milli duygusu iktidara karşı kullanılabilir. XX yüzyılı vatan deneyiminin gösterdiği gibi – Rusya'da iktidar ve devlet sınıksıkı iç içe geçmektedirler. Ve birini nişan alarak çoğu defa tüm diğeri zedelenmektedir.

Sosyal memnuniyetsizlik olası protestoların dayanağıdır. Temeli bunun için daima bulunmaktadır: Çünkü bu milletin değil pek sayısı çok olmayan seçkinler (Batıyla sahiplik ve aile menfaatleri ile sınıksıkı ilişkide olan) menfaatlerinin karşılanmasına yönelmiş bürokrasi-oligarşi düzenidir. Rusya'daki gibi dünyada ekonomi durumu sakin değildir. Fiyat, kamu ödeme ve tariflerinin artışı insanların

omuzuna binmektedir (Acaba zenginler kendileri harcamaya ve el koydukları ile paylaşmaya zorlamasına müsaade edecekler mi?) Ve istenirse güçlenebilmektedir.

Diğer unsur – bu milli etkenidir. Nelerden oluşmaktadır/

Birincisi – bu Rus sorunudur: Rus milleti tarafından ana devletinde kendi konumunun bilincine varması, kendi resmi hukuki durumunun bulunmaması, bu durumu beğenmemesi.

İkincisi – göç (dış – Orta Asya’dan ve iç – bazı Kuzey Kafkas bölgeleri) ayrıca ülkenin devlet düzeni ve yürütülen etnik siyasetinin özellikleri ile koşullandıran etnik gruplar arası alandaki durumudur.

Üçüncüsü – Ukrayna ve onun kısmının (Donbass, Novorosya) uğruna mücadele sonuçları, akrabalarımızın mücadelesinin nasıl gelişeceği ve Rus iktidarının bu durumda hangi tutum takınacağıdır. Mücadelenin başarılı sonuçlanması ve milyonlar Rus milletinden insanların milli beklentilerine uygun olduğu takdirde (Kırım’daki gibi), bu Rus iktidarı tutumunun sıkılaştırılmasını sağlayacaktır. Ukrayna’nın ABD ve müttefikleri, Donbass ve Novorosya’nın Ukrayna’nın kontrolü altında düşmesi durumunda, halkın direnişinin Rusya tarafından zayıf desteklenmesi ve Donbass ve Novorosya halkının kendi kaderine bırakıldığı ve Ukrayna ve sahiplerine teslim edildiği duygusunun doğurması durumunda, iktidarın hayal kırıklığı ve inkar edilmesine neden olabilir.

Ukrayna’nın Rusya ve Rus özdeşliğine karşı saldırı köprübaşına çevirdiğini göz önünde bulundurarak Novorosya ve Donbasın yenilgiye uğraması Ukrayna milliyetçilerinin Rusya’nın sınırına çıkmasını sağlayacaktır. Bu ise ülke içindeki durumu derhal dengesizleştirecektir.

Rus iktidarının şimdi tercih ettiği milli sorunlarının çözüm yolu – kendi kendini değerlendirme değerleri olarak Rus özdeşliği ve Rus unsuru Rus milletinin milli ve genellikle iç siyasetinin hedefi değil süjesinin olmak hakkının inkarı yolu ülkeyi çıkmaza sokmaktadır. Birincisi etnik gruplar arası alanda birikmiş sorunları çözemiyor. İkincisi ters etkisine neden olup ve halk yığınları arasında iktidara güvensizlik duygusunun oluşmasına neden olmaktadır. Üçüncüsü ülke, siyasi, manevi ve arazi birliğini zayıflatmaktadır. Dördüncüsü Rusya’yı Rusya sınırları

dışında ve içinde Ukrayna milliyetçiliği ve diğer destrüktif ve ayrılıkçı akımlar ayrıca Rus milleti içinde milli bütünlüğünün kopmasına yönelik akımlara direnmek için güçlü ve olası mümkün olan silahtan mahrum etmektedir.

Bu nedenle Rusya'nın bütünlüğünün pekiştirilmesi ve Novorosya, Donbass, Malorosya uğruna başarılı mücadele için Rusya'nın halk ve ulusal devletine çevrilmesine yönelik rotanın alınması, toplumsal tabakalaşma siyaseti ve liberalizm-kosmopolizm siyasetinden feragat etmesi gerekmektedir. Bunun için başkalarının yanısıra

1. Rus milletinin özel, bağımsız milli birimi, halk-millet olarak etnik ve iç siyasetine çekmesi gerekmektedir. Rus halkının hukuki durumu Anayasa, ulusal siyaset kavramı ve diğer normatif belgelerinde ve tüm Rusya'nın arazisini ulusal arazi olarak tespit etmesi gerekmektedir.
2. Rusofob siyasetinde ve ülke ve milliyete yönelik kozmopolit yaklaşımdan feragat etmesi gerekmektedir. Bir tarafta milli tesviyesini diğer tarafta ise tüm etnik gruplar (Rusya'ya Asya ülkelerinden gelmiş insanlar ilk önce göçmenler Rusya'ya geldikten hemen sonra Rus milletinin parçası olmaktadır) için açıklığı öngören kavramdan vazgeçmesi gerekmektedir (Rusya'ya Asya ülkelerinden gelmiş insanlar ilk önce göçmenler Rusya'ya geldikten hemen sonra Rus milletinin parçası olmaktadır) Beyannamelere rağmen bir milleti – Rus milletini iptal eden çünkü diğerleri milli devlet yapısı veya diasporalar veya kendi etnik grubuna saygı gerektiren ve bu hukuki durumda iktidar tarafından tanınan ulusal birimle örtünmüştür.
3. Rusya'da bulunan Orta Asya'dan gelmiş insanların sayısını tavizsiz olarak azaltması ve sonradan çıkarması yoluyla adı geçen ülkelerden göçü durdurmak. Böylece ülke içindeki iç siyasal durumunda etnik gruplar arasındaki ilişkilerinin ana dengesizleştirici etkeni ortadan kalkmış olacaktır.
4. Genel Rusya ulusal projesini kültür, milli ve eğitim siyaseti için matris olarak çalıştırmak (Rusya'da yaşayan Ruslar, Ukraynalılar ve Belaruslar ve Ukrayna ulusu ve kısmına ilişkin) ve genel Rusya özdeşliğini desteklemek.

Böylece dış ve iç siyaset sorunları çözülecek ve Rusya önünde çözülmesi

gereken konulara yanıt verilecektir. Ancak Rus özdeşliği ülke ve milleti kurtararak iç bütünlüğü sağlayacaktır, “Ukrayna sorununu” çözmeye olanak tanıyacak ve Rusya’yı yıkıcı “Meydandan” kurtaracaktır.

3.2. UÇAK VE FÜZE YAPIMI ALANINDA RUSYA-UKRAYNA İLİŞKİLERİNİN KISITLANMASI

3.2.1. Siyasi Nedenler ve Sonuçlar

Ukrayna’da 2014 başında Batı sempatisini olan güçlerinin iktidara gelmesi ve Donbas’daki silahlı direnişi Rusya ile ekonomi ilişkilerine ciddi bir biçimde yansımıştır. Bazı yazarlar belirli rakamlarının bulunmaması bu ilişkilerinin boyutunu değerlendirmesinin zor olduğuna dikkat çekmektedirler. (Imanov t.y) Bu eksikliğini tamamlamaya çalışıp ve bu sorunu uçak ve füze inşaatı alanında işbirliği örneği üzerinde göstereceğiz.

Ukrayna’nın payına 1991 yılında SSCB’nin füze-uzay sanayisinden üçte bir kısmı, ayrıca en dev olanları Kiev, Harkov ve Zaporozje vilayetinde bulunanlar dahil olmak üzere bir dizi uçak inşaatı işletmeler iflasa uğramıştır. Bunların sayısının önemli ölçüde azalmasına rağmen bu dallardaki işletmeler “Ukroboronservis” devlet şirketi bünyesinde birleşmiş askeri-sanayi kompleksi işletmelerinin ürünlerin büyük kısmını oluşturan sivil ve başlıca olarak askeri amaçlı ürünleri üretmeye devam etmektedirler. Bununla ülke içinde tüm bu yüksek teknoloji ürün gereksinimi azdır, bu nedenle yabancı kontratlar en güvenilir gelir kaynağı olarak kalmaktadır. Moskova’daki MAKS-2013 Uluslararası havacılık-uzay salonu sırasında Ukrayna işletmeleri 200 mln ABD dolarlık teslimine ilişkin öneriler almıştır ([http://ria.ru/defense safety](http://ria.ru/defense_safety)).

Ukrayna Uçak ve Füze İnşaatı Rusya ile ilişkilidirler (Aktara: Savitski, 2014). Rusya Stratejik ve Teknolojik Analiz Merkezi Müdür Yardımcısı Konstantin Makiyenko’nun verilerine dayanarak Rusya’ya askeri tekniği satışlarının %70 helikopter motorlarını üreten zaporozje “Motor siç” sağlamaktadır. Bunlarla tüm Rus savaş ve nakliye helikopterleri donatılmaktadır. Üstelik bu işletme Rusya’da kullanılan tüm uçak motorları için parçalarının %95 kısmı üretmektedir fakat Rus-Ukrayna ilişkilerinin biraz soğuması nedeniyle 2013 yılındaki safi karı neredeyse üçte bir oranında azalmıştır (<http://economics.unian.net>). Ukrayna Cumhurbaşkanı’nın 17

Aralık 2013 tarihli ziyareti sırasında V. Putin ve V. Yanukoviç 2014 Mart'ın ikinci yarısında tüm tip uçak motorlarının hazırlanması ve üretilmesini müşterek şirketinin kurulması hakkında kararın alınmasını öngören sanayi işbirliğine ilişkin Sanayi İşbirliği Tutanağı imzalamışlar (yani Kiev'de iktidar değişikliğinden hem de Kırım'ın Rusya'ya eklenmesinden sonra). Hisse senetlerinin %49 Motor Siç şirketine %51 kısmı Moskova Birleşik Motor Üretim Şirketine ait idi. Beşinci kuşak avcı uçakları için dahil olmak üzere perspektif uçak motorlarının hazırlanması gelecek Uluslararası Mühendislik Merkezinin ana görevi niteliğindedir. Taraflar kuruluşun Moskova'da, şubenin de Zaporozhye'de bulunması konusunda anlaşmaya varmışlar (Krivoruçek ve Mogutin, t.y).

Bu işletmenin deneyimi göz önünde bulundurarak Rus-Ukrayna kooperasyonun karşılıklı yararı apaçıktır. Ukrayna işletmelerinin teknolojisi motorları Rus fabrikalardan 5-7 kat ucuz üretme olanağı tanımaktadır. Bununla Motor Siç tarafından kullanılan malzeme ve avadanlığın %65 Rus yapımıdır bu nedenle Ukrayna aslında adı geçen ürünü kendi gücüyle üretecek durumda değildir (Krivoruçek ve Mogutin, t.y). Bu olgunun açıklığı Rus bilirkişileri tarafından işbirliği perspektiflerinin olumlu değerlendirmesine sebep vermektedir. Böyle Devlet Meclisi Sanayi Komitesi Başkan Yardımcısı Savunma İşletmelerine Yardımlaşma Birliği Başkanı V. Gunenyov yeni iktidarının Ukrayna'da attığı belirsiz adımlara rağmen ekonomi ve iş yerlerinin önemini anlamaktadırlar. Ülke dışında yeni işletmeleri kurmak için yeni iktidar Rusya üretim kooperasyonuna kısıtlamaları uygulamak niyetinde değildir – bu zarar vericidir. Sanırım pragmatizm hakim olacaktır. Jeopolitik problemler Akademisi Başkanı Leonid İvaşov Ukrayna'nın Avrupa Birliği ve KAAÖ'ye girmemesi durumunda kooperasyonun sorunsuz gelişeceği düşüncesindeydi. Fakat bu durumda Rus tarafının Motor Siç hisse senetlerinin çoğunun alınması durumunda zorlukları yenmek olanağı olacağı düşüncesindeydi. Bazı yorumcular henüz sık ve Rusya ve Ukrayna için önemli ve bir anda son derece önemli ekonomi ilişkilerinin yakın aylarda doğal olarak Moskova ve Kiev arasındaki siyasi ilişkilerinde gerginliği azaltmaya çalışacakları düşüncesindeydi. Taraflar uzlaşmaya aramaya mahkumdurlar” (Migunov, 2014).

Fakat Kiev yönetiminin akla uygunluğuna ilişkin iyimserlik kendini doğrultmadı. 2014 yılı içinde Rusya'ya askeri donatımının teslim sorunu nedeniyle onlardan biri tarafından Rusya'ya silah ve savaş araçların tesliminin gerilim düşmesine 54

kadar dondurulması hakkında beyan etmeyene kadar “Ukroboronprom” birkaç Başkanları değişmiştir, fakat 4 Nisan tarihinde geçici A. Yasenük hükümetinde güç blokundan sorumlu Ukrayna Başkan Yardımcısı V. Yarema remi Kiev’in Rusya ile askeri işbirliğini durdurmak ve Ukrayna Savunma Sanayi Kompleksi ürün ihracatının doğu piyasalarına yöneltmeye karar verdiğini beyan etmiştir (<http://www.gazeta.ru/business/>).

Basına böyle kararı “sonra bize karşı yöneltecek ürünlerinin Rusya için üretmek istemediğini” belirtmiştir (<http://ria.ru/defense>; <http://www.regnum.ru/news/>), fakat birkaç gün sonra Rusya’ya ana askeri ürün satıcılarının bulunduğu bölge başkanlarının toplantısında Batı ülke temsilcileri tarafından Rusya ile işbirliğinin durdurulmasını talep ettiğini itiraf etmiştir (Yaduha, 2014).

Gerçekte bu önlemler “Motor Siç” tarafından üretilen helikopter motorları dahil olmak üzere iki amaçlı ürünleri kapsamıyordu, çünkü V. Yarema’nın itiraf ettiği gibi Rusya ile işbirliğinin kesilmesi paralel olarak işletmelerin kapatması ve işsizliğe neden olacaktır (<http://vestifin.ru/novosti/>; <http://vz.ru/news>).

Fakat Haziran ayında Ukrayna Cumhurbaşkanı P. Poroşenko yasağı bu ürünlere de yaygınlaştırmıştır (<http://www.regnum.ru/news/polit>).

Bu durumda Batı’nın davranış nedenleri kuşku uyandırmamaktadırlar. Böylece uluslararası alanda Büyük Britanya eksperleri, “Politics First” dergisi baş yazı işleri müdürü Papadopoulos’un düşüncesine göre: “Pax American” izlenmesine (ABD’nin Dünya’daki hakim konumu ideolojisi) Washington birinci derecede önem vermektedir, fakat Ukrayna ve sakinleri Amerikalıların giriştiği tehlikeli oyunda paytaktırlar.”

Kendisi Amerikan yönetimi tarafından daha 1992 yılında Vulfovits doktrini olarak bilinen stratejisine izlemeye başlamıştır. Buna uygun olarak Vaşington RF ile sık ilişkileri bulunan ülkelerdeki hükümetlerinin devirmesi yoluyla Rusya’nın kuşatma altına alınmasında önemli ölçüde ilerlemeyi sağlamıştır. Fakat ABD için Rusya’nın bel altında bulunan Ukrayna ana unsuru olup ve Rusya Askeri Sanayi Kompleksi ile sık bağlı büyük askeri-sanayi kompleksine sahiptir. Ukrayna’nın KAAÖ ve AB’ye kabul etmesi hem ABD’ye Rusya önünde askeri üstünlüğü sağlamaya hem de askeri helikopterler için silah bileşenleri üreten Ukrayna fabrikalarından bağımlı olan silahlı

kuvvetleri zayıflanmaya olanak tanıyacaktır. Eksperin söylediği gibi “Amerikan kartelleri Ukrayna fabrikaları zapt ederek ABD’ye ödül ve ceza yöntemi kullanarak ayrıca Bill Clinton’un Boris Yeltsin’den istediğini her şeyi almak için 1990 yıllarına RF’nin UDF bağımlılığı kullandığı gibi uluslararası sorunlarının tartışması sırasında Rusya’ya etkileme olanağı tanıyacaktır” (<http://www.infox.ru>).

3.3. RUS DİYASPORA TOPLUMSAL ÖRGÜTLERİNİN ÇALIŞMASI (UKRAYNA ÖRNEĞİ)

Ukrayna olayları federal programları ile finanse edilen Rus toplumsal örgütlerinin faaliyetinde noksanları ortaya çıkarmıştır. Dolaylı belirtilere göre (iş hanları, çalışma kadrosu, tedbirler) oldukça büyük masraf yapılıyordu. Kiev şehrinin merkezinde mükemmel binada bulunan Rus-Ukrayna dostluğu Derneği üyelerinin sözlerine dayanarak N. Mihalkov’un konuşmaları, “Bilestyashiye” grubu ve diğer kültür kitle tedbirleri pahalıya mal oluyordu. Tabii ki, N. Mihalkov ilginç ve yurtsever muhabirdir, fakat Ukrayna’da yüksek olmayan icracılarının konserlerine devlet paralarının harcaması ters etki yapmıştır. Rus-Ukrayna dostluğu Derneklerinin maliyesi personelin normal faaliyeti ve popülist eylemlerinin sürdürmesine yöneltilmiştir. Rus ve Rus yanlısı insanlarla çalışma Amerika yanlısı toplumsal örgütleri Ukrayna milliyetçileri ile sistemli çalışmasından farklı olarak başarısızlığa uğramıştır. Ben “Praviy sektör” benzeri askerileştirilmiş birliklerinin kurulması çağırısında bulunmuyorum, fakat Rus-Ukrayna dostluğu Derneğinin faaliyette bulunan yerli bölümler ağı kurulmalıdır, onun aracılığıyla Sovyet klasik Rusya ayrıca uluslarımız için ortak olan değerleri propaganda eden modern moda eser sahiplerinin sanatça-tarihsel, sosyo-politik konulu edebiyatla daimi ikmalî organize edilmiştir. Yayınlar kaliteli dekor edilmiş, çekici dış görünüme sahip olup ve tüm isteklilerini tatmin etmesi gerekmektedir. Kitap kıtlığı durumunda kütüphane aracılığıyla yayma seçeneği organize etmek lazımdır. Saldırgan devlet Ukraynalaştırması şartlarında diğer kitle iletişim araçlarının kullanımı problematik, fakat İnternet alanı tahlil ederek Ukrayna forumlarında gençlerle amaca yönelik çalışmak gerek. Bunun için profesyonel blog yazarları ve gazeteciler ekibini oluşturmak lazım ve satın alınmış (troller) ve düşünce muarızlarla tartışarak okuyucu ve internet-alanlarına pasif katılanlara etkilemek lazımdır. Rusya muarızlarının haberleşme baskısı edindiğim bilgilere dayanarak asayişin koruma düzeyi 90 yılları düzeyinde, yaşam düzeyinin yarım kat misli fazla düşük kalmasına rağmen Ukrayna gençlerinin zekalarında 56

gerçekliliğimizin cinai karmaşıklık, sefalet, ancak çin ürünlerinin satışından ithalat ilaçlardan yaralanmak olanaksızlığına kadar çarpıtmasına neden olmuştur.

Yerli seçkinlerle çalışma ve bilimsel ortamda böyle seçkinler, kültür ve sanat adamları, iş topluluğu oluşturması Rusya Toplumsal Örgütleri kıta Ukrayna'daki çalışmasında ikinci önemli yönüdür (orta ve küçük işine ağırlık vermek, Rusya ile ekonomi ilişkilerinin pekleştirmesine yardımda bulunması gerekmektedir). Rusya'nın himayesi altında düzenlenen ve genel olarak kabul edilen Bilimsel-Pratik faaliyetinin örgütlenme biçimi ülke uluslarımızın tarihsel birliğini anlayan ve dost nüfusu aracılığı ile dost komşu ülkesini korumayı amaçlan Rusya ile işbirliğine dönük kamuoyu öncülerini biçimlendirme olanağı tanıyacaktır.

Kanıtızsız olmamak için kamuoyu öncüsü ve milli menfaatlerinin korunmasına yönlendirilen girişimci Çalının çocuklara Rus tarih ders kitaplarının hediye ettiği, Aksyonov tarafından bölgelerde yerli bölümlerinin oluşturulduğu teşekkülü bulunduran eski Moskova belediye başkanı Y. Lujkov tarafından kamu çalışmalarında bulunmuştur. Ve Ukrayna'da Rus dünyasına kin duyan paradoksal rejiminin (nazi yanlısı ve aynı anda liberal-faşist) iktidara gelmesinden sonra Rus özdeşliği ve Kırım halkı aktif nüfus kesiminin fiziksel olarak yok etme tehlikesi olduğu halde Kırım ulusu çabuk örgütleyebilmiştir. İki ülke Kazak örgütleri sıkı bağlarının bulunduğu kaydetmesi gerekmektedir. Kuban kazakları tarafından yapılan yardımın önemi küçümsenemez. Rus toplumsal örgütlerinin en yakın dış ülkelerindeki hemfikirlerle kendi yatay ilişkilerinin önemini kanıtlamaktadır. Bundan Rusya bütçesinden finanse edilen toplumsal örgütlerinin katkısı var mı? Başında bu işi koordine etmekle yükümlü büyükelçinin bulunduğu bu örgüt lideri nerededir? Boş-boşuna sarf edilen paralar nerededir? "Meydan 2014" olayları bu soruları yanıtlamış ve her şeyi belirlemiştir. Rusya'ya karşı ilan edilmemiş savaş sürdürmektedir – yabancı özel örgütlerinin yerli sorunlarından yararlanarak ve Ruslara kin uyandırarak milliyetçilik veya kökten İslamcılığı körükleyerek durumu baltalamaya yeni turuncu devrim yapmak niyetinde olan diğer komşu ülkeler var. Böylece Rusya'nın devlet çıkarlarına zarar verilecek ve Ruslar ve içinde Rus kültür taşıyıcıları bulunduran diğer halk temsilcileri maddi ve fiziksel olarak acı çekecekler. Eski Sovyet Birliğini oluşturan devletlere baktığımız zaman tüm bunların Ukrayna ve Gürcü devrime benzer hazırlığı içindedirler. Orada da gereken şekilde sosyal çalışmalarda bulunmamaktadır, Rusya yanlısı lobi

oluşturmamaktadır,

Rusya'nın nüfusu ile direkt dostluk bağları kurmamaktadır. 57

Ukrayna ve Gürcistan'da Ruslara kin uyandıran ruh hallerine karşı genel değerleri, genel tarihsel değerleri, genel zaferler, birleşik kültür alanının propagandası yapılsaydı – halklar arasında kin ve gerginlik düzeyini indirme olanağı olacaktı.

SONUÇ

V.V. Putin'e göre Ukrayna'nın ASK için Rusya ile işbirliğinin kesilmesi felakete neden olacaktır.

Bu düşüncenin somut rakamlarla doğrulanmaktadır. Böylece Ukrayna'da üretilen bileşenlerin %70 kısmı Rusya'dan satın alınmaktadır. Bu şartlarda Batı sürüm pazarlarına umutlar ham hayeldir. Bazı Ukrayna eksperleri ABD, Brezilya ve Avrupa Birliği için taşıyıcı füze üretimine dair sivil projeleri geliştirerek çare bulmak niyetindedirler. Fakat Batıda rakiplerinden kaçınan yeterince ASK kompleksleri bulunmaktadır ikincisi KAAÖ ve AB'de uygulanan sert teknik standartları genellikle dış rakiplerini uzaktan dışlamaktadırlar. Rusya ile işbirliğine hiçbir şey tehdit etmediği dönemde Kiev'in Batı şirketleri işbirliği kurma çabaları tam bir fiyasko ile sonuçlanmıştır. Ukrayna Airbus A-400 askeri-nakliye uçağının kurma projesine katılmış, fakat çizim ve belgelerinin hemen verilmesinden sonra "Antonov" Kiev Uçak inşaatı fabrikası projeden ihraç edilmiştir. Ukrayna füze yapımı ürünü KAAÖ ülkelerinin piyasalarına yol açabilmemiştir. Sağ radikaller tarafından Rusya ilişkilerini kesmek istememesi ile suçlanan "Motor Siç" Şirketi Yönetiminin bir yönde helikopterlerin Polonya'da montajı hakkında diğer yönde Rusya'nın SSK ve Polonya'nın şirketlerine rakip olarak görüşmelerde bulunma çabalarına ilişkin bildirimleri apaçık blöf gibi görünmektedirler. Oysa askeri-sanayi ilişkilerinin kesilmesinden önce şirketi tam rejimde çalışmış ve Rusya ile işbirliğini devam ettirmek niyetindeydi. İlişkilerin soğuması nedeniyle üç aydan fazla boş durmak zorunda kalmış tamam ile Rusya'ya dönük Harkov uçak fabrikası durum daha da kötüleşmiştir. Şimdi fabrika RF dışında alıcıları aramaya yönelmiştir.

Ukrayna uçak ve füze inşaatı sanayisinin sonraki durumu acınacaklardır. Örneğin, son yıllarda Antonov Şirketi şehir elektrik nakliye aracının üretilmesi üzerinde çalışmaktadır. Fakat bazı Ukrayna kitle iletişim araçları Ukrayna Başkentinde onlara ait sahasının muhtemelen ticari ev kurmak için vereceğinden bahsetmektedirler. Bu haberlerinin doğru çıkması durumunda bu yeni Ukrayna Batı yanlısı iktidarının Avrupa ve ABD'yi ilgilenmeyen askeri-sanayi potansiyeli tamamen yok etmek niyetini kanıtlayacaktır.

Toplam 400 Rus SSK şirketleri – üçte bir kısmından fazla Ukrayna ile kooperasyon ilişkileri sürdürmektedirler. Rus askeri araştırması A. Golts Nemetskaya volna'ya verdiği demeçte bunların imha edilmesi 2020 yılına kadar yerine getirilmesi gereken Rus Devlet Silah Geliştirme Programını uygulamasını engelleyeceği tespit etmiştir. RFKP MK katibi S. Dorohin'in verilerine dayanarak bugün Ukraynasız ancak terim listesindeki %17 oranında askeri amaçlı ürün üretme olanağı bulunmaktadır, Rusya'da üretim yayılmasını önlemek için yaklaşık olarak 20 mlr. ABD doları yani 700 mlr ruble gerekecektir. Oysa bilindiği gibi Rus ekonomisi zor dönemden geçmektedir. Bu arada 2013-2015 yıllarında uçak sanayisinin gelişimi isimli devlet programının bütçe finansmanın boyutu 1,7 tlrn 714,18 mlr. Ruble kadar 2,4 kere kısaltılmıştır. Böylece ithalat ikamesi iki yıl içinde 13 yıl içinde tüm Rus uçak inşaatına yapılan yatırımlara eşdeğer masraf yapmayı gerektirir. Ayrıca Ukrayna helikopter motorlarının tesliminin durdurulması halde, yerine üretimi Peterburg altında "Klimov" Şirketine ait başlanacak VK-2500 monte edilmesi hem pahalıya çıkar hem de ek tesislerinin işletmeye alınmasını ister. Ukrayna Rusya'ya 150 (diğer bilgilere dayanarak 270 kadar) motor teslimatını yapar, fakat "Klimov" sadece 50 motor üretiyor. Şimdi BK2500И Peterburg motorları ile Mİ-28 ve KA-52 Rusya yeni saldırı helikopterleri donatmak olur. Fakat bu helikopterlerde Ukrayna parçaları kullanılmaktadır. Rusya ancak 2018 yılında "Motor Siç" ürünlerinden tamamen bağımsız olacaktır.

Ayrıca bilirkişilerin düşüncelerine göre bilim okulu ve teknik dokümantasyonun bulunmaması nedeniyle teknolojileri ile aynısını çıkartma olanağı bulunmayacaktır. Ukraynasız proje çalışmalarından bulunan Kiev "Antonov" Proje Bürosu olan AN askeri-nakliye uçağının çoğunun üretimi ve onarımı olanaksız görünmektedir. Bu pist kalitesini gerektirmeyen rampa tipli yük kaldırma uçakları Rus nakliye ve askeri-nakliye havacılığında geniş kullanılmaktadır. Rusya için onun önemi çok büyüktür, çünkü son 20 yıl içinde Rus havacılığının dörtte üç kısmı imha edilmiştir. Örneğin şimdi tüm dünya üzerinde birçok siparişlere sahip olabilecek operatif-taktik AN-70 askeri-nakliye uçağının üretim ve teslimine ilişkin Savunma Bakanlığı siparişi bulunmaktadır. Fakat bu benzersiz ve müşterek Rus-Ukrayna projesi Ukrayna tarafının kabahati yüzünden vaktinde gerçekleştirilemedi. AN-124 "Ruslan" (dünyada en büyük uçak) üretimi yeniden başlatılamadı, bundan dolayı RF "Antonov" olarak

Ukrayna tarafının katılımı bulunmaksızın çalışmalarda bulunmaktadır.

AN-124 ile oluşan durum benzersizdir. “Ruslan” uçakları 2004 yılından itibaren monte edilmemektedir. Buna rağmen dünyada onlara olan talebi bazı değerlendirmelere göre 260 adet makinelerine kadar ulaşabilir. Geçen yıl sonu Ukrayna ve Rusya AN-124 uçaklarının seri üretiminin başlatılmasına yönelik devlet desteği hakkında sözleşmeyi akdetmişlerdir, fakat yeni Kiev iktidarı onu yerine yetirmek niyetinde değildir. Bu nedenle RF Sanayi Ticaret Bakanlığı Ukrayna işletmeleri ile işbirliğinin durdurulması halde An-124 üretimine ilişkin alternatif seçenekleri üzerine çalışma görevini vermiştir. Aviastar-MŞ Ulyanov Uçak Fabrikası Genel Müdürü S. Dementyev’in söylenenlere göre Rusya AN-124 tüm teknik belgeleri üzerinde tüm haklara sahip olup, göz önünde bulunmuş proje belgeler takımına sahiptir ve eşlik etmek bakımından sorun çıkmayacaktır”. Fakat Ukrayna tarafı Ağustos 2013 tarihinde yeni iktidar döneminde görevden alınmış “Antonov” Şirketi zamanın Genel proje mühendisi D. Kiva Rusya için An 124 uçakla kendi başına uğraşmak olanaksız olduğu beyan etmiştir. O zaman D. Kiva “Tüm belgelerinin elimizde olduğu ve kuraldışı olduğu beyan etmiştir. Antonov uçak jeneratörüdür. Entegrasyonu kimseye güvenemiyoruz, çünkü burada uçuş güvenliği, uçak güvenliği söz konusudur”.

Daha ciddi sorunlar dünyada 10 adet ayrukab termonükleer başlığı taşıyabilen en güçlü daha çok PC-20B olarak bilinen P36M2 akışkanlı kuyu tabanlı kıtalararası balistik füzeler (KAAÖ'nün klasifikasyonuna göre “Voevoda” veya “Satana”). Rusya'nın strateji amaçlı füze ordusunda bu füzeler tüm zemin tabanlı kıtalararası balistik füzelerinin %70 kısmı oluşturmaktadırlar ve nükleer ve roket kalkanının temelidir. “Voevodanın” dönüştürülmüş türü olan “Dnepr” taşıyıcı füzesi ticari uydulardan fırlatması için kullanılmaktadır. P-36M Nisan 2014 tarihine kadar parçaları üreten ayrıca teknik kontrolü ve hizmet süresinin uzatılmasına ilişkin çalışmaları sürdüren 70-80 yıllarında Dnepropetrovsk'yan “Yujmoye” proje bürosunun önderliğinde hazırlanmıştır. Bu füzenin yönetim sistemi aynı Ukraynada “Elektropribor” bilimsel üretim birliği tarafından Harkov'da hazırlanıyordu. Bu nedenle işbirliğinin kesilmesi Rusya için sancılı bir süreçtir. Gerçekte 2018-2020 yılları içinde RF SAFO'nun hizmetine üretime Ukrayna'nın hiçbir şekilde katılmadığı efsanevi “Voevodanın” (diğer yeni Rus silah türleri) yerine “Sarmat” kıtalararası balistik füzesi alınmıştır. Fakat bu sürelerle uyulabileceği durumunda (buna garanti

verilmediğine çok acılar çekmiş denizden atılan “Bulava” füzesi) yakın yıllarda Rus füze-nükleer kalkanın güvenilirliği tartışmaya açık olacaktır. Anılan V. Gutenev’un Rusya’da Ukrayna’dan yeterli kadar çeşitli komponentler stokunun bulunduğu kaydetmesine rağmen kendisinin düşüncesine göre bu üretimi kendi arazide başlatmak için zaman kazandıracaktır, bu Rus füze yapım sanayinin devletin güvenliğine tehdidi ortadan kaldırmak için 1941 yılı şartları ile kıyaslanabilecek alelacele çalışmaya zorunda kalacağı anlamına gelmektedir.

Üstelik bu durum uluslararası güvenliğine tehlike oluşturmaktadır. Medya’da “Yujnoye” proje bürosu ile ilgili “Yujmaş” Dnepropetrovsk şirketinin birkaç ülke temsilcileri ile “Voevoda” kıtalararası balistik füze üretim teknolojisinin satışı konusunda görüşmelerin yapıldığına ilişkin bildirimler yayınlanmıştır. Önceden zor kestirebilecek siyaseti yürüten ve nükleer silahı ele geçirmiş veya üretmek planları bulunmakla suçlanan devletlerin depolarında kıtalararası menzilli füzelerin ortaya çıkmasını kestirmek zor değildir. Bu durumda RF Dışişleri Bakanlığı Kiev yönetimine gereken sorumluluğun göstermesi ve kitle imha silahları ve ulaştırma araçlarının yayılmaması rejimlerini baltalayan adımların yol vermemesine ilişkin kendi uluslararası yükümlülüklerine uyulması çağırısında bulunmuştur

Ukrayna ile kooperasyon ilişkilerinin kopması yüzünden doğrudan doğruya ortaya çıkmış Rus uçak ve füze inşaatı problemlerine gelince burada ithalat ikamesinden başka teorik bakımından diğer kooperasyon ortaklarının aranması olanağı bulunmaktadır. Fakat Mayıs 2014 tarihinde Rusya ile Çin devlet başkanlarının Şanhay görüşmesi sırasında uzun menzilli geniş gövdeli yolcu uçağının yapılması konusunda Birleşik uçak yapımı şirketi ve SOMAS Çin Şirketi arasında imzalanmış işbirliği memorandumu uzak perspektife düşünülmüştür, eksperlerin değerlendirmelerine dayanarak bu uçakla ilgili fiilen sıfırdan kağıt belgelerinin hazırlanması en az beş yıl ister. Arifesinde ÇHC arazisinde Mi-26 tipli ağır helikopterin üretim olanağına ilişkin ortaya çıkmış haberler Çin için geleneksel Rus SSK teknolojisinin yasadışı kopyalanma olasılığına ilişkin kuşkuların bulunması nedeniyle gerçekleşmemiştir. Rus savunma siparişlerinin Belorus fabrikalarında yerleştirme perspektiflerine gelince bu sorun oldukça bulanık kalmaktadır. Bilindiği gibi Ukrayna krizine A. Lukaşenko’nun tutumu Rus tutumundan çok farklıdır. Yeni Ukrayna iktidarının RF SSK ürünlerinin tesliminden feragat etmesinden sonra

resmi Minsk bir tarafta Rusya Federasyonu savunma siparişlerinden kazanç elde etme diğer tarafta Kiev’le anlaşarak birlikte savaş uçakları üretip ve Rusya ve diğer ülkelere satma niyetini açıklamıştır. Böyle süper-pragmatik tutumu bir eksperler Kiev ve Moskova savunma sanayi kompleksi alanında kooperasyonu sürdürebilecekleri için ve görüşünü kurtarmak için Belarus liderinin aracı olmak gibi diğerleri ise tersine Moskova ile Kiev’in karşı konumundan zitleme ve Ukrayna SSK’de nülunan şirketler ve teknolojilerin bir kısmı Belarusa taşıma girişimi gibi değerledirdiler. Fakat her halde Belarus şu anda böyle teknolojilere sahip değildir.

Böylece Ukrayna’nın Rusya ile işbirliğinin yeniden yapılandırmasına ilişkin son derece ihtimali az olasılığı gözden geçirilmemesi durumunda Rus SSK’de kaçınılmaz masraflara rağmen ithalat ikamesine alternatifi kalmayacaktır. Bunları yumuşamak için öncelikle proje mühendisleri dahil olmak üzere Ukrayna’daki uzmanlarının rus işletmelerine işlemek üzere davet etmeleri gerekmektedir. Böyle girişimlerde daha önce de D. Kiva’nın başkanlığında proje bürosu hakkında bulunulmuştur. Fakat şimdiki durumda Ukrayna’da Rus savunma-sanayi kompleksinde aranan birçok uzmanlar kendileri teşebbüse geçerek ve ailelerle birlikte Rusya’ya taşınmak hazır olduğunu bildirmektedirler. Rus devleti hakkettikleri ücreti ve meskun yerinin sağlanmasına federal bütçeden gereken paraları ayırarak kendilerinin yerleştirilmesi için yardıma bulunmaya hazırdır. Bu süreç şimdi başlamıştır, fakat Ukrayna yönetiminin bunun kitlesel olmağa izin vereceği şüphelidir. Rusya ve Ukrayna’nın ikili ekonomi ilişkilerinin gelişmesinde çıkarı olduğu şüphesizdir. Bizim ülkelerimiz on yıllarca dönemi içinde füze-uzay tekniğinin öncü örnekleri ve modern silahları üretmeye olanak tanıyan birleşik ulusal ekonomi kompleksi oluşturmaktaydılar. Bu bağlamda Kiev’de yeni iktidarının şimdiki son derece batı yanlısı yönü birçokları Rusya bileşkeleri bulunmaksızın hazır ürünü ürete bilmeyen Ukrayna işletmeleri için ciddi sorunları çıkarmaktadırlar. Ukrayna’nın malların çok az kısmını Batıya ihraç ettiği ve son derece çok ithal ettiğini göz önünde bulundurmamaktadır. Bu şartlarda batı sınırının açılması yerli ürünü tamamen dışına iterek tarım amaçlı ürünler dahil olmak üzere Ukrayna piyasanın sadece Avrupa malları ile doldurmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte derin siyasi bunalımın hakim olduğu şartlarda bile Rusya ve Ukrayna ekonomi özneleri arasında güçlü karşılıklı bağımlılığı kalmaktadır. Bunu nükleer sahası örneği üzerinde gözden geçirelim.

Şu anda Ukrayna arazisinde dört nükleer elektrik santrali faaliyette bulunmaktadır (AES): Zaporozskaya (VVER-1000 tipi altı güç reaktörü), Rovno (iki VVER-440 ve iki VVER-100 reaktörü), Hmelnistki (iki VVER-1000 reaktörü) ve Yujno-Ukrainskaya (üç VVER-1000 reaktörü). Şimdi toplam Sovyet yapımı 15 enerji bloğu işletmektedir. Bu hem yeterince elektrik enerjisi üretme (%43 ülkenin enerji bilançosunda) hem de onu diğer ülkelere ihraç etme olanağı tanıyacaktır. Böylece Ukrayna 2012 yılında Rusya, Macaristan, Polonya, Slovakya, Romanya ve Moldova'ya 9.7 mlr kW saat elektrik enerjisini ihraç ediyordu.

Ülke enerji bilançosunun %45 Rus doğalgazla çalışan iki termik santrali tarafından verdiği göz önünde bulundurulması gerekmektedir. hidroakümülayonu elektrik santralleri dahil olmak üzere ülkenin hidro-enerjisi enerji bilançosunun %12 fakat yenilenebilir enerji kaynaklarının (örneğin rüzgar elektrik santralleri) kullanımı enerji bilançosunun %1'den az kısmı vermekteler. Fakat Ukrayna'da ısı enerji endüstrisinin perspektifleri Ugleorsk (3,6 HWt), Lugansk, Mironovsk ve Staroberjebk (2,4 HWt) dahil olmak üzere ana elektrik santrallerinin Donetsk ve Lugansk Halk Cumhuriyetlerinin arazisinde bulunması nedeniyle belirsiz kalmaktadır. Bunlar 10,8 HW kurulu gücüne sahiptirler, bu da Ukrayna'nın tüm atom enerjisinin analogik nitelendirme ile kıyaslanabilir.

Bu cumhuriyetler tarafından bağımsızlığının elde edilmesi durumunda ülkenin enerji güvenliği tehlikeye düşebilir. Üstelik karbonhidrat kaynaklarının kıtlığı şartlarında (şist gazının çıkarımı ham niteliği taşımaktadır, Karadeniz kıyı boyu sahanlıkta doğalgazın çıkarımı Kırım ile birlikte Rusya'ya geçmiştir) Ukrayna için nükleer enerjisinden başka seçeneği bulunmamaktadır. Ukrayna'daki ekonomi krizinin ve bununla ilgili ödeme bunalımı nedeniyle ülke ekonomisinin nükleer enerjisi tarafından yıllar boyunca finanse etmesine neden olmuştur. Sonuçta tüketicilerin nükleer enerjisine borcu elektrik enerjisinin yıllık üretim bedelini aşmaktadır.

Tüm nükleer yakıtı Ukrayna'ya 2011 yılına kadar Rusya'dan sağlanıyordu fakat onun üretimi sırasında Ukrayna arazisinde elde edilmiş uranyum konsantresi kullanıyordu. Daha sonra Amerikan Westinghouse şirketi (gerçekte Japon Toshiba şirketi tarafından denetlenmektedir) bu ülkeye 630 ısı yayılım ünitesini (IYÜ) teslim etmiştir. Kendileri VVER-1000 tipi üç reaktörün aktif alanına Rusya nükleer yakıtla

birlikte yüklenmiştir. Radyasyon güvenliği alanından Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunun taleplerine aykırı olarak Amerikan yakıtına Rus geliştiricisi tarafından ruhsat verilmemiştir. Üstelik sahip olduğumuz bilgilere dayanarak teknik belgeler ve bu İYÜ Amerikan versiyonu kurmak için gereken diğer bilgiler sanayi casusluğu yoluyla elde edilmiştir.

Haziran 2012 yılında Güney Ukrayna Nükleer Elektrik Santralının deneysel rejiminde çalıştırılan ikinci ve üçüncü enerji bloklarında ısı yayılımı elemanlarının aşırı ısınması İYÜ'nin zedelenmesine ve adı geçen güç reaktörlerinin durdurmasına neden olmuştur. Yapılan denetim sonucunda Amerikan nükleer yakıtın tasarımı sırasında teknik hata tespit edilmiştir. Böyle yakıtın kullanımından doğan zarar 175 mln ABD doları tutarındadır. Böyle büyük kazaya neden olabilecek böyle problem ukrayna uzmanları tarafından Rusya İYÜ reaktörlerin aktif alanına yüklenmesi suretiyle çözülmüştür. Bundan sonra bunların işleyişi yeniden başlatılmıştır.

Ukrayna tarafının tepkisi çok manidardır. Önce teslim edilmiş Westinghouse İYÜ'nin mekanik olarak arızalanmış olduğu ve teknik eksiklikleri sonucu sonraki kullanımına elverişsiz olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra sonuncu sükuta geçiştirmeye başlanmış, buna bedel 2011 yılında güç reaktörlerinin aktif sahasına yüklenmesi sırasında oluşmuş arızalardan konuşulmaya başlanmıştır.

Buna rağmen 2014 yılı Mayıs ortalarında Ukrayna Devlet Nükleer Düzenleme Komitesi Güney-Ukrayna Nükleer Santralının üçüncü enerji bloğunda Amerikan Westinghouse Şirketi tarafından daha da işleyerek tamamlanmış İYÜ kullanma onay vermiştir. Bunun sırasında Nükleer elektrik santralının enerji blokları için böyle ünitelerin ruhsatlandırması ve kullanımına ayrı ruhsatının verilmesinin yürürlükte olan mevzuatınca öngörülmediği bildirilmiştir. Tüm bunlar teknik açıdan gerekçelendirilmiş değil siyasi açıdan gerekçelendirilmiş kararın verilmesinden bahsedilmektedir. Sonuçta Aralık 2014 tarihinde Amerikan Westinghouse nükleer yakıtın tamamlanmış ünitelerin teslimini başlatmayı planlıyordu. Üstelik böyle bir parti nükleer yakıtı asıl Güney-Ukrayna Nükleer santrali alacaktır. İlgili kontrat 2020 yılına kadar yürürlükte kalacaktır.

Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunda farklı düşünüyorlar. Bu arada 21 Mayıs 2014 tarihinde Nükleer Tesislerinin Güvenlik Departmanı Çalışma güvenliği bölümü Başkanı M. Lipar Ukrayna Nükleer elektrik santralleri tarafından Rus yakıtın yerine ABD yapımı yakıtının kullanılması nükleer güvenliğinin sağlanmaması nedeniyle olanaksız olduğu beyan etmiştir. Kendisinin sözlerine dayanarak yeni İYÜ'lerin uzun süreli işletilmesi ve ancak bundan sonra diğer üreticinin nükleer yakıtı kullanımının enerji bloğu işletilmesinin güvenliğine nasıl etkileyeceği konusunda değerlendirme yapmak olur. Kendisi Ukrayna uzmanları tarafından emniyet vanası elemanın yerine üretici fabrikanın emniyet vanasının kullandığı Rovno Nükleer Elektrik Santrali örneği hakkında hatırıda bulunmuştur. Bu enerji bloğunun birinde emniyet vanasının ani olarak kapatılmasına neden olmuştur.

Rus eksperleri Westinghouse Amerikan Şirketi tarafından üretilen yakıtın Ukrayna Nükleer Elektrik Santralinde kullanımı güvenlik standartlarının ihlalidir, tespit edilmiş güç kullanım katsayısının ani azalmasına ve hatta kazaya neden olabileceği kaydetmektedirler. Kendileri Amerikan yapımı İYÜ kullanma çabaları Ukrayna güç reaktörlerinin kullanılamaz hale gelme tehlikesi ve teknojek kazanın olasılığı artması konusunda uyarıyordular. Rüzgar gülünün hakim olduğu Hmel'nitsk ve Rovno Nükleer elektrik santralindeki benzer bir şey bizzat Avrupa ülkelerinin güvenliğini tehlikeye sokmaktadır.

Yakın yıllarda Ukrayna'da faaliyette olan 15 güç reaktörlerinden 10 reaktörünün çalışma ömrünün biteceğine dikkat etmesi gerekmektedir. Zaporozhye Nükleer elektrik santrali için 2017 yılına kadar altı güç reaktörlerinden dördünde çalışma ömrünün uzatılması veya çalışmaların durdurulmasını istemektedir. Aynı durum 2015 yılına kadar Güney Ukrayna Atom elektrik santralinin üç reaktörlerinden ikisinde cereyan etmektedir. Rovno Nükleer elektrik santralinin iki güç reaktörü üçüncü reaktörü ise 2016 yılında proje çalışma ömrünün dışına çıkacaktır.

Hmel'nitsk Nükleer elektrik santralinde bir güç reaktörünün çalışma ömrü 2017 yılına kadar uzatılmıştır. Ukrayna tarafının bu tip reaktörlerini hazırlayan işletmelerden Rus uzmanları bulunmaksızın bunu nasıl yapacağı tümüyle belirsizdir.

Her halde bu durum adı geçen enerji bloklarının emniyetli çalışması için önemli tehlike oluşturmaktadır.

Birden on güç reaktörlerinin işlemez hale gelmesi Ukrayna için ekonomi felaket olacaktır. Ukrayna Ulusal Ekoloji merkezinin verilerine dayanarak sadece bir enerji bloğunun işlemez hale getirme bedeli 660 mln ABD doları tutarındadır. Ve bunun için hem tüm monte edilmiş ekipmanın sökülmesi hem de arazinin temizlenmesi ve radyoaktif kalıntıların gömülmesini öngören en az beş yıl istenmektedir.

Nükleer güvenliği açısından enerji reaktörlerinin kullanma süresinin 50-60 yıla kadar uzatılması olanağı bulunmaktadır. Fakat böyle reaktörler elemanlarının çoğu 20 çalışma süresi üzere tasarlanmıştır. Enerji bloğunun çalışma süresinin uzatılması için tüm yıpranmış veya yakın zaman içinde yıpranabilecek tüm elemanlarının değiştirmesi gerekmektedir. Bu bir gigavat sınıfı bir enerji bloğu için 375 mln ABD doları gerektirecektir. Bu gerekli finansmanı iki yöntemlerle nükleer enerjisine tarifelerine zam yapılması veya kredilerin sağlanması yöntemi ile alma olanağı bulunmaktadır. Ancak tarifelere zam yapılması hem yerli ahali için enerji bedeli hem de belediye nakliye türleri ile seyahat ücretinin önemli ölçüde pahalılaşmasına yol açacaktır. Neyi beklemek ve neye umut bağlanması gerekmektedir. Kredilere gelince “Energoatom” bu seçeneği devamlı olarak kullanmaktadır. Ve borç tutarı artık milyarlar griven bulur.

Enerji bloğu gövdesinde çatlakların bulunması durumunda durum değişecektir. Böyle enerji reaktörü acilen işletmeden çıkarılması gerekecektir.

Ukrayna Nükleer Elektrik santrallerinde tespit edilmiş güç kullanım katsayısı değerine ilişkin konu ayrı incelemeye değer. Toplam 0,71 oluşmaktadır ve azalmaya devam etmektedir. Rusya’da atom enerjisinde bu önemli değeri 0,82 ulaşmaktadır. Nükleer alanda Rus-Ukrayna işbirliğinin sürdürmesi durumunda adı geçen değerin Ukrayna için de artması olanağı bulunmaktadır, bu da iki VVER-1000 tipli yeni enerji reaktörünün inşaatından farksızdır.

Radyoaktif atıkların kullanımı daha da Rus-Ukrayna işbirliği alanıdır. Rovno, Jujno-Ukrayna ve Hmel'nitsk Nükleer Elektrik Santralindeki tüketilmiş nükleer yakıtı son zamana kadar yararlanmak (işlenmek) üzere Mayak Rus üretim tesisine sevk ediliyordu. Moskova’da böyle işbirliği devam etmeye hazır idi, fakat Kiev’de karşıt

görüşte olmuşlar. Asıl bu yüzden ki Ağustos 2001 yılında Zaporozje Nükleer Elektrik Santralinde nükleer yakıt atıkları için kuru ambarı inşaat edilecekler. Böyle ambarın proje boyutu 380 konteyner, nükleer elektrik santralının tüm kullanım süresi boyunca tüketilmiş yakıt demetinin saklanması sağlar. “Energoatom” Ukrayna devlet atom enerji şirketi Aralık 2005 tarihinde Amerikan Holtec International Şirketi ile kalan Nükleer Elektrik Santralleri için kuru tip tüketilmiş nükleer yakıtının projelendirmesi ve inşaatına ilişkin sözleşmeyi imzalamıştır. Fakat inşaat başlanmamış, Rovno, Yujno-Ural ve Hmelnytsk Nükleer Elektrik Santralindeki tüketilmiş nükleer yakıtının sevkiyatı durdurulmuştur. Bu adı geçen Nükleer Elektrik Santrallerinin yakınında ilgili ambarlarının dolup taşması nedeniyle yakınındaki araziler için ciddi ekoloji sorunu çıkarmaktadır.

Zarar boyutunun muazzam bir biçimde artması nedeniyle Ukrayna nükleer güvenliği konusunda gereken eylemlerin yapılması, yatırım programlarının uygulanması ve ana fonlarının yenilenmesi için gereken vasıtalara sahip değildir. Nükleer yakıt atıkları merkezileştirilmiş ambarının yapımı için gerekli finansmanı bulunmamaktadır. Kirovograd şehrinde bulunan Radyoaktif üretim işletmesinde mühendis teknik kadrosu arasında toplu işten çıkarmalar başlamıştır. Ukrayna’da tek uranyum cevherinin çıkarımı ve işleme işletmesi olan “Doğu dağ-zenginleştirme fabrikası” (Jeltiye Vodi şehri Dnepropetrovsk vilayeti) durmanın eşiğine gelmiştir. Nükleer alanında çalışan birçok elemanlarının yurtdışında iş bulmak için Ukrayna’nın terk etmesi nedeniyle kadro problemi derinleşmektedir.

Daha önce Kirovograd’da nükleer yakıtın üretim fabrikasının kurulması ve Hmelnytsk Nükleer Elektrik Santralinin 3 ve 4 enerji bloklarının yapımının tamamlanması için Moskova Kiev’e 6 milyar ABD doları tutarında kredi vermeyi tasarlıyordu. Bu tümüyle Ukrayna ulusal çıkarlarına uygun olup enerji güvenliğini sağlamlaştırıyordu. Buna bedel son derece batı yanlısı rotası seçilmiştir. Sonuç olarak Fukusima-1 Nükleer Elektrik Santralindeki büyük kazadan ve kurulan enerji reaktörlerin güvenlik standartlarının şiddetlendirmesinden sonra Batı’da enerji bloklarının yapımını tamamlanması sırasında temel kullanmasından feragat etmesini istediler. Bu bağlamda böyle inşaat keşifnamesi bedeli 12 mlrd ABD dolarına ulaşmıştır.

Devam eden iç savaşı ve silahlı çatışma bölgesinin kaçınılmaz olarak genişlediği ortamda Ukrayna Nükleer Elektrik Santrali tehlikeye düşmektedir. Bunun için Ermenistan'ın kuzeybatısında 7 Aralık 1988 tarihinde meydana gelmiş 7 büyüklüğündeki Spitak (Leninakan) depremi çarpıcı bir örnektir. Bu acil koruma sisteminin otomatik olarak işlemesi nedeniyle içinde VVER-440 tip reaktörlere sahip iki enerji bloğu bulunduran Ermeni Nükleer Elektrik Santralinin zedelenmesine neden olmamıştır. Enerji reaktörleri boğuklaştırılmış, fakat bu Nükleer Elektrik İstasyonu'nun güvenliğine tehdit gerçekten bulunuyordu. Bunun nedeni bu rejimdeki enerji reaktörlerinin reaktörün aktif alanında bulunan bölünüm ürünlerinde artık ısı yayılımı nedeniyle ısı transferini istemektedirler. Sonuçta 16-18 MW oranında reaktörün kalıcı gücü oluşmaktadır. Bu yüzden süreç denetimi ve yönetimi için Ermeni Nükleer İstasyonunda hizmet personelinin bulunması gerekmektedir. Fakat paniğe kapılarak kendisi iş yerlerini terk etmiş bu nedenle acilen Kolsk Nükleer Elektrik Santralinden uzmanları çağırarak gerekti.

Bir Ukrayna Nükleer Elektrik Santralinden birinin personeli tarafından enerji reaktörlerinin boğuklaştıracağı ve istasyonu terk edeceği hale neler olabileceği farz etmek olur. Bu kurulmuş reaktörlerinin büyük gücü ve Nükleer Elektrik Santrali yakınındaki depolama havuzunda büyük miktarda tüketilmiş nükleer yakıtının bulunması felakete neden olabilir. Bu tehlike boyutunu çevredeki arazinin ciddi radyoaktif bulaşmasına neden olmuş tüketilmiş yakıt depolama havuzundan birinde ısı çekişinin bulunmaması Japon Fukusima-1 Nükleer Elektrik Santralindeki büyük kaza kanıtlamaktadır.

Böylece Ukrayna yönetimi 15 Aralık 2000 tarihinde işletmeden çıkarılan Çernobil Nükleer Elektrik Santrali faciadan unutup, 4. Enerji bloğu üzerinde "Sığınak" (beton taş sandukası) olan yalıtkan yapı kurulmaktadır, fakat bu gelecekte olası radyoaktif maddelerinin atılmasından garanti vermez.

Böylece şimdiki nükleer alanda Rus-Ukrayna işbirliği durumu ciddi kuşku uyandırmaktadır. Bu Kiev'deki yeni yönetiminin sağduyuya rağmen böyle işbirliği olabildiğince çabuk ısrarla kısıtlama hevesi ile koşullandırılmıştır. Bu radyasyon güvenliği alanında ciddi meydan okuma gibi tanımlanmaktadır ve Ukrayna Nükleer elektrik santralinde kazaya neden olabilecektir.

Gözden geçirilen alanda ülkelerimizin sonraki işbirliği perspektifleri tümüyle belirsizdir. Olayların mantığı bizi daha sık işbirliğine sevk etmektedir, fakat Kiev’de bunu görmezlikten gelmeye çalışmaktadırlar. Ukrayna iktidarının böyle siyasetinin tümüyle yanlış ve siyasal açıdan basiretsiz olduğu apaçıktır. Bu siyaset Ukrayna için çoklu sorun çıkarmaktadır ve enerji güvenliğini kuşkuya düşürmektedirler. Böyle siyasetinin devam etmesi Ukrayna’yı ekonomi felaketinin eşiğine getirebilir.

Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetleri (ADK) 1992 yılında kurulmuştur. Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetleri ilk gemisi 21 Temmuz 1992 tarihinde Ukrayna bayrağını kaldırmış SKP-112 devriye gemisi olmuştur. Şu sırada demir hurdaya kullanımdan kaldırılmıştır. Gemi ve tekne bazı mürettebatı Ukrayna’ya bağlılık yemini ettirmişler ve donanmanın bölünmesinden önce onun ADK’ne ait edilmiştir.

Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında Karadeniz filosunun bölünme parametreleri hakkında 28 Mayıs 1997 tarihli Sözleşmenin imzalanmasından sonra Ukrayna’ya sözleşmenin ilk versiyonu ile öngördüğü bahriye birimlerinin 1,5 kat çok gemi düşmüştür. Hem de filo onun için açıkça fazla ve masraflı olmuştur. Son 23 yıl içinde Ukrayna filosunu 12 komutanı değiştirmiştir.

Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında Karadeniz filosunun bölünme parametreleri hakkında 28 Mayıs 1997 tarihli Sözleşmesine (Kiev 28 Mayıs 1997) dayanarak Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetlerine eski SSCB Karadeniz Deniz Kuvvetlerinin 70 gemi ve tekne devrediliyordu. Sonradan onlara Sovyet döneminde yapımı tamamlanmış gemiler eklenmiştir. Yapımı devam eden “Ukrayna” kruvazörü olan (eski “Lobov Filo Amirali”) Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetlerine dahil edilmiş fakat hala %95 hazır rıhtımda durmaktadır.

Ukrayna tüm gemi ve tekneleri genellikle şehirleri coğrafi noktalarının adları taşımaktadır. “Getman Sagaydayç” frikateyni ve “Konstantin Olşanski” çıkarma gemisi istisnadır. Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetlerine ait gemi, tekne ve botların kesin sayısı kaydedilmez. Onların çoğu kullanılamaz durumda ve kayıt silme aşamasındadırlar. Bir kısmı tersine tamamlanmamış durumdadır veya onarmaktadır.

Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetlerine ait bir sıra gemi 2012 yılında büyük onarım prosedürden geçmiştir. Böyle bir yıl içinde Nikolayev’de “Pereyaslav”,

“Pridnestrovye”, “Konstantin Olşanski” ve “Kirovograd” gemileri onarılmıştır. Ancak “Getman Sagaydayç” frigateyi ve “Konstantin Olşanski” çıkarma gemisi aktif olarak Afrika Boynuzu bölgesinde yüzüp, uluslararası tatbikatlar, ziyaretler ve devriye geziyorlardı. Artı birkaç ikmal gemisidir.

Kırım’da yaklaşık olarak 70 gemi, tekne ve motor abluka atında tutulmuştur. Kendilerinin Karadeniz filosuna gireceği ilan edilmiştir. Fakat kısa revizyondan sonra tüm gemileri Ukrayna’ya geri vermesine karar verilmiştir.

Aynı zamanda Ukrayna tek deniz askeri yüksek okulu olan Spevastopol Nahimov Deniz Harp Akademisinden mahrum kalmıştır. Ayrıca gedikli başçavuşları ve praporşikleri hazırlayan Akademi nezdinde askeri deniz kölecinden mahrum edilmiştir.

Yaklaşık 100 askeri öğrenci ve bazı öğretmenler Odessa Deniz Akademisi nezdinde özel askeri deniz kursundan mahrum edilmiştir.

Ukrayna deniz kuvvetleri Kırım’daki üsülerden mahrum edilmiş şimdi Odessa ve Oçakova’da üstlenmek zorundadırlar. Ayrıca bekli Nikolayev’deki tersane rıhtımları önündedir Eski gemilerinin hızlandırılmış kayıttan silinmesi yapılacaktır.

Askeri Deniz kuvvetleri:

Askeri Deniz kuvvetleri savaş gemileri;

“Getman Sagaydayç” frigateyi (02.04.1993 tarihinde denize indirilmiştir)

“Lutsk” (1124-nolu projesi) (30.12.1993 tarihinde denize indirilmiş, 2007 yılında orta tamirden geçmiştir) ve “Ternopol” korvetleri (2.02.2006 tarihinde denize indirilmiştir);

(1124II-nolu projesi) “Vinnitsa” korveti (24.12.1976 tarihinde denize indirilmiştir)

(1241-nolu projesi) “Hmel’nitski” korveti (09.09.1985 tarihinde denize indirilmiş ve 2011 yılında orta tamirden geçmiştir.)

(206P-nolu projesi) “Pridnestrovye” füze korveti (03.02.1984 tarihinde denize indirilmiş, 2012 yılında rıhtım tamirden geçmiştir);

(206MP projesi) “Priluki” füze motoru (12.12.1980 tarihinde denize indirilmiş, 2001 yılında rıhtım ve orta tamirden geçmiştir);

(266M projesi) “Çernigov” ve “Çerkası” deniz mayın arama tarama gemileri (ortantılı olarak 1974 ve 1977 yıllarında denize indirilmiştir);

(1258E projesi) “Geniçesk” Liman mayın arama tarama gemisi (10.07.1985 tarihinde denize indirilmiştir);

(775/II projesi) “” büyük çıkarma gemisi (1985 yılında denize indirilmiş, 2012 yılında tamirden geçmiştir);

(641 projesi) “Zaporojye” “Б-435” denizaltıdan oluşmaktadır.

Askeri Deniz Kuvvetleri mevcudu 14 500 kişi. Neredeyse tüm gemi ve teknelerde açığı bulunmaktadır.

Donanmanın ancak dört gemisi hücum gemisidir. (bununla onlardan biri bugün devredışıdır). “Ana kalibre salvosu” XX yüzyılı 50 yılları ortalarında hazırlanmış izafi ağırlığı 12 PKR P-15U “Termit” olan ve mesafe uzunluğuna göre ilk önce atış mesafesine göre modern gemisavar füze sistemlerinden geride kalmış (modernleşmemiş füzede 35-40 km).

Son birkaç yıl içinde tatbikat ve atış grafiği yerine yetirilmiş ve bazı göstergelere göre aşılmıştır. İlk kez 1991 yılından itibaren “Rubej” gemisavar kıyı füze kompleksi aracılığıyla atış talimleri yapılmış, denizaltısavar uçakları reanimasyon işlemleri yapılmaktadır, denizaltısavar silahı ile donatma sorunu tartışılmaktadır (Ukrayna Askeri Deniz Kuvvetleri payına Be-12 silahsız kalmıştır). Bu uçaklar için torpil ve hidroakustik şamandıralarının çoktan üretilmediğine göre Be-12 devriye gezme ve pilotlar tarafından denizaltısavar yatkinlikleri üzerinde çalışılması öngörülmektedir. Ukrayna Savunma Bakanlığı resmi verilerine dayanarak 2008 yılında Askeri Deniz Kuvvetleri gemilerinin orta yüzme katsayısı yılda 30 gün.

Yaklaşık sonradan da aynı düzeyde kalmıştır.

Ukrayna silahlı kuvvetlerinin durumu silahların nitelik ve nicelik, ikmal, emareleri, ikmal, finansmanı bakımından değerlendirerek askerlerin manevi durumu gibi böyle önemli etkeni gözden kaçırma olanağı bulunmaktadır.

İnternette yeterli kadar bulunan subay ve acil görev personeli, askeri öğrenci ve sözleşmeli askerinin düşüncelerine dayanarak ordu maneviyatı son derece düşük sayılabilir. Yozlaşmış şeflerine güveni yok. Rüşvet vererek her şey elde olanağı var. Ordunun oligarşi, hükümet, millet dahil olmak üzere kime hizmet ettiği, kimi savunduğu anlaşılıyor. Son olayların ordunun milleti savunmadığı kanıtlanmaktadır. Fakat ordu ne Donbass halkı ne de Rus ordusu ile savaşmak istemiyor. Bu nedenle Ukrayna silahlı kuvvetleri milliyetçi ve paralı askerlerle tamamlama zorunluluğu bulunmaktadır. Böylece Rusya'nın devlet çıkarlarına zarar verilecek ve Ruslar ve içinde Rus kültür taşıyıcıları bulunduran diğer halk temsilcileri maddi ve fiziksel olarak acı çekecekler. Eski Sovyet Birliğini oluşturan devletlere baktığımız zaman tüm bunların Ukrayna ve Gürcü devrime benzer hazırlığı içindedirler. Orada da gereken şekilde sosyal çalışmalarda bulunmamaktadır, Rusya yanlısı lobi oluşturmamaktadır, Rusya'nın nüfusu ile direkt dostluk bağları kurmamaktadır. Ukrayna ve Gürcistan'da Ruslara kin uyandıran ruh hallerine karşı genel değerleri, genel tarihsel değerleri, genel zaferler, birleşik kültür alanının propagandası yapılsaydı – halklar arasında kin ve gerginlik düzeyini indirme olanağı olacaktı.

Eski SSCB ülkelerinde çalışan Rus toplumsal örgütlerine komple ve sistemli yaklaşım gerekmektedir. Bunun için Rusya'nın samimi yurtsever ve dostları ve genel tarihinde ve şu sırada yeterli kadar fedakarca davranış ve kazanımlara dayanan programı hazırlamak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Camiz, S., T. Melasuo (Eds.). (2003). Europe and the New Role of the Regions (No. 87). Tampere Peace Research Institute.

İvanov, I. S. (2000). Rusya ve dünyanın dış politikası. Moskova.

İvanov, I. S. (2002). Küreselleşme çağında dış politika. Makaleler ve konuşmalar. Moskova.

Käkönen, J. (2003). Change and Continuity in the Baltic Sea Region. A historical perspective. In Europe and the new role of regions (pp. 79-92). Tampere Peace Research Institute.

Kandel, P. E. (1999). Yugoslav sonrası dünyada Rusya sonrası posteltsin. Pro et Contra.

Karaganov, S. A. (2007). Rusya Etrafında Dünya 2017.

Khmylev, V. L. (2010). Modern uluslararası ilişkiler. Tomsk.

Korotkevich, V. I. (2004). Modern Rusya Tarihi 1991-2003. St.Petersburg.

Kortunov, S. V. (2008). Rusya'nın modern dış politikası.

Kurilyev, K. P. (2012). AB ile bütünleşme Ukrayna dış siyaset yönünün önceliklerinden biridir. M: RHDÜ Yayınevi.

Lukin, A.V. (2009). Doğu Asya'da Japonya: İç ve Dış Boyutlar. M.: MGIMO.

Marinchenko, A. V. (2008). Jeopolitik.

Tsygankov, P. A. (2008). Uluslararası ilişkilerin politik sosyolojisi.

Yeltsin, B. N. (1994). Başkanın notları. Moskova.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Alma-Ata Bildirgesi. (21 Aralık 1991). <http://cis.minsk.by/page.php?id=178/17.03.2020>.

Annan, K. (2000). We the Peoples - The Role of the United Nations in the 21st Century. U.N., P. 125.

Baranovsky, V. G. (2012). "Modern uluslararası ilişkiler sisteminin ana parametreleri, Politika". Siyasi araştırma, 5(4).

Bogaturov, A. D. (2006). "Uluslararası sistemde liderlik ve ademi merkezîyetçilik".

- Uluslararası süreçler, 45(3).
- Bogaturov, A. D. (2014). "Rusya'nın üç kuşak dış politika doktrinleri." Uluslararası süreçler, 25(1).
- Gates, R. (2014). "Putin's Challenge to the West." Wall Street Journal, March 25.
- Geliskhanov, I. Z. (2011). "Rusya-Cezayir enerji işbirliği." Genç bilim adamı, 13(3).
- Ikenberry, J., M. Mastanduno, W. Wohlforth (2009). "Unipolarity, State Behavior, and Systemic Consequences." World Politics, 1(7).
- Karaganov, S. A. (2003). "Yeni dünyanın şansı ve tehditleri." Rusya küresel politikada, 2(19).
- Khrustalev, M. A., E. M. Primakov (2006). "Durumsal analizler." Metodoloji, 28.
- Kortunov, S. V. (2004). "ABD ve Rusya'da dış politika kararlarının alınması." Uluslararası süreçler, 3(27).
- Kosachev, K. (2004). "Dış politika dikey." Küresel Rusya siyaset, 8(3).
- Koval, I. N. (2007). "Bipolar sonrası uluslararası sistem: "neorealistlerin" yaklaşımları ve değerlendirmeleri." Odessa Ulusal Üniversitesi Haberleri: Sosyal Bilimler ve Siyaset Bilimi, 14(54).
- Kozyrev, A. V. (1993). Rusya'nın dış politikasının ne olduğu üzerine tartışma. Uluslararası İlişkiler, 2(17).
- Kozyrev, A.V. (1999). Ortaklık Stratejisi. Uluslararası Yaşam. 5(4).
- Kulagin, V. M. (2007). "Küresel veya küresel güvenlik?" Uluslararası süreçler. 2(35).
- Lukin, V. P. (2002). "Atlantik üzerindeki Rus köprüsü." Küresel siyasette Rusya. 1(12).
- Lukyanov, F. (2014). "İşçerpannaya Ukraina." Ogonek, 3(13).
- Margelov, M. (2003). "Puanlarda zafer." Küresel siyasette Rusya, 3(17).
- Rus-Japon eylem planı. (10 Ocak 2003).
<http://www.kremlin.ru/supplement/4684/04.04.2020>.
- Stanis, D. V., K. P. Kurylev (2014). "Vlijanie social'no-jekonomicheskoy situacii na Ukraïna na ee vnutripoliticheskuju nestabil'nost" '. Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i juridicheskie nauki, kul'turologija i iskusstvovedenie. Voprosy teorii i praktiki. Tambov: Gramota. (7), 178-182.
- Trenin, D. (2003). "Avrupa-Pasifik gücü." Küresel siyasette Rusya, 1.
- Watanabe, K., R. Line, S. Talbott (2006). "Formasyon problemleri mi yoksa

paradigma değişimi mi?” Küresel siyasette Rusya, 2(5).

Zhurkin, V. V., A. A. Kokoshin, M. G. Nosov, S. M. Rogov, N. P. Shmelev (2002). “Geçmiş ve Gelecek Arasında: Transatlantik Bağlamda Rusya.” Modern Avrupa, 1(34).

3. Elektronik Kaynaklar

ABD Başkanı Barak Obama'nın 2015 BM Genel Kurulunda yaptığı konuşma. (2015).
<http://inosmi.ru/world/20150930/230544021.html> /19.04.2020.

Amerika Birleşik Devletleri Rusya Federasyonu Büyükelçiliği. (2016).
<http://www.russianembassy.org/en/> / 20/03/2020.

Bağımsız Devletler Topluluğu Şartı. (2016).
<http://cis.minsk.by/page.php?id=180> /03/08/2020.

Baranov, N. A. (2016). “Uluslararası ilişkiler sisteminde Rusya”.
http://nicbar.ru/foreign_policy_Russia_01.htm /22/01/2020.

Başkanın Federal Meclis'e mesajı. (12. 12. 2013).
<http://www.kremlin.ru/news/19825> /02/04/2020.

Çapan, S., C. Şapiro (t.y). “Yeni soğuk savaşından nasıl kaçınmak olur.”
http://www.globalaffair.ru/ukraine_crisis/Kak-izbezhat-novoi-kholodnoi-voiny-17041

Dışişleri Bakanı S.V. Lavrov. http://www.mid.ru/foreign_policy/news/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2032328 / 10/04/2020.

Dobrenkov, V. I., A. G. Dugin (2015). “XXI yüzyılda Rusya'nın dış politika stratejisine doğru.” <http://www.sorokinfond.ru/index.php?id=1169> / 02/05/2020.

George, Friedman (2014). “Ukraine and the 'Little Cold War.’”
<http://www.stratfor.com/weekly/ukraine-and-little-cold-war> /17.02.2020.

<http://vz.ru/ekonomika/20/3/1/10/615303.html>

Lukyanov, F. (2020). “Yeni barışa zorlamak.”
<http://www.gazeta.ru/comments/column/lukyanov/5935113.shtml> /25.02.2020.

Lukyanov, F. A. (2014). “Prinuzhdenie knovomu miru.” <http://www.gazeta.ru/comments/column/lukyanov/5935113.shtml> / 28.02.20.

Lukyanov, F. A. “Tarihin bir üçünün.” <http://www.globalaffairs.ru/woussr/Tri-glavy-odnoi-istorii-15231> /26/01/2020.

Marshania, Z. (2015). “Bipolar sonrası bölgeselcilik olgusu.” http://www.ca-c.org/c-g/2011/journal_rus/c-g-1-2/03.shtml / 15.01.2020.

- Ortak Çin-Rusya Deklarasyonu. (Nisan 1996). <http://www.abirus.ru/content/564/623/627/634/636/11261/11269.html> /07.03.2020.
- Putin VV'den Dünya Ekonomik Forumu'nda konuşma. (10.29.2001). <https://www.youtube.com/watch?v=1qlpUe0mods> /15.04.2020.
- Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Münih Güvenlik Politikası Konferansı'nda yaptığı konuşma. (10 Şubat 2007). <http://izvestia.ru/news/321595/> /04.02.2020.
- Rusya Federasyonu Başkanının 26 Nisan 2007 tarihli Federal Meclis'e mesajı. (2007). http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_67870/ /02/04/2020).
- Rusya Federasyonu'nun Avrupa Birliği Daimi Misyonu. (2016). <http://www.russianmission.eu/ru/> /29/03/2020.
- Rusya Federasyonu'nun dış politika kavramı. (12 Şubat 2013). http://archive.mid.ru//brp_4.nsf/0/6d84ddededbf7da644257b160051bf7f/14/12/2020.
- Rusya Federasyonu'nun dış politika kavramı. (15 Temmuz 2008). <http://kremlin.ru/acts/news/785> /14.12.2019.
- Rusya Federasyonu'nun dış politika kavramı. (23 Nisan 1993). Diplomatik Bülten. 1993. No. 1.
- Rusya Federasyonu'nun dış politika kavramı. (28 Haziran 2000). <http://www.mid.ru/B1.nsf/arh/19DCF61BEFED61134325699C003B5FA3/14.12.2015>.
- Sayms, D. (2020). “Gerçek mutabakata zorlu yolculuk.” http://www.globalaffairs.ru/ukraine_crysis/Trudnaya-doroga-k-podlinnomu-soglasheniye-17005 /17.01.2020.
- Shmelev, B. A. (2016). “Yeni jeopolitik koşullarda Rusya ve Orta Avrupa ülkeleri.” www.imepi-eurasia.ruA/baner/Shmelyov/ /02/01/2020.
- Simes, D. (2020). “How Obama Is Driving Russia and China Together.” <http://nationalinterest.org/feature/how-obama-driving-russia-china-together-10735> /16.02.2020.
- Timofeev, I. N. (2008). Rusya'nın dış politika kimliğinin evrimi: Sovyet sonrası dönemin sonu mu?
- Ukrayna ve Rusya Federasyonu arasında, Rusya Federasyonu'nun Karadeniz Filosu'nun Ukrayna'da kalmasına ilişkin anlaşma. (2016). <http://sevkrimrus.narod.ru/ZAKON/2010sogl.htm> /17.04.2020.
- Ulusal Güvenlik Stratejisi. (31 Aralık 2015). <http://rg.ru/2015/12/31/nac-bezopasnost-site-dok.html> /16.02.2020.
- Vladimir Putin'in Rusya Federasyonu büyükelçileri ve daimi temsilcileri ile yaptığı bir

toplantıda yaptığı konuşma.
<http://kremlin.ru/events/president/transcripts/23669> /25.10.2019.

(t.y).